

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΞ' ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩΑΝ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 1/15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1988 | ΑΡΙΘ. 17

ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟΣ, ΑΝΑΖΗΤΟΥΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΟΣ ΛΥΤΡΩΤΗΣ

Ἡ Γέννησις τοῦ Θεανθρώπου Λυτρωτοῦ, τὴν ὁποίαν μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἐορτάσῃ σύμπας ὁ χριστιανικὸς κόσμος, εἶναι ἀληθῶς ὁ ἄξων, περὶ τὸν ὁποῖον στρέφεται ἡ παγκόσμιος Ἱστορία. Ὡς εἶχε τονίσει αὐτὸς ὁ φιλόσοφος Ἔγκελ (Hegel), «πᾶσα ἱστορία κατευθύνεται πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ προέρχεται ἐξ αὐτοῦ· ἡ ἐμφάνισις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ ἄξων τῆς παγκοσμίου ἱστορίας» («Alle Geschichte geht zu Christus hin und kommt von ihm her. Die Erscheinung des Gottessohnes ist die Achse der Weltgeschichte»)¹. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐξηγεῖ διατι ὁ Χριστὸς ἦτο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι «προσδοκία ἐθνῶν» (Γεν. μθ', 10) καὶ διατι «ἐπὶ τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν» (Ἦσ. μβ', 4) ἢ θὰ Τὸν ἀναζητοῦν, ἐὰν ἤδη δὲν Τὸν ἔχουν γνωρίσει.

*

Ἡ Γέννησις τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ σημαίνει τῷ ὄντι πλήρωσιν μιᾶς πανανθρωπίνης καὶ «παγκοσμίου θεανθρωπικῆς προσδοκίας»². Τὸ εἰς τοὺς πρωτοπλάστους δοθέν Πρωτευαγγέλιον περὶ τοῦ Λυτρωτοῦ, «Ὅστις θὰ συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν

τοῦ ὄφους (Γεν. γ', 14-15), μετεδίδετο ἀπὸ στόματος εἰς στόμα εἰς πάντας τοὺς λαοὺς καὶ ἀνεζωπυρεῖτο τόσον ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐν τῇ Π.Δ. εἰδικῆς ὑπερφυσικῆς θείας ἀποκαλύψεως, ἢ ὁποῖα καθωδήγει τὸν Ἰουδαϊκὸν λαὸν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας, ὅσον καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ καθολικοῦ «σπερματικοῦ λόγου», τὸ ὁποῖον εἶναι ἔκφανσις τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ ἀσάρκου Λόγου, ὁ Ὅποῖος καὶ κατὰ τὴν πρὸ τοῦ Χριστοῦ ἐποχὴν «ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον» (Ἰωάν. α', 9). Οὕτως ἡ διὰ τῆς ἀμαρτίας πτώσις δὲν ἐσήμαινε καὶ πλήρη πνευματικὴν νέκρωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Οὗτος ἠδύνατο ἐν τῷ φωτὶ τούτῳ νὰ βλέπῃ εἰς τὸν κόσμον τὰ ἀόρατα τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀίτιον αὐτοῦ δύναμιν καὶ θεϊότητα (Ρωμ. α', 19-20) καὶ νὰ συμμορφῶνῃ τὴν ζωὴν του πρὸς τὰς οὐσιώδεις διατάξεις τοῦ φυσικοῦ ἠθικοῦ νόμου (Ρωμ. β', 14-15) καὶ νὰ προσδοκᾷ τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος.

Ἡ πτώσις ἦτο βαρεῖα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τελείως καταστρεπτικὴ, διότι «ὑπὸ τὴν καπνίζουσαν αἰθάλην ἀρκετὰ ὑπελείφθησαν ζώπυρα, ἐξ ἧς ἡ πυρὰ καὶ πάλιν θὰ ἀνήπτετο»³. Οὕτως ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸν Θεόφιλον Ἀντιοχείας διετήρησε τὴν δυνατότητα τοῦ ἀναπλασσεσθαι εἰς τὸ γενέσθαι καινὸν καὶ ὀλό-

1. Ἡ περικοπὴ παρατίθεται ἐν Karl Jaspers, Einführung in die Philosophie, München 1953, σ. 97.

2. Δεωνίδου Φιλίππιδου, Ἱστορία τῆς ἐποχῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐξ ἐπόψεως παγκοσμίου καὶ πανθηροσκοπικῆς, ἐν Ἀθήναις 1958, σ. 767.

3. Κωνσταντίνου Καλλινίκου, Τὰ θεμέλια τῆς πίστεως, Ἀλεξάνδρεια 1924, σ. 163.

κληρον)»⁴. Ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ὡς ἔλεγεν ὁ Bossuet, ἔμειναν καλαὶ διαθέσεις «ὡς ἐρείπια κανονικωτάτου καὶ μεγαλοπρεπεστάτου ἄλλοτε οἰκοδομήματος νῦν δὲ κατεδαφισμένου, ἀλλ' εἰσέτι διατηροῦντος ἴχνη τινὰ τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἐπιστήμης τοῦ ἀρχιτέκτονος»⁵. Ἡ κυριώτερα ἐκ τῶν διαθέσεων τούτων καὶ ἡ πλέον φωτεινὴ καθολικὴ ἀκτίς, ἡ ὁποία διεσκέδαζε κάπως τὸ σκότος, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὴν ἀνθρωπότητα, ἦτο ἀφ' ἑνὸς ἡ μελαγχολία διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ παραδείσου καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ παγκόσμιος νοσταλγία καὶ ἀναμονὴ τοῦ Λυτρωτοῦ. Αὐτὸς ὁ Βολταῖρος (Voltaire) ὡμολόγησεν, ὅτι «πάντες οἱ λαοὶ τῆς γῆς ἐπίστευσαν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐξέπεσε καὶ ἐξεφυλίσθη καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον καὶ περιστάσεις ἀναλόγους πρὸς τὴν διήγησιν τοῦ Μωϋσέως» καὶ ὅτι «πρὸ ἀμνημονεῦτων χρόνων ἦτο παρ' Ἰνδοῖς καὶ Σίναις παράδοσις, ὅτι ὁ σοφὸς ἤθελεν ἔλθει ἐκ τῆς Δύσεως. Ἡ Εὐρώπη, ἀπ' ἐναντίας, ἔλεγεν, ὅτι ἤθελεν ἔλθει ἐξ Ἀνατολῶν. Πάντα τὰ ἔθνη ἠσθάνθησαν πάντοτε τὴν ἀνάγκην ἑνὸς Σοφοῦ»⁶. Εἶναι πράγματι θαυμαστόν, ὅτι «οἱ μὲν λαοὶ τῆς Δύσεως καὶ τοῦ μεσογειακοῦ χώρου ἀνέμενον» τὴν ἔλευσιν τοῦ Λυτρωτοῦ «ἐξ Ἀνατολῶν, οἱ δὲ λαοὶ τῆς Ἀπὼ Ἀνατολῆς ἐκ Δυσμῶν, οὕτως ὥστε πάντων τὰ ὄμματα καὶ αἱ προσδοκίαι συνέκλινον ἐκεῖ που πρὸς τὴν Παλαιστίνην»⁷. Ὁ ἱστορικὸς Τάκιτος μαρτυρεῖ ὅτι «πάντες ἐν γένει ἦσαν πεπεισμένοι, ἐπὶ τῇ πίστει ἀρχαίων προφητειῶν, ὅτι ἡ Ἀνατολὴ ἔμελλε νὰ ὑπερισχύσῃ καὶ ὅτι μετ' οὐ πολὺ ἔμελλον νὰ ἴδουν ἐξερχομένους ἐκ τῆς Ἰουδαίας τοὺς μέλλοντας νὰ ποιμάνουν τὴν οἰκουμένην». Σχεδὸν αὐτολεξεῖ ὁ Σουετώνιος ἐπαναλαμβάνοντι, ὅτι «διεθρυλεῖτο ἀνά τὴν Ἀνατολὴν ὅλην παλαιὰ καὶ σταθερὰ γνώμη (vetus et constans opinio), ὅτι θεόθεν ἐπέπρωτο, ἵνα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν

κυριαρχήσουν ὠρμημένοι ἐξ Ἰουδαίας»⁸.

Ὅλα τὰ μακάρια βιώματα τῶν ἐκλεκτῶν φυσιογνωμιῶν, τὰς ὁποίας ἐγνώρισεν ἡ ἱστορία· ὅ,τι ὠραματίσθησαν διὰ τῶν ἀπαρμύλλων συλλήψεων τῆς φαντασίας των οἱ ποιηταὶ τῆς προχριστιανικῆς ἀνθρωπότητος· ὅ,τι περιέγραψαν οἱ μεγάλοι προφῆται διὰ τῶν ὑπερόχων ἐμπνεύσεων τῆς θεοπνεύστου διανοίας των — πάντα ταῦτα ἐμψυχώνονται ὑπὸ τῆς προσδοκίας τοῦ Λυτρωτοῦ. Ἄς ἐπιτραπῆ νὰ ὑπομνήσωμεν μερικὰ χαρακτηριστικὰ δείγματα ταύτης⁹:

Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἡ μήτηρ τοῦ Σαμουὴλ ἄνω προσδοκᾷ, ὅτι ὁ Κύριος ἀψώψει κέρασ Χριστοῦ αὐτοῦ» (Α' Βασ. β', 10). Ὁ Ψαλμῶδὸς ἀναγγέλλει τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος ὡς κυριάρχου τῶν ἐθνῶν (Ψαλμ. ρθ', 3 ἐξ.). Ὁ Σολομὼν ἀναμένει τὴν ἔλευσιν εἰς τὸν κόσμον τῆς προσωπικῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ (Παροιμ. η', 22· θ', 6). Ὁ Ἡσαΐας προαναγγέλλει, ὅτι ὁ Σωτῆρ, ὁ Ὁποῖος θὰ γεννηθῆ ἐκ Παρθένου (ζ', 14), θὰ εἶναι φῶς τοῖς ἐν σκότει, φῶς ἐθνῶν (θ', 1 ἐξ.· μθ', 6 ἐξ.), ὁ ποιμὴν (μ', 11), ὁ λυτρωτῆς ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου (κε', 6 ἐξ.), ὁ ὁποῖος θὰ ἐγκαινιάσῃ χρυσῆν ἐποχὴν εἰς τὴν γῆν (λε', 6, 11 ἐξ.). Ὁ Ἰερεμίας προλέγει τὴν «κκταφύτευσιν καινὴν», τὴν ὁποῖαν θὰ πραγματοποιήσῃ ὁ Προσδοκώμενος (Ἰερ. κγ', 5-6· λη', 22). Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Βαρούχ προφητεύεται ἡ ἐνσάρκωσις τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ: «ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη» (γ', 38). Ὁ Ἰεζεκιὴλ νοσταλγεῖ τὸν αἰώνιον ποιμένα (λδ', 23-31· κεφ. λζ', 24-25). Ὁ Δανιὴλ προλέγει, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου θὰ βασιλεύσῃ αἰωνίως ἐπὶ πάντων τῶν λαῶν (ζ', 13-14). Ὁ Μιχαίας βλέπει τοὺς λαοὺς συρρέοντας εἰς Ἱερουσαλήμ (κεφ. δ') κ.ο.κ.¹⁰.

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη δὲν ὀμιλεῖ μόνον περὶ τοῦ Μεσσίου, ἀλλὰ τονίζει ὅτι ὑπ' αὐτοῦ

4. Θεοφίλου Ἀντιοχείας, Πρὸς Αὐτόλυκον βιβλίον Β, § 26 ἐν: Παναγιώτου Τρεμπέλα, Δογματικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμ. 1, Ἀθήναι 1959, σ. 528.

5. Bossuet, Λόγος α' εἰς τὴν Πεντηκοστήν, ἐν: Αὐγουστοῦ Νικολάου, Φιλοσοφικαὶ μελέται περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐξελληνισθεῖσαι ὑπὸ Π. Βράβλια Ἀρμένη καὶ Α. Μαυρομάτου, τόμ. 1, Ἀθήναι 1910, σελ. 325.

6. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 431-432.

7. Λεωνίδου Φιλιππίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 827.

8. Αὐτόθι. Αὐγουστοῦ Νικολάου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 458.

9. Περισσότερα σχετικῶς βλ. ἐν: Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Χριστιανικὴ Κοσμοθεωρία, Ἀθήναι, 1949, σ. 158-165. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Αἰωνία Ἀλήθεια, Ἀθήναι, 1960, σ. 180-191.

10. Λεωνίδου Φιλιππίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 806-811, ἐνθα ἰδῆ σχετικῶς πολὺ περισσότερα.

θά συνδεθῆ ἡ ἐσχατολογία μετὰ τοῦ παγκοσμίου σωτηριολογικοῦ σκοποῦ τῆς Ἱστορίας. Νέα διαθήκη μετὰ πάντων τῶν λαῶν θά ἀποτελεσθῆ (Ἱερ. ιστ', 19· Ἡσ. μβ', 1-4), νέα καρδία θά ἀναπλασθῆ (Ἱερ. κδ', 7· λα', 33· λβ', 39), καινὸς οὐρανὸς καὶ καινὴ γῆ θά συντελεσθῆ (Ἡσ. ξε', 17· ξστ', 22· Ψαλμ. ρα', 27), ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀπόλυτος τοῦ Θεοῦ βασιλεία θά δεσπόζῃ (Ἱεζ. λστ', 23 ἐξ.)· εἰς ποιμὴν ἐπὶ μιᾶς ποιμνης κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Ἱεζεκιήλ (λδ', 23 ἐξῆς· λζ', 24). Θά ἐπανέλθουν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐποχῆς τοῦ παραδείσου. Εὐφορία τῆς γῆς θά ἐπακολουθήσῃ, συνδιαλλαγή τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῶν φοβερῶν στοιχείων τῆς φύσεως (Ῥσ. β', 20 ἐξ· Ἡσ. λβ', 15 ἐξ· Ἱερ. λα', 12 ἐξ. κ.λπ. Ἡσ. ια', 6 ἐξ· Ἱεζ. λδ', 25). Ὁ λύκος θά βόσκη μετὰ τοῦ προβάτου, ὁ μόσχος μετὰ τοῦ λέοντος, ὁ βοῦς μετὰ τῆς ἄρκτου, ἡ πάρδαλις μετὰ τῆς ἐρίφου καὶ ὁ παῖς ἀκινδύνως θά παίζῃ μετὰ τῶν ὄφρων (Ἡσ. ια', 6 ἐξ.). Ἀλλὰ συνδιαλλαγή θά ἐπέλθῃ καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Πόλεμοι δὲν θά ὑπάρχουν. Ὅπλα, τόξα καὶ βέλη θά μεταστραφοῦν, κατὰ τὰς ἐκφράσεις τῶν προφητῶν, εἰς ἄροτρα καὶ γεωργικὰ ἐργαλεῖα (Ῥσ. β', 20· Ἡσ. β', 4· Μιχ. δ', 3). Ἡ εἰρήνη τοῦ παραδείσου θά ἔλθῃ ἐκ νέου¹¹.

Παρομοία προσδοκία ὑπάρχει εἰς πέντε τὰς τοὺς λαοὺς. Ὁ Κομφούκιος καὶ αἱ κινεζικαὶ παραδόσεις λ.χ. ἀναμένουν τὸν «Θεάνθρωπον» ἢ «Οὐρανάνθρωπον» «Ἄγιον», τὸν ὁποῖον οἱ λαοὶ προσδοκοῦν ὡς τὰ μεμαραμένα φυτὰ τὴν δρόσον. Αὐτὸς θά θυσιασθῆ, διὰ νὰ συνδιαλλάξῃ τὸν οὐρανὸν μετὰ τῆς γῆς καὶ διὰ νὰ φέρῃ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν εἰρήνην. Τὰ αὐθεντικὰ κείμενα τοῦ Βεδισμοῦ, τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ Θιβετικοῦ Βουδδισμοῦ καὶ τῶν Ἰρανίων ἀναμένουν τὸν παρθενογέννητον Θεάνθρωπον Λυτρωτὴν, ὁ ὁποῖος θά ἀποκαλύψῃ θείας ἀληθείας ἐκ τοῦ πληρώματος τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ θά ἱκανοποιήσῃ τὰς ἐσωτάτας ἐπιθυμίας καὶ νοσταλγίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Χινδουϊσμὸς προσδοκᾷ τὸν ἀπαστράπτοντα ὡς ἥλιον Λυτρωτὴν,

11. Βασιλείου Βέλλα, Θεὸς καὶ Ἱστορία ἐν τῇ Ἰσραηλιτικῇ Ὁρησειᾷ, Ἀθήναι 1934, σ. 26-28.

ὁ ὁποῖος θά ἐπαναγάγῃ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸν ἀρχέγονον χρυσοῦν αἰῶνα. Εἰς τὴν Ἀίγυπτον ἀνεμένετο ἡ σωτηρία ἐκ τοῦ ἀπογόνου τῆς γυναικός, διὰ τῆς ὁποίας τῇ ἐπιδράσει τοῦ ἐν μορφῇ ὄφρος πονηροῦ πνεύματος εἰσῆλθεν ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον. Οἱ Πέρσαι ὠμίλουν διὰ τὸν λυτρωτὴν, ὁ ὁποῖος θά ἐλευθέρωσῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Ἀριμάν, ὁ ὁποῖος, φθονήσας τοὺς πρωτοπλάστους, προσῆλθεν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ μορφῆν ὄφρος, διὰ νὰ τοὺς παρασύρῃ εἰς τὸ κακόν. Οἱ Ἀραβες ὠμίλουν διὰ τὸν ἐλευσόμενον ἐλευθερωτὴν πάντων τῶν λαῶν. Οἱ Ἰνδοὶ προσεδόκων τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐκ τῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα ἔφερον εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁ Κάλυς ἢ Κάλυγας, ὁ μέγας ὄφις. Κατὰ τὰς προκολομβιανὰς παραδόσεις τῆς Ἀμερικῆς, ὁ ἀναμενόμενος ἐξ οὐρανοῦ Σωτὴρ θά φωνεύσῃ τὸν πρὸς τὸ κακόν συναρτώμενον τρομερὸν ὄφιν. Ἡ σκανδιναυικὴ Ἔδδα ἀναμένει τὴν συντριβὴν τοῦ μεγάλου ὄφρος¹².

Ἀξία ἰδιαίτερας ὑπομνήσεως εἶναι καὶ ἡ γνωστὴ προσδοκία τοῦ Λυτρωτοῦ εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας. Ὁ Αἰσχύλος, ὡς ἐάν ἐγνώριζε τὸ 53ον κεφάλαιον τοῦ Ἡσαΐου, ὁμιλεῖ διὰ τὸν λυτρωτὴν τοῦ Προμηθέως καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ὅστις θά εἶναι υἱὸς Θεοῦ καὶ υἱὸς Παρθένου, καὶ παρουσιάζει τὸν Ἑρμῆν νὰ προλέγῃ εἰς τὸν πάσχοντα Προμηθέα, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναμένῃ τὸ τέλος τῶν δεινῶν τοῦ πρὶν ἢ φωνῆ τις θεός, ὅστις θά τὸν διαδεχθῆ εἰς τὸ μαρτύριον καὶ ὅστις ἐκουσίως θά κατέλθῃ εἰς τὸν σκοτεινὸν Ἄδην καὶ εἰς τὰ ζοφερά βάθη τοῦ Ταρτάρου, γινόμενος τοιουτοτρόπως ἐκουσίον ἱλαστήριον θῦμα πρὸς λύτρωσιν τοῦ συμβολίζοντος τὴν ἀνθρωπότητα Προμηθέως¹³.

Ὁ Σωκράτης φέρεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν μὲν τῇ ἀπολογία του πρὸς τοὺς δικαστὰς λέγων: «... τὸν λοιπὸν βίον καθέδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μὴ τινα ἄλλιν ὁ Θεὸς

12. Εὐαγγελίου Θεοδώρου, ἐνθ' ἄνωτ.. Περισσότερα διὰ τὰς περὶ τοῦ Σωτήρος παραδόσεις τῶν λαῶν βλ. ἐν: Ἀὐγουστοῦ Νικολάου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 345 ἐξ., 411 ἐξ., 424-432 καὶ ἐν: Λεωνίδου Φιλίππιδου, μν. ἔ., σ. 772-773, 827.

13. «Τοιοῦ δε μόχθου τέρμα μὴ τι προσδοκᾷ, πρὶν ἂν θεῶν τις διάδοχος τῶν σῶν πόνων φανῆ, θελήσῃ τ' εἰς ἀναύγητον μολεῖν Ἄδην, κνεφαῖα τ' ἀμφὶ τρυτάρου βάθη» (Ἀυγουστοῦ Νικολάου, αὐτόθι, σ. 397-411).

ὑμῖν ἐπιπέμφει κηδόμενος ὑμῶν»¹⁴, πρὸς δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην διακηρύττων, ὅτι ὁ προσδοκώμενος θεῖος Διδάσκαλος θὰ διδάξῃ «ὡς δεῖ πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους διακεῖσθαι»¹⁵.

Δὲν πρέπει νὰ παραλειφθῇ νὰ ὑπομνήσωμεν καὶ τὴν παρὰ τοῖς Ρωμαιοῖς γνωστὴν προσδοκίαν τοῦ Λυτρωτοῦ, ἡ ὁποία εἶναι λίαν εὐγλωττος. Ὁ Κικέρων νοσταλγεῖ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν «πανταχοῦ θὰ κυβερνᾷ τοῦ λοιποῦ εἰς Διδάσκαλος καὶ Κυρίαρχος, ὁ Θεός». Ὁ Ὀράτιος περιγράφει μὲ παραδείσια χρώματα τὴν ἀπολεσθεῖσαν χρυσὴν ἐποχὴν. Ὁ Ὀβίδιος εἰς τὰς Μεταμορφώσεις του θρηνεῖ, διότι ἐχάθη αὕτη. Ὁ Βιργίλιος εἰς τὴν 4ην ἐκλογὴν αὐτοῦ (41 π.Χ.), ἡ ὁποία εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸν φίλον του Πολλίωνα, ὁμιλεῖ διὰ τὸ Θεῖον Παιδίον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸν χρυσοῦν αἰῶνα. «Ἐπίκειται, — λέγει—, ἑναρξίς νέας χρονικῆς περιόδου, περιόδου παγκοσμίου τάξεως... Ὅσον οὐπω φθάνει ἡ ἐπάνοδος τῆς ἀρχικῆς βασιλείας τοῦ ὑψίστου Θεοῦ. Ὅσον οὐπω νέα χρυσὴ γενεὰ στέλλεται ἀνωθεν ἀπὸ τὰ οὐράνια ὕψη εἰς τὴν γῆν. Σὺ λοιπόν, φωτεινὴ ἐπιλόχιος Θεά, προστάτευσον τὴν Μητέρα, καθ' ἣν στιγμὴν θὰ γεννᾶται ἐξ αὐτῆς τὸ Βρέφος, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ λήξῃ ἡ τέως σιδηρᾶ (=δυστυχῆς) γενεὰ διὰ πρώτην φοράν (ἐν τῇ παγκοσμίῳ Ἱστορίᾳ) καὶ νέα γενεὰ εὐτυχῆς θὰ ἀνατελεῖ εἰς ὅλον τὸν κόσμον· ἤρχισε ἤδη νὰ βασιλεύῃ ὁ πάμφωτος Εἰς Θεός... Ἐλθέ πολυτίμητε Υἱὲ Θεοῦ, Μεγάλε Υἱὲ τοῦ Ὑψίστου, ὅσον οὐπω φθάνει ἡ ἐποχὴ! Ρίψον τὸ βλέμμα Σου εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν κλονιζομένην ἀπὸ τὸ βάρος τῆς δυστυχίας, τὸ ὁποῖον τὴν ἐκύρτωσε... Ρίψον τὸ βλέμμα σου καὶ ἰδέ, πῶς τὰ πάντα σκιροῦν διὰ τὴν ἐποχὴν, ἡ ὁποία ὅσον οὐπω φθάνει»¹⁶. Μετὰ ταῦτα ὁ ποιητῆς («εὐχεται δι' ἑαυτὸν νὰ ἡδύνατο νὰ διατηρήσῃ τὴν ζωὴν του καὶ τὴν δυνάμιν του, διὰ νὰ πανηγυρίσῃ τὰ ὠραῖα ταῦτα γεγονότα καὶ καταλήγει διὰ

προσλαλιᾶς καὶ πάλιν πρὸς τὸν Προσδοκώνον θεογέννητον Παῖδα»¹⁷.

*

Οἱ λόγοι τοῦ Βιργιλίου θὰ ἡδύναντο νὰ ἐπαναληφθοῦν καὶ σήμερον, διότι τὸ θεῖον Βρέφος τῆς Βηθλεὲμ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ προσδοκία πολλῶν, οἱ ὁποῖοι ζοῦν ἐντὸς πνιγερᾶς σχετικοκρατίας καὶ νοσταλγοῦν τὸν ἀπολεσθέντα δι' αὐτοὺς παράδεισον τῶν ἀπολύτων ἀξιών. Οὗτοι συνειδητοποιοῦν, ὅτι διὰ τοὺς μακρὰν τοῦ Χριστοῦ ζῶντας ἰσχύει ἡ διαπίστωση τοῦ Ψαλμοῦ: «σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν» (Ψαλμ. ιγ', 3). Δι' αὐτὸ ἐναγωνίως ἀναζητοῦν τὸν κατ' ἐξοχὴν Εἰρηνοποιόν, «Ὅστις «ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς» (Ἐφ. β', 17) καὶ ἐλευθερῶν τοὺς ἐν μετανοίᾳ πιστεύοντας εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ, τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου δωρεῖται εἰς αὐτοὺς τὴν ἀληθῆ χαρὰν, περὶ τῆς ὁποίας ὁ ἄγγελος εἶπεν εἰς τοὺς ποιμένας: «Ἴδού εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ» (Λουκ. β', 10-11).

Ἄλλ' ἐὰν διὰ πολλοὺς ὁ Σωτὴρ ἐξακολουθῇ νὰ εἶναι ὁ Προσδοκώμενος καὶ ὁ Ἀναζητούμενος, διὰ τὰ πιστὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Εὐρισκόμενος. Οἱ πιστοὶ Χριστιανοὶ ἐπαναλαμβάνουν τὸ «εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν» (Ἰωάν. α', 42), ψάλλουν ὅτι «ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σωτὴρ» καὶ ὅτι ἡ Γέννησις Αὐτοῦ «ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως» καὶ ἔχουν τὸ εὐφρόσυνον βίωμα, ὅτι ἰσχύουν καὶ διὰ τὴν προσωπικῆν των ὑπαρξίν οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος εἶπε κάποτε εἰς τοὺς μαθητάς Του: «Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφητῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν» (Λουκ. ι', 23-24).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἐομότιμος Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

14. Πλάτωνος, Ἀπολογία Σωκράτους 18(31Α).

15. Πλάτωνος, Ἀλκιβιάδης δεύτερος, 13 ἐξ.. Εὐαγγέλιον Θεοδώρου, Ἡ Αἰωνία Ἀλήθεια, σ. 186.

16. Εὐαγγέλιον Θεοδώρου, αὐτόθι, σ. 187.

17. Λεωνίδου Φιλίππιδου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 801-802.

Ο ΠΡΩΗΝ ΑΘΗΝΩΝ ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ(†)

Συνεπληρώσαμεν ἀπὸ κοινοῦ ἑορταίαν ἀπὸ τῆς εἰσόδου μας εἰς τὸ ἅγιον Θυσιαστήριον, ὁ ἀοίδιμος Ἀρχιεπίσκοπος πρ. Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος καὶ ὁ χαράσων τὰς λιτὰς ταύτας γραμμιάς. Ἦδῃ ἐκεῖνος προεπορεύθη πρὸς «π α ν ἡ γ υ ρ ι ν κ α ι ἑ κ κ λ η σ ί α ν π ρ ω τ ο τ ὴ κ ω ν ἔ ν ο Ὑ ρ α ν ο ῖ ς ἄ π ο γ ε γ ρ α μ μ έ γ ω ν» καὶ «π ρ ο σ ε λ ἡ λ υ θ ε... κ ρ ι τ ῆ Θ ε ῶ π ά ν τ ω ν, κ α ι π ν ε ύ μ α σ ι δ ι κ α ί ω ν τ ε τ ε λ ε ι ω μ έ γ ω ν» (Ἐβρ. 12, 22-23). «Ἡμεῖς δὲ οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι» (Α΄ Θεσ. 4,17), νεκρολογοῦντες τὸν κοιμηθέντα ἐν Κυρίῳ ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν ἡμῶν, θά σκιαγραφήσωμεν αὐτόν. «Κ α ι τ ὸ ν ἔ π α ι ν ο γ α ὐ τ ο ὦ ἑ ξ α γ γ ε λ ε ῖ Ἐ κ κ λ η σ ί α» (Σειράχ 39,10).

Ὁρφανὸς πατὴρ «ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ», γεννηθεὶς (1905) ἐν Τήνῳ, ἠτύχησε νὰ ἔχη μητέρα εὐσεβῆ καὶ πιστὴν, ἣ ὁποία ἀφωσιώθη εἰς τὸν μονογενῆ της καὶ ἠγωνίσθη διὰ τὴν συντήρησίν του καὶ ἐξέθρεψεν αὐτὸν «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου».

Καὶ τὸ παιδίον «προέκοπτε σοφία καὶ ἡλικία καὶ χάριτι παρὰ Θεῶ καὶ ἀνθρώπων».

Ἠγάπησε τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν «παιδίθεν».

Ἠγάπησε δὲ παραλλήλως καὶ τὰ γράμματα, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ ἐπεδόθη μὲ ζήλον καὶ ἐπιμέλειαν πολλήν. Ὁ Κύριος γινώσκει μὲ πόσους κόπους καὶ θυσίας τῆς μητρὸς του ἐπεράτωσε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα καὶ μὲ πόσους ἰδρωτὰς ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῆς ἐποτίσθησαν τὰ ἔτη τῆς φοιτήσεώς του εἰς τὸ Γυμνάσιον. Ὁ Κύριος ἐπίσης, προορίσας αὐτὸν δι' ὑψηλὰς διακονίας καὶ ἀξιώματα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔλαβε τὴν πατρικὴν πρόνοιαν, διὰ νὰ μὴ προσκόψῃ ἢ προώθησιν αὐτοῦ εἰς θεολογικὰς σπουδὰς, πρὸς τὰς ὁποίας ἐστράφη, μὲ προσωπικὴν τὴν ἱερωσύνην καὶ τὴν ἐργασίαν εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Θεοῦ.

Πτυχιούχος (καὶ δὴ ἀριστοῦχος) τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1928), ἤρchiσεν ἐργαζόμενος ἐπιστημονικῶς. Ἐπιτυχῶν δέ, κατόπιν διαγωνισμοῦ, ὑποτροφίαν (1934) διηύρυνε τὰς σπουδὰς του ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ ἀρτίαν κατάρτισιν καὶ μὲ εὐδοκίμους τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀριστεύσας καὶ πάλιν (1940).

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ προηγουμένου ἔτους (4 Ἰαν.

1939) εἶχε χειροτονηθῆ διάκονος, ἐπιλεγείς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Γέροντος ἡμῶν Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσάνθου τοῦ ἀπὸ Τραπεζοῦντος († 1949) διὰ τὴν θέσιν τοῦ Β΄ Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐπομίσθη δὲ καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» (1939 - 41). Τὸ ἐπόμενον ἔτος (23 Ἰουν. 1940) ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος (ἀρχιμανδρίτης) καὶ συνέχισε τὴν ὑπηρεσίαν του ἐν τῇ Ἱ. Συνόδῳ. Ἀρξαμένου δὲ τοῦ πολέμου ἀνετέθη εἰς αὐτὸν ἡ ὀργάνωσις τῆς «Προνοίας Στρατευομένων» τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, εἰς τὸ ἔργον τῆς ὁποίας συνέβαλε σπουδαίως.

Κληρικοί καὶ λαϊκοὶ προσήλθον εἰς τὸν ἱερόν Ναόν Παμμ. Ταξιαρχῶν τῆς Ἱ. Μονῆς Πετρακῆ, διὰ νὰ δώσουν τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν εἰς τὸν μακαριστὸν Ἀρχιεπίσκοπον.

Ληξάσης τῆς ἀρχιεπισκοπείας τοῦ Χρυσάνθου ἀπεμακρύνθη ἐκ τῶν θέσεων καὶ ὑπηρεσιῶν τούτων. Διέτελεσε δὲ κατὰ τὰ ἔτη τῆς Κατοχῆς ἐφημέριος τοῦ Θεραπευτηρίου «Εὐαγγελισμός», καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν (ἀπὸ τοῦ ἔτους 1949) ὠρίσθη πρωθιερεὺς τῶν Βασιλικῶν Ἀνακτόρων, διατηρήσας τὴν θέσιν ταύτην μέχρι τῆς ἐκλογῆς του ὡς Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος (1967), ἀφοῦ ἐν μεταξῷ (ἀπὸ τοῦ 1959) ἦτο ἤδη τακτικὸς Καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, διδάξας μέχρι τῆς ἀναδείξεώς του εἰς Ἀρχιεπίσκοπον.

* * *

Ἡ προσφορά του εἰς τὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴν Ἐκκλησίαν καλύπτει τρεῖς τομεῖς, εἰς ἰσαριθμοὺς περιόδους τῆς ζωῆς του.

Ἡ πρώτη περίοδος, ταπεινὴ καὶ ἀθόρυβος, τὸν εὐ-

ρίσκει —μετά τήν ολοκλήρωσιν καί τῶν ἐν τῇ Ἐσπερία σπουδῶν του— ἐπί τῶν ἐπάλλξεων τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης ἀφ' ἑνός, καί εἰς τὰ πλαίσια τῆς «χριστιανικῆς κινήσεως» εἴτε εἰς τόν Πειραιᾶ, παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἀειμνήστου πρωτοερέως Γεωργίου Μακρῆ, εἴτε εἰς τήν Χ.Α.Ν. Ἀθηνῶν, εἴτε εἰς τὰ μετὰ τῆς φερωνύμου Ἀδελφότητος «Ζωῆς» «Συνεργαζόμενα Χριστιανικά Σωματεία» καί τὰς ἐκδοτικὰς καί ἱεραποστολικὰς αὐτῶν προσπαθείας, μάλιστα πρὸς τοὺς νέους, φοιτητάς, ἐπιστήμονας κ.λπ.

Εἰς τὸν τομέα τοῦτον ἡ συμβολὴ τοῦ Ἱερωνύμου ὑπῆρξε σημαντικὴ, εἰς ζητήματα ὁργανώσεως καί μεθοδεύσεως, ἀλλὰ καί οὐσίας. Διὰ τὰς ὁργανωτικὰς δὲ αὐτοῦ ἐμπειρίας καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Σπυρίδων, γνωστός ὡς «ζηλωτῆς καλῶν ἔργων» κοινωνικῆς προνοίας, τὸν ἐπεσήμανεν ὡς ἔχοντα ἀξιολόγους ἱκανότητάς «καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας» (Τίτ. 3, 8,14) καί τὸν ἐπεστράτευσεν εἰς ἀντίστοιχα ἔργα τῆς Ἐκκλησίας καί τὰς ἐξορμήσεις αὐτῆς (διὰ τήν «ἀνοικοδόμησιν ναῶν», τὸ «δέμα ἐπαναπατριμοῦ», τὸν «ἀγῶνα διὰ τήν Κύπρον» κ.ἀ.) καί ἀνταπεκρίθη προθύμως καί λίαν ἀποδοτικῶς.

Ἡ δευτέρα φάσις τῆς προσφορᾶς του ἀνάγεται εἰς τὸ δίδυμον τῆς ἱερατικῆς του διακονίας καί τῆς Καθηγησίας του εἰς τήν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ὅπου ὑπηρέτησεν ὡς ἱερεὺς καί ὡς «πνευματικός», εἴλκυσε πολλοὺς μὲ τήν προσήκειάν του καί μὲ τὰς «σοφὰς» συμβουλὰς καί ὑποθήκας του. Τὸ δὲ κύρῳς του ἦτο πολὺ καί σεβαστόν, ὅχι μόνον εἰς τὸν ἀπλοῦν λαόν, ἀλλὰ καί εἰς τάξεις τῶν ἐπιστημόνων, τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμμάτων καί τοῦ πνεύματος, καί τῶν ὑψηλὰ ἱσταμένων εἰς τήν κοινωνικὴν ἱεραρχίαν — μέχρι καί τοῦ βασιλέως.

Εἰς τὸ κήρυγμα δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι διέπρεψεν ἐξ ἴσου. Δὲν διέθετε τὸ φυσικὸν χάρισμα τοῦ εὐφραδοῦς λόγου. Ἦτο ὅμως ὑπεύθυνος ὀμιλητής. Πάντοτε μελετημένος ἐπαρκῶς. Καί ἐποικοδομητικός. Εἰς τὸ γραπτὸν δὲ κήρυγμα εἶχεν ἄνεσιν καί ἐπιτυχίαν. Καί τὸ προετίμα πάντοτε, ὅταν ὠμίλει ἀπὸ τοῦ παρεκκλησίου τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων Τατοῦτου καί ἠκούετο ἀπὸ ραδιοφώνου.

Διὰ τήν προσφορὰν του ὡς Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου ἄλλοι εἶναι ἀρμοδιώτεροι νὰ ἀποφανθοῦν. Ὁ γράφων δὲν γνωρίζει πολλὰ περὶ τούτου.

* * *

Ὅταν ἔγινεν Ἀρχιεπίσκοπος ἐχάρημεν ὑπερβαλλόντως οἱ γνωρίζοντες καί ἀγαπῶντες αὐτόν. Καί ἂν δι'

ἄλλους ἐδάρυνεν ἐπ' αὐτοῦ ἡ σκιά τῆς δικτατορίας τῆς 21ης Ἀπριλίου, τῆς ὁποίας ἐφέρετο ὡς ὁ ἐκλεκτός, εἶναι ἐξ ἴσου δεδομένη καί θεβαία ἢ διατυπωθεῖσα εὐχὴ πολλῶν, «νὰ ἐπιτύχη» εἰς τὸ ἔργον του· καί αὐτὸ θὰ ἄρῃ καί τήν παραμικρὰν σκιάν ἢ ἐπιφυλακτικότητα.

Εἰς τὸν νέον Ἀρχιεπίσκοπον ὑπῆρχον ὅλαι αἱ προϋποθέσεις τῆς ἐπιτυχίας. Καί τὰ ἠθικὰ προσόντα· καί ἡ μόρφωσις· καί τὸ ὁργανωτικὸν χάρισμα· καί αὐτὴ ἀκόμη ἢ ἐξωτερικὴ δύναμις, ἢ ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς Ἐπαναστάσεως παρεχομένη, ἐθεωρεῖτο ὅτι εἶναι εἰς τήν διάθεσιν του διὰ τήν ἐπιτέλεσιν «ἔργου» ἐπωφελοῦς καί καρποφόρου, ἐπ' ἀγαθῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Κανείς ἐν τούτοις δὲν εἶναι τέλειος εἰς ὅλα. «Ἐχομεν τὸν θησαυρὸν ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἢ τοῦ Θεοῦ καί μὴ ἐξ ἡμῶν» (Β' Κορ. 4,7).

Δὲν εἴμεθα αὐτάρκεις. Ἐχομεν δὲ καί τὸν «ἀντίδικον ἡμῶν διάβολον» (Α' Πέτρ. 5,8) πολεμοῦντα τὰ ἔργα καί τοὺς ἐργάτας τοῦ Θεοῦ.

Τὸ κλίμα δὲ τῆς δικτατορικῆς ἐκείνης περιόδου δὲν ἠγνόησε τήν Ἐκκλησίαν καί τὸν Προκαθήμενον αὐτῆς. Παρὰ τήν ὑπό τινων θετικῆν βοήθειαν αὐτῆς, συνέβη δυστυχῶς τὸ ἀντίθετον. Εἰσήλασε καί εἰς τήν Ἐκκλησίαν τὸ μονολιθικὸν ἐκείνης σύστημα. Καί ἠλλοίωσε τοὺς θεσμούς· καί ἀνέτρεψε τήν κανονικὴν τάξιν. Καί ἐν τέλει ἀνέτρεψε καί παρέσυρεν εἰς πτώσιν τὸν Προκαθήμενον ἡμῶν. Ὅπως δὲν ἐδράδυναν νὰ ἀνατραποῦν καί οἱ ἴδιοι οἱ κρατοῦντες.

Οἱ ἄνθρωποι ἐρχόμεθα καί παρερχόμεθα. «Εἶ τινος τὸ ἔργον μένει, δὲ ἐπιφωτισμένης, μισθὸν λήψεταί» (Α' Κορ. 3,14).

Παρήλθεν ἤδη ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου τούτου ὁ Ἀρχιεπίσκοπος πρώην Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος. Καί πιστεύομεν ὅτι «μισθὸν λήψεταί» παρὰ τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως καί Σωτῆρος Χριστοῦ. Διότι ὁμολογουμένως ἡ διάθεσις του ἦτο ἀγαθῆ. Ὅπως ἐν ἀρχῇ εἴπομεν, ἠγάπα παιδιόθεν τὸν Χριστόν καί τήν Ἐκκλησίαν. Καί ἦτο «πιστὸς ἄχρι θανάτου» εἰς τὸν «ἀρχηγὸν τῆς πίστεως καί τελειωτὴν Ἰησοῦν» (Ἀποκ. 2,10. Ἐβρ. 12,2).

Ἐὰν δὲ ὑπερίσχυσαν αἱ συγκυρίαι καί ἐζημίωσαν τὸ ἔργον του, εὐχόμεθα ἐκ θαθέων, ἵνα ὁ ἐτάζων καρδίας καί νεφροῦς καί ἀποδίδων ἐκάστῳ κατὰ τήν καρδίαν αὐτοῦ ἐπιβραβεύσῃ τήν ἀγαθὴν του προαίρεσιν καί ἀξίωσῃ αὐτόν τῆς «μεριδίου τοῦ κλήρου τῶν ἀγίων ἐν τῷ φωτί» τῆς βασιλείας Του (Κολ. 1,12).

Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ.

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΡΩΗΝ ΑΘΗΝΩΝ ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

(ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ)

Τὴν Τρίτην, 13ην Νοεμβρίου 1988 εἰς ἡλικίαν 83 ἐτῶν ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος πρῶην Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Ἱερώνυμος (Κοτσώνης). Τῆς σοροῦ αὐτοῦ τεθείσης ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς Τρίτης 15ης Νοεμβρίου εἰς τὸ Συνοδικὸν Παρεκκλήσιον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη, τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης 16ης, ἐπειδὴ ἦτο ἀσθενὴς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, τρισάγιον διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς τοῦ κοιμηθέντος ἐτέλεσεν ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου Σεβ. Μητροπολίτης Σιδηροκάστρου κ. Ἰωάννης. Πέριξ τοῦ σκηνώματος τοῦ ἐξ ἡμῶν μεταστάντος συμπροσηύχοντο καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου. Προηγούμενος τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν ἐν τῷ αὐτῷ Καθολικῷ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη εἶχε τελέσει ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος.

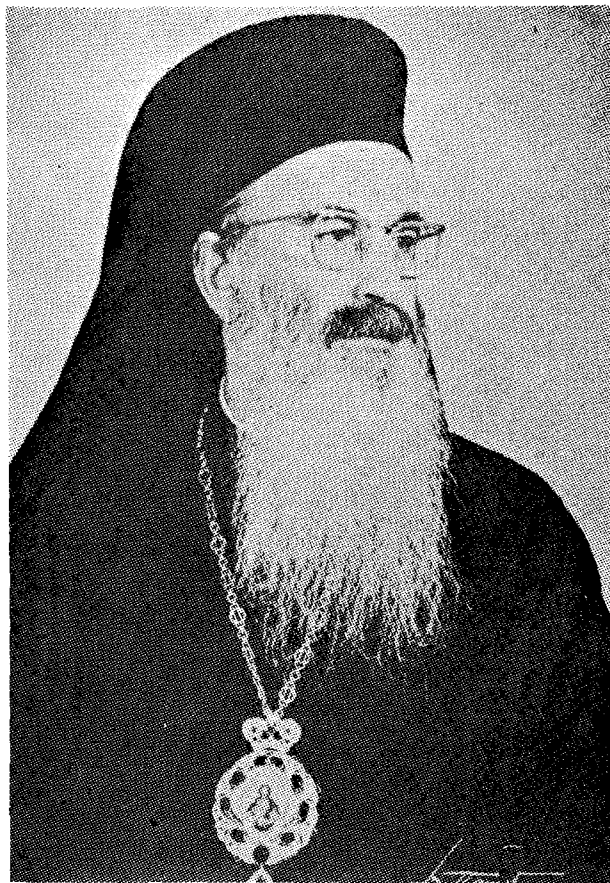
Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος, σεβασθεῖσα τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου πρῶην Ἀθηνῶν περὶ ἐνταφιασμοῦ του εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, τὰ Ὑστέρνια Τήνου, ὡς ἀπλοῦ μοναχοῦ, χωρὶς νὰ ἀποδοθοῦν αἱ κεκανονισμένα ἐξόδιοι τιμαί, ἀνέθεσεν εἰς τὸν Ἀντιπρόεδρον τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου Σεβ. Μητροπολίτην Σιδηροκάστρου κ. Ἰωάννην νὰ συνοδεύσῃ τὴν σορὸν τοῦ νεκροῦ μέχρι τοῦ τάφου.

Τὴν μεσημβριάν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ σορὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου πρῶην Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἱερωνύμου μετεφέρθη μέσῳ Ραφήνας εἰς Τήνον, ἔνθα παρέμεινε διὰ προσκύνημα εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τῆς Μεγαλόχαρης μέχρι τῆς Πέμπτης 17ης Νοεμβρίου. Τὴν πρωΐαν ἐτελέσθη Ἀρχιερατικὴ Θεῖα Λειτουργία καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ σκῆνωμα τοῦ κυροῦ Ἱερωνύμου μετεφέρθη εἰς τὰ Ὑστέρνια, ἔνθα εἰς τὰς 3 μ.μ. ἐνεταφιάσθη κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, παρευρισκομένου πλήθους Τηνίων, ὡς καὶ πολλῶν πνευματικῶν τέκνων καὶ φίλων του, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, συγκεντρωθέντων ἐκ διαφόρων σημείων τῆς Ἑλλάδος.

*

Ὁ μακαριστὸς πρ. Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1905 εἰς τὸ χωρίον Ὑστέρνια τῆς Τήνου. Υἱὸς ναυτικῆς οἰκογενεῖας ἔμεινεν ὄρφανὸς πρὶν ἢ γεννηθῆ. Ἐγεννήθη 6 μῆνας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἀνετράφη ὑπὸ τῆς εὐσεβοῦς μητρός του, ἡ ὁποία, παραμείνασα χήρα, ἀφωσιώθη ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ. Ἐφοίτησεν ὡς ὑπότροφος εἰς τὴν Ριζάρειον Σχολήν, ὁπόθεν ἀπεφοίτησεν ἀριστοῦχος. Τὸ 1924 εἰσῆλθεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολήν τοῦ

Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς ἔλαβε τὸ πτυχίον τὸ 1928 μετὰ τοῦ βαθμοῦ «ἀριστα». Ἐν συνεχείᾳ ὑπηρετήσεν ὡς ἰδιαιτερος ἐπιστημονικὸς γραμματεὺς τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου. Ὡσαύτως εἰργάσθη ὡς Διευθυντὴς τοῦ Παιδικοῦ Τμήματος τῆς Χ.Α.Ν.

Ὁ ἀειμνήστος Ἀρχιεπίσκοπος πρῶην Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος.

Πρωτεύσας εἰς σχετικὸν διαγωνισμόν, τὸ 1934 ἀπεστάλη δι' εὐρυτέρας σπουδὰς εἰς Γερμανίαν ὡς ὑπότροφος τοῦ Μανουσεῖου Κληροδοτήματος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Παραμείνας ἐπὶ ἐξ ἐν συνόλῳ ἐξάμηνα ἐν Γερμανίᾳ, ἦτοι ἐν Μονάχῳ, Βερολίνῳ καὶ Βόννῃ, μετέβη ἐν συνεχείᾳ εἰς Ἀγγλίαν, ἔνθα ἐπὶ ἐξάμηνον ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρακολουθήσῃ μαθήματά τινα ἐν τοῖς Κολλεγίοις τοῦ Mirfield καὶ τοῦ Lincoln, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ συμπληρώσῃ ἐργασίας του ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου. Περὶ τὰ τέλη τοῦ

1937 ἐκλήθη εἰς Βερολίνον ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ H. Lietzmann, ἔνθα οὗτος, ἐξ ὀνόματος τῆς πρὸς ἐκδοσιν Χριστιανικῶν Ἐπιγραφῶν τῆς Ἑλλάδος σχηματισθείσης Ἐπιτροπῆς, ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν τὴν εἰδικὴν Γραμματεῖαν αὐτῆς.

Ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα, ἀνέλαβεν ἀμέσως τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὑπάρχοντος ἐπιγραφικοῦ ὕλικου τῆς Πελοποννήσου, τὸ ὁποῖον μετ' ἐπεξεργασίαν ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ N. A. Βέη καὶ τὸ 1939 ὡς ἀδελφὸς τῆς Ἰ. Μονῆς Πετράκη ἐχειροτονήθη διάκονος ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσάνθου. Τὸ 1940 ἀνηγορεύθη μετὰ τοῦ βαθμοῦ «ἄριστα» Διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος, διορισθεὶς Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης ἀπελύθη ὑπὸ τῆς κατοικητικῆς Κυβερνήσεως τὸν Νοέμβριον τοῦ 1941. Ἀπὸ τοῦ 1939 μέχρι τοῦ 1941 εἰργάσθη ὡς Διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», βοηθῶν ταυτοχρόνως εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία». Πολὺ πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου ἐξεπόνησε σχέδιον δημιουργίας ὀργανώσεως πρὸς συμπαραστάσιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν πάσχοντα λαόν. Τὴν 28ην Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1940, ἅμα τῇ ἐκρήξει τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου, ὑπέβαλε τὸ σχέδιον αὐτὸ πρὸς ἔγκρισιν καὶ ἐφαρμογὴν εἰς τὸν τότε Ἀρχιεπίσκοπον Χρυσάνθου, ὁ ὁποῖος τοῦ ἀνέθεσε τὴν ὅλην διοργάνωσιν τῆς «Υπηρεσίας Προνοίας Στρατευομένων τῆς Ἰ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», ἣτις ὑπηρεσία ἀνέπτυξε λαμπρὰν δρᾶσιν κατὰ τὴν περίοδον τοῦ πολέμου τούτου ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ καὶ ἔδωκε παράδειγμα πρὸς μίμησιν εἰς πολλὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις. Ἡ ὀργάνωσις καὶ τὸ προσωπικὸν τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ἀπέτελεσαν τὸν πυρῆνα τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ ἰδρυθέντος λαμπροῦ Ἐθνικοῦ Ὄργανισμοῦ Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης (ΕΟΧΑ), ὅστις προσέφερεν ἀνυπολόγιστους ὑπηρεσίας εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Κατὰ τὴν κατοικητικὴν περίοδον ὁ ἀρχιμανδρίτης τότε Ἱερώνυμος Κοτσώνης εἰργάσθη ὡς ἐφημέριος τοῦ Νοσοκομείου «Ἐυαγγελισμὸς» καὶ ταυτοχρόνως εἰς τὴν διοργάνωσιν συσσιτίων καὶ παροχῆς βοήθειας εἰς τοὺς ἀπόρους καὶ κυρίως εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων. Μετὰ τὴν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ζυγοῦ ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διοργανώσας τὸ «Δέμα ἐπαναπατρισμοῦ». Ἠγήθη ὡσαύτως τῆς ἐξορμήσεως πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῶν καταστραφέντων χιλίων ἱερῶν Ναῶν καὶ τῆς προσπαθείας πρὸς ἐπαναπατρισμὸν τῶν Ἑλληνοπαίδων, οἵτινες κατὰ χιλιάδας εἶχον ἀρπαγῇ καὶ μεταφερθῆ εἰς τὰς κομμουνιστικὰς χώρας. Ἀπὸ τοῦ 1949 μέχρι τῆς ἐκλογῆς του εἰς Ἀρχιεπίσκοπον ὑπῆρξε Πρωθυερεὺς τῶν Βασιλικῶν Ἀνακτόρων. Ἀπὸ τοῦ 1950 μέχρι τοῦ 1956 προσέφερεν ὑπηρεσίας ὡς Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς ὑπὸ τὸν ἀειμνήστον Ἀρχιεπίσκοπον Σπυρίδωνα Ἐπιτροπῆς Ἀπελευθερώσεως τῆς Κύπρου. Ἀπὸ τοῦ 1954 διετέλεσε μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτρο-

πῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων Ἐπιτροπῶν αὐτοῦ.

Κατὰ τὰ ἔτη 1946-48 ἐν τῇ ἰδιωτικῇ Σχολῇ Γενικῶν Σπουδῶν (Ἀθηνῶν) ἐδίδαξε μαθήματα Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας καὶ Χριστιανικῆς Γραμματολογίας. Ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1959 μέχρι τῆς ἐκλογῆς του εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν διετέλεσε Τακτικὸς Καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ τῆς Ποιμαντικῆς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ἀντιπροσώπευσε πολλάκις τὴν Ἑλλαδικὴν Ἐκκλησίαν εἰς διάφορα συνέδρια εἰς Γερμανίαν, Ἀγγλίαν, Ὀλλανδίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Βέλγιον, Δανίαν, Αὐστρίαν, Ρωσίαν. Μετέβη ὡσαύτως ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἀμερικὴν, Ἀφρικὴν, Αἴγυπτον, Οὐγκάντα, Σουδάν, Ἁγίους Τόπους, Νιγηρίαν, Ἰορδανίαν, Λίβανον καὶ Ἰνδίας.

Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1963-1964 μετέβη πρὸς μελέτας εἰς Ἡνωμένας Πολιτείας, τὸν δὲ Ὀκτώβριον τοῦ 1964 ὡς Κοσμήτωρ ἠγήθη ἀντιπροσωπείας Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, οἵτινες μετέβησαν εἰς Σοβιετικὴν Ἐνωσιν ὡς προσκεκλημένοι τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας.

Ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ἐξελέγη, ἀρχιμανδρίτης ὢν, τὴν 13ην Μαΐου 1967 ὑπὸ τῆς τότε Ἀριστίνδην Ἱερᾶς Συνόδου, ἣτις εἶχε συγκροτηθῆ πρὸ δύο ἡμερῶν διὰ τοῦ Β.Δ. 291 / 1967. Ἡ χειροτονία του ἐγένετο τὴν 14ην Μαΐου ἐν τῷ Ἰ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν, προεξάρχοντος τοῦ τότε Μητροπολίτου Πατρῶν Κωνσταντίνου καὶ με συμμετοχὴν ἀπάντων τῶν τότε Συνοδικῶν Συνέδρων. Ὑπῆρξεν ὁ 17ος κατὰ σειρὰν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, τρίτος δέ, μετὰ τοὺς ἀειμνήστους Προκόπιον Οἰκονομίδην (1896-1901) καὶ Χρυσόστομον Παπαδόπουλον (1923-1938), ὅστις ἀνῆλθεν εἰς τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον προερχόμενος ἐκ Καθηγητῶν Πανεπιστημίου.

Μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου παραιτήσιν του τὴν 19.12.1973, ἴδρυσε τὴν «Διεθνή τῆς ἀγάπης» καὶ ἀφιέρωσε τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του εἰς τὸν ὑπ' αὐτοῦ χαρακτηρισθέντα ὡς «Ἀγαπισμὸν», ὅστις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ προσπάθεια πρὸς ἀφύπνισιν τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογῆς τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἣτις μόνη δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν παγκόσμιον εἰρήνην. Ἡ προσπάθειά του αὐτὴ συνετέλει εἰς τὸ νὰ κινήται μεταξὺ Ὑστερνίων καὶ Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸ νὰ πραγματοποιῆ καὶ μερικὰ ταξίδια εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ ἀειμνήστος Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος, ὅστις ἦτο κάτοχος πολλῶν γλωσσῶν, ἐδημοσίευσε πολλὰ ἔργα, ἅτινα διακρίνονται εἰς ἐπιστημονικὰς μελέτας, εἰς ἄρθρα ἐν ἐγκυκλοπαιδείαις, εἰς μεταφράσεις

καὶ εἰς διάφορα ἄλλα ποικίλου περιεχομένου. Τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν ἔργων τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς:

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Α'. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

1. Τὰ χρονολογικὰ ζητήματα τοῦ σταυροῦ καὶ τῶν μονογραμμάτων Χ καὶ Ρ, Ἐν Ἀθήναις 1939, Ἐναίσιμος ἐπὶ διδακτορικῆ διατριβῇ, ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.
2. Ἡ χριστιανικὴ ἀνατροφή τῶν παιδιῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῶν κατακομβῶν. Ἐν Ἀθήναις 1939.
3. Ἡ ἀμοιβὴ καὶ ἡ συντήρησις τῶν κληρικῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ. Ἐν Ἀθήναις 1940.
4. Ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη καὶ ἡ Βίβλος, «Ἀκτῖνες» 1950.
5. Τὸ ἐνθουσιαστικὸν στοιχεῖον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Μαρτύρων, Ἀθήναις 1952.
6. Λουκᾶς ὁ Νοταρᾶς, ὁ πρῶτος Ἐθνομάρτυς (ἐπὶ τῇ πεντακοσιοστῇ ἐπετείῳ), Ἀθήναις 1953.
7. Ἐνας πρωτοπόρος τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας. Ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκλογὴ», τεύχος 91, τόμος Θ'.
8. Ἡ ψῆφος τῶν κληρικῶν, Ἡ ἱστορικοκανονικὴ ἀποψις, Ἀθήναις 1954.
9. Τὸ «Φιλάνθρωπον» εἰς τοὺς κανόνες τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, «Ἀκτῖνες», 1955.
10. Τὸ Χριστιανικὸν «Φιλάνθρωπον» καὶ οἱ ἱεροὶ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας, «Ἀκτῖνες», 1955.
11. Ἡ θέσις τῶν λαϊκῶν εἰς τὸν Ἐκκλησιαστικὸν μας Ὄργανισμόν, «Ἀκτῖνες», 1956.
12. Ἡ θέσις τῶν λαϊκῶν ἐντὸς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὄργανισμοῦ (κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας). Ἐν Ἀθήναις 1956.
13. Τὸ μήνυμα τῆς Ὀρθοδοξίας πρὸς τὸν σύγχρονον κόσμον (ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς Ποιμαντικῆς). Ἐν Ἀθήναις 1956 (ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἀνάπλασις»).
14. Ἰδιόζουσα περίπτωσις «ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας». Ἡ Θ. Εὐχαριστία μεταφερομένη ὑπὸ μὴ χριστιανῶν γυναικῶν. Ἐν Ἀθήναις 1956 (ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία»).
15. Διάλογος ἐκ τῆς κατὰ τὸν Β' αἰ. τελετῆς τοῦ Βαπτίσματος. Ἐν Ἀθήναις 1957 (ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία»).
16. Ἡ κανονικὴ ἀποψις περὶ τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἑτεροδόξων (Intercommunio). Ἐν Ἀθήναις 1957.
17. Προβλήματα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας. Ἐν Ἀθήναις 1957.
18. Aus der Endzeit von Byzanz: Bürklüdsche Mustafa. Ein Märtyrer für die Koexistenz zwischen Islam und Christentum (ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Byzantinische Zeitschrift»), München, 1957.
19. Ἡ πολιτικὴ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ἐναντι τῶν Χριστιανῶν. Ἐν Ἱεροσολύμοις 1957 (ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Νέα Σιών»).
20. Ἡ ἀπὸ Κανονικῆς ἀπόψεως ἀξία τῆς μυστηριακῆς ἐπικοινωνίας Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν ἐπὶ Λατινοκρατίας καὶ Ἑνετοκρατίας. Ἐν Θεσσαλονίκῃ 1957 (ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς»).
21. Ἡ ἐπὶ τὴν νίκην πεποιθήσις τῶν πρώτων Χριστιανῶν ὡς ἱεραποστολικὴ δύναμις. Ἐν Ἀθήναις 1958.
22. Περὶ τοῦ κύρους τῆς Ἱερουσύνης τῶν Ἀγγλικανῶν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἀθήναις 1958 (ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία»).
23. The Validity of the Anglican Orders, according to the Canon Law of the Orthodox Church (ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «The Greek Orthodox Theological Review», Boston, Mass. 1958).
24. Verfassung und Aufbau der Orthodoxen Kirche (ἐν τῷ τόμῳ: «Die Kirchen der Welt—Die Orthodoxe Kirche in griechischer Sicht, Band 1, 1. Teil), Stuttgart 1959.
25. Die Griechische Theologie (ἐν τῷ τόμῳ: «Die Kirchen der Welt — Die Orthodoxe Kirche in griechischer Sicht, Band 1, 2. Teil), Stuttgart 1960.
26. Die Stellung der Laien innerhalb des kirchlichen Organismus (ἐν τῷ τόμῳ: Die Kirchen der Welt—Die Orthodoxe Kirche in griechischer Sicht, Band 1,2. Teil), Stuttgart 1960.
27. Usage in modern Canon Law, its nature, its influence, its relationship with custom (ἐκ τῶν: Rapports généraux au Ve Congrès international de droit comparé, Bruxelles, 4-9 août 1958), Bruxelles 1960.
28. Αἱ πρὸς ἀλλήλους σχέσεις τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας (ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης). Ἐν Θεσσαλονίκῃ 1960.
29. Ἡ θέσις τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου ἐν τῇ Θείᾳ Λατρείᾳ (ἐκ τοῦ τιμητικοῦ τόμου εἰς μνήμην Περ. Βεζουκίδου), Ἐν Θεσσαλονίκῃ, 1960.
30. Ἡ ἐλευθερία καὶ ὁ καταναγκασμὸς εἰς τὰ προβλήματα τῆς διαδόσεως τῆς πίστεως (Τὸ ἐναρκτήριον μάθημα, ἐν τῇ Μ. Αἰθούσῃ τῶν Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς»), Θεσσαλονίκη, 1960.
31. Αἱ ἐν Ρώμῃ ἵπποδρομίαι πρὸ τῆς παρά τὴν Μουλιβίαν Γέφυραν μάχης. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Μ. Κωνσταντίου (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Τιμητικοῦ Τόμου εἰς μνήμην Κ. Ἀμάντου). Ἐν Ἀθήναις 1961.
32. Ἡ συνήθεια ἐν τῷ νεωτέρῳ Κανονικῷ Δικαίῳ.

- Ἡ φύσις τῆς, ἡ ἐπίδρασις τῆς καὶ αἱ σχέσεις τῆς πρὸς τὸ ἔθνον (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς»). Θεσσαλονίκη, 1961.
33. Σημειώσεις Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας (πολυγραφημένοι). Τόμος Α', Θεσσαλονίκη 1960, Τόμος Β', Θεσσαλονίκη 1961, Τόμος Γ', Θεσσαλονίκη 1962.
34. Παραδόσεις Ποιμαντικῆς (ἀντὶ χειρογράφου), Θεσσαλονίκη 1961.
35. Die gegenseitigen Beziehungen innerhalb der Geistlichkeit. (Sonderdruck «Aus der Neugriechischen Theologie» » Das Oestliche Christentum, hrsg. von H. M. Biedermann, Neue Folge, Heft 15), Würzburg 1961.
36. A Contribution to the Interpretation of the 19th Canon of the First Ecumenical Council (ἐκ τοῦ περιοδικοῦ: Etudes Byzantines XIX), Paris, 1961.
37. Συμβολὴ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ 10' Κανόνος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Εἰς τὴν Ἐπιστημονικὴν Ἐπετηρίδα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη, 1962.
38. Αἱ περὶ κοινοβιακῆς ζωῆς ἀντιλήψεις τοῦ Μ. Βασιλείου. Εἰς τὸν πανηγυρικὸν τόμον τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολ. Σχολῆς, ἐπὶ τῇ Χιλιετηρίδι τοῦ Ἁγ. Ὁρους, ἐν Θεσσαλονίκῃ 1963.
39. Τινὰ περὶ τῆς μοναχικῆς ἀκτημοσύνης κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον. Ἐν τῷ πανηγυρικῷ τεύχει τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», Μ' (1963) σ. 373 ἐξ.
40. Freedom and Coercion in the Propagation of the Faith. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «The Greek Orthodox Theological Review IX (1964).
41. Ἡ περὶ ἐλευθερίας χριστιανικῆ ἀντιλήψις. Ἐν Θεσσαλονίκῃ 1963.
42. Ἡ ἀκτημοσύνη τῶν μοναχῶν κατὰ τὰ Τυπικὰ τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου καὶ τῶν αὐτοκρατόρων Ἰωάννου τοῦ Τσιμισκῆ καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου. Ἐν Ἀθήναις 1964, Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «Ἀρχαίου Πόντου» 26 (1962). Ἀφιέρωμα εἰς τὸν Ἀ. Παπαδόπουλον.
43. Das Kanonische Recht, wie es in der Kirche von Griechenland angewandt wird. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «KYRIOS» IV (1964) Heft 3.
44. Fundamental Principles of Orthodox Morality. Ἐν «The Orthodox Ethos», Essays in honour of the Centenary of the Greek Orthodox Archdiocese of N. and S. America, Vol. I, 1964, σ. 229-248 καὶ εἰς ἀνάτυπον.
45. Αἱ βάσεις τῆς Ὁρθοδόξου ἠθικότητος. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς». Θεσσαλονίκη 1966.
46. Τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἐν τῷ τόμῳ Ὁ κόσμος τῆς Ὁρθοδοξίας, σ. 45-66. Ἐκδόσεις τοῦ Ἰδρύματος Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, Θεσσαλονίκη 1968.
47. Problèmes de l' Economie Ecclesiastique (κατὰ μετάφρασιν τοῦ π. P. Dumont). Εἰς τὴν σειρὰν τῶν Recherches et Syntheses. Gembloux (Belgique) 1971.
- Β' Εἰς τὴν «ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ»
48. Εὐσέβιος ὁ Καισαρείας ἢ ὁ Παμφίλου.
49. Ἐφραίμ ὁ Σύρος.
50. Θεοδώρητος ὁ Κύρου.
51. Θέκλα ἡ πρωτομάρτυς.
52. Θεόδωρος ὁ Ἡρακλείας.
53. Θεόδωρος ὁ Καισαρείας.
54. Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας.
55. Θεόκτιστος Καισαρείας.
56. Ἰγνάτιος ὁ Θεοφύρας.
57. Ἰερώνυμος.
58. Ἰούλιος ὁ Ἀφρικανός.
59. Ἰούλιος ὁ Παραβάτης.
60. Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης.
61. Ἰχθύς.
- Γ'. Εἰς τὴν «ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ»
62. Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία.
- Δ'. Εἰς τὴν «ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ»
63. Ἁγίων ἀνακλήρουξίς.
64. Αἰρετικῶν βάπτισμα.
65. Ἀποστασία.
66. Ἄσυλον.
67. Βασίλειον ἱεράτευμα.
68. Βασιλεύς.
69. Γράμμα.
70. Δικαστήρια.
71. Δόκιμος.
72. Ἐπίσκοπος.
73. Ἡγούμενος, ἡγουμενία.
74. Κανον. καὶ Ἐκκλ. Δίκαιον.
75. Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον
76. Μικτὸς γάμος.
77. Μοιχεία.
78. Μοναχός, μοναχὴ.
79. Μουρατίδης Δωρ. Κωνσταντῖνος.
80. Νηπιοβαπτισμός.
- Ε'. Εἰς τὴν ΓΕΝΙΚΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ «LAROUSSE»
81. Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία.
82. Ἀκρίβεια.
83. Ἀκτημοσύνη.
84. Ἀρχιεπισκοπή, Ἀρχιεπίσκοπος.
85. Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησιῶν.

ΣΤ'. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

86. Παῦλος, J. Holzner, ἔκδοσις Θ', Ἀθήναι 1973.
 87. Ὁ Κύριος, Romano Guardini, Ἀθήναι, τόμοι α' καὶ β', 1955, τόμ. γ' 1956.
 88. Heinrich Lützel, Τὸ παιδί, Ἀθήναι 1943.
 89. Reinhold Schneider, Τὸ παλικάρι, Ἀθήναι 1943.
 90. Heinrich Lützel, Χαρὰ καινούργιας ζωῆς, Ἀθήναι 1943.
 91. Heinrich Lützel, Τὰ Χριστοῦγεννα στὴν τέχνη, Ἀθήναι 1943.
 92. Richard Sattelmair, Ἡ γένεσις τοῦ Σύμπαντος, Ἀθήναι 1943.
 93. Ludwig A. Winderswyl, Ἀνάστασις, Ἀθήναι 1944.
 94. Hilde Hermann, Μαθητὲς καὶ Ἀπόστολοι, Ἀθήναι 1944.

Ζ'. ΔΙΑΦΟΡΑ

95. Ἐγκόλπιον προσκοπικῶν προσευχῶν. Ἀθήναι 1954 (ἐγκριθὲν ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου).
 96. Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἐν Ἀθήναις 1959.
 97. Τὸ πρωτεῖον τῆς Ἀγάπης. Ἐκδοσις τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων, Ἀθήναι 1960.
 98. Πῶς εἶδε τὴν Τῆνον ὁ José de Pitton de Tournefort. Ἐν Ἀθήναις 1961, Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Ἑταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν, Α' (1961).
 99. Εὐλαβικὸν Ἀφιέρωμα. Τέσσαρες Λόγοι καὶ ἕνα σχεδιάσμα. Ἐν Ἀθήναις 1962.
 100. The proeminence in Love. Ἐν New Letters of the Anglican and Eastern Churches Association, London 1963.
 101. The Unity we seek, ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ 1963.
 102. Μηνύματα Χαράς. Ὑπερεκατὸν Ἄρθρα καὶ Ὁμιλίαι. Ἀθήναι 1964.
 103. Ἀπαντήσεις εἰς σύγχρονα προβλήματα, Ἀθήναι 1966.
 104. Λόγος ἐνθρονιστήριος, Ἀθήναι 1967.
 105. Σχέδιον ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ὑπόμνημα, ὑποβληθὲν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον), Ἀθήναι 1967.
 106. 1829 ἡμέραι εἰς τὸ Πηδάλιον. Τόμος Α'. Ἐν Ἀθήναις 1972.
 107. Εἰς τὸ Πηδάλιον τῆς Ἐκκλησίας. Τόμος Β', τεύχη 1 - 2. Ἐν Ἀθήναις 1975.
 108. Περὶ τοῦ οικονομικοῦ προβλήματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις 1975.
 109. Τὸ δράμα ἐνὸς Ἀρχιεπισκόπου. Ἐν Ἀθήναις...

110. Ἀγαπισμός. Τὸ καινούριο σύστημα ζωῆς. Ἀθήναι, 1980.

111. Ἡ ἀγάπη δὲν εἶναι οὐτοπία. Ἀθήναι, 1981.

112. Εἴμαστε Χριστιανοί; Ἀθήναι 1984, 21986.

Εἰς τὸν ἀνωτέρω κατάλογον τῶν δημοσιευμάτων δὲν περιλαμβάνονται πλεῖστα ἄρθρα δημοσιογραφικοῦ χαρακτῆρος, ὡς καὶ βιβλιοκρισίαι ἢ σχόλια καὶ ἄλλα δημοσιεύματα, δημοσιευθέντα ἐνυπογράφως ἢ ἀνυπογράφως ἢ μὲ ψευδώνυμον εἰς ἐφημερίδας ἢ περιοδικὰ τῆς Πρωτεύουσας καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν.

Ἡ ἐπιτυχὴς ἀκαδημαϊκὴ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ δρᾶσις, τὸ ἐκλεκτὸν ποιὸν τοῦ συγγραφικοῦ τοῦ ἔργου καὶ ἢ ἐν τῇ καθ' ὅλου Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ θεολογικῇ παρουσίᾳ τοῦ ἀειμνήστου Θεολόγου-Καθηγητοῦ Ἱερωνύμου Κοτσώνη ἔχουν δεόντως ἐκτιμηθῆ καὶ ἀσφαλῶς θὰ τύχουν περαιτέρω μελέτης, ἀξιολογήσεως καὶ προβολῆς.

Ἡ προσφορὰ αὐτοῦ ὡς Ἀρχιεπισκόπου κατέστη «σημεῖον ἀντιλεγόμενον» ἐνεκα τοῦ ὅτι οὗτος ἐδέχθη νὰ ἐκλεγῆ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος μερίμνη τοῦ δικτατορικοῦ καθεστώτος διὰ παραμερισμοῦ τοῦ ἰσχύοντος κανονικοῦ τρόπου ἐκλογῆς Ἐπισκόπων. Τὸ γεγονός αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ὁ Ἱερώνυμος ὡς Ἀρχιεπίσκοπος — παρὰ τὰ γενόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἀνθρώπινα λάθη — δὲν εἰργάσθη νυχθημερόν πρὸς ἀναζωπύρησιν τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι δὲν προσέφερε πολλὰς ὑπηρεσίας ἐν τῇ προσπάθειᾳ τοῦ πρὸς ἐπικράτησιν ὀρισμένων αἰτημάτων καὶ ἄρχων κατὰ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πνευματικοῦ ἔργου. Τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα ὑπ' ἀρ. 104, 105, 106 καὶ 107 δημοσιεύματά του προσφέρουν πολὺτιμον ὕλικόν εἰς πάντα ἐκκλησιαστικὸν ἱστορικόν, ἵνα κρίνῃ ἱστορικογενετικῶς καὶ ἀξιολογήσῃ τὰς προσπάθειάς του λ.χ. πρὸς διοργάνωσιν τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, πρὸς πνευματικὴν οἰκοδομήν, μόρφωσιν καὶ ἐπιμόρφωσιν τῶν «Συνεργῶν» τοῦ ποιμαντορικοῦ τῆς ἔργου, πρὸς ὀργάνωσιν τῶν ἐνοριῶν, πρὸς ἀνανέωσιν τῆς κατηχητικῆς διακονίας, πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἔργων τῆς Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης, πρὸς ὀργάνωσιν τοῦ «Κινήματος Ἀγάπης», τῶν «Σπιτιῶν Γαλήνης Χριστοῦ», τῶν «Ὁμάδων Ἐλευθέρως Διαβιούντων Ὑπερηλίκων», τῶν «Κινητῶν Μονάδων Περιθάψεως Κατακοίτων», ξενόνων, θερινῆς ἐξοχῆς Γερόντων, Γραφείου Εὐρέσεως Ἐργασίας, τῆς συμπαραστάσεως εἰς τὰ διάφορα εὐαγγῆ ἰδρύματα κ.τ.τ. Τὰ αὐτὰ δημοσιεύματα τοῦ κυροῦ Ἱερωνύμου θὰ δώσουν ἐπίσης ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἱστορικοὺς νὰ ἀξιολογήσουν τὰς προσπάθειάς του διὰ τὴν ἐκπόνησιν νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὴν ἀναζωπύρησιν τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» καὶ τὴν ἀλληλοπεριχώρησιν τοῦ ἔργου τῆς πρὸς τὸ ἔργον τῶν Μονίμων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, διὰ τὰς ἐγκαταστάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου,

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α

ΤΟΥ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

έν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
τῆς χρονικῆς περιόδου 1934-1935

ΥΠΟ ΤΗΝ ΚΑΘΟΔΗΓΙΑΝ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΑΜΙΛΚΑ ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ

Ἐν τοῖς προλεγομένοις τῆς κατ' ἔτος 1984 δημοσιεύσεως ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» πραγματείας ἡμῶν «Περὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων»¹ ἀνεγράφομεν, ὅτι ταύτης πρόκειται νὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ δημοσίευσις τῶν πρακτικῶν τοῦ Φροντιστηρίου τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς χρονικῆς περιόδου 1934-1935, εἰς τὴν ὁποίαν νῦν προβαίνομεν.

Ὁ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν διατελέσας καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ἐν αὐτῇ διδάξας τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτος (1887-1969), ὡς καὶ Ὁμιλητικὴν καὶ Ποιμαντικὴν², εἶχεν ἀναθέσει ἡμῖν κατὰ τὸ τέταρτον

1. Τίτου Ἐμμ. Ματθαίου, Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου. Περὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἀνάτυπον περιοδικοῦ «Ἐκκλησία». Ἀθῆναι, 1984.

2. Γερασίου Κονιδάρη, Ὁ Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτος (1887-1969) ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. «Ἐκκλησία», Ἀθῆναι, 1969, σελ. 483-501. Τοῦ Ἀύτου. Ἀλιβιζᾶτος Ἀμίλκας. Ἐν «Θρησκευτικῇ καὶ Ἠθι-

ἔτος τῆς φοιτήσεως ἡμῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τὴν τήρησιν τῶν πρακτικῶν τοῦ Φροντιστηρίου τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς χρονικῆς περιόδου 1934-1935. Κατ' αὐτὸ ἀνεγινώσκοντο ὑπὸ τῶν τεταρτοετῶν φοιτητῶν αἱ ἀνατεθεῖσαι ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι, ἐπηκολούθει δὲ τούτων συζήτησις ἐπὶ τῶν ἐκτεθέντων θεμάτων καὶ ἐξήγοντο τὰ ἀνάλογα συμπεράσματα. Τὰ πρακτικὰ δὲ μιᾶς ἐκάστης πραγματοποιηθείσης φροντιστηριακῆς συνεδρίας, ὑπεγράφοντο ὑπὸ τε τοῦ καθηγητοῦ καὶ ἡμῶν, ὡς γραμματέως.

Διατηρήσαντες ἐν τῷ προσωπικῷ ἡμῶν ἀρχεῖῳ ἀντίγραφα τῶν πρακτικῶν τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἐν τῷ Φροντιστηρίῳ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου συνεδριῶν τῆς χρονικῆς ἐκείνης περιόδου, ἐκρίνομεν σκόπιμον, ὅπως χάριν τῆς ἱστορίας δημοσιεύσωμεν ταῦτα, δεδομένου μάλιστα, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐκτίθενται ἐνδιαφέ-

κῆ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ», 2φ Τόμ. Ἀθῆναι, 1963, σελ. 160-164. Ἐμμ. Κωνσταντίνιδου, Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτου ἀναγραφή τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργῶν καὶ λοιπῶν δημοσιευμάτων (1910-1969). «Ἐκκλησία», Ἀθῆναι, 1969, σελ. 502-510.

διὰ τὴν μισθοδοσίαν καὶ ἀσφάλισιν τῶν ἐφημερίων, διὰ τὸ Νοσηλευτικὸν Ἴδρυμα Κληρικῶν Ἑλλάδος, διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Σχολῆς Διακονισσῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων «Ἡ Ὀλυμπιάς», διὰ τὴν ὀργάνωσιν ἐπιμορφωτικῶν συνεδρίων καὶ σεμιναρίων τῶν στελεχῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου, διὰ τὴν λειτουργίαν Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσείου, διὰ τὴν μελέτην τῆς ἀντιμετώπισεως τοῦ οικονομικοῦ προβλήματος τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν προώθησιν τῶν διορθοδόξων καὶ διαχριστιανικῶν σχέσεων καὶ διὰ πολλὰς ἄλλας δραστηριότητας καὶ προοπτικάς.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος νυχθημερόν κατέβαλε πολὺν κόπον πρὸς πραγμάτωσιν τῶν δραματισμῶν του. Τὸ ὅτι ἐν πολλοῖς ἡ πραγμάτωσις αὐτῆ δὲν ἐπετεύχθη ὀφείλεται εἰς τὰς ἱστορικὰς συγκυρίας τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὸ ὅτι, ὅπως ὁ ἴδιος εὐθαρσῶς ὡμολόγησε, «βασικὴ ἀρχὴ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ εἶναι ἡ ἀπουσία τοῦ ἀλαθῆτος. Οὐδεὶς ἀλαθῆτως ἐνεργεῖ καὶ οὐδεὶς ἀλαθῆτως κρίνει» (Εἰς τὸ Πηδάλιον τῆς Ἐκκλησίας, Τόμ. Β, τεύχος Α, σ. 8).

Ἐπίσης ὁ ἴδιος ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ ὑπ' ἀρ. 106 δημοσιεύματός του, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ὡς Ἀρχιεπισκόπου, δὲν διστάζει νὰ σημειώσῃ

τὰ ἐξῆς: «Ὁ ὑπογραφόμενος εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὰ ἀναποφεύκτως γενόμενα σφάλματα καὶ τὰς πολλὰς παραλείψεις, αἱ ὁποῖαι ἐσημειώθησαν. Καὶ διὰ μὲν τὰς παραλείψεις Ἐκεῖνος, ὁ Ὅποιος ἐν τῇ μακροθυμίᾳ Του ἠδύοκῆσε νὰ τοποθετήσῃ τὸν γράφοντα ὡς τὸν «ἔσχατον», γνωρίζει ὅτι οὗτος διέθεσεν ὅλας τὰς πνευματικάς καὶ σωματικάς του δυνάμεις καὶ ὅτι δὲν εἶχε ἄλλας διαθέσιμους. Διὰ δὲ τὰ σφάλματα, ὡς καρδιογνώστης ἐπίσης γνωρίζει ὅτι ταῦτα ἐγένοντο ἐξ ἀγαθοῦ συνειδότος καὶ ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι οὕτως ἐξυπηρετεῖτο τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπικαλοῦμαι ὅθεν τὴν μακροθυμίαν τοῦ παναγῆθου Θεοῦ διὰ τε τὰ γενόμενα σφάλματα καὶ τὰς σημειωθεῖσας παραλείψεις καὶ ἐξαιτοῦμαι τὴν συγγνώμην ὅλων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους εἶτε διὰ τῶν μὲν εἶτε διὰ τῶν δέ, ἐν τῇ ἐνασκήσει τῶν βαρῶν καὶ δυσχερεστάτων καθηκόντων μου, τυχὸν ἐπὶ κρᾶνα ἢ ὀπωσδήποτε ἐλύπησα» (σελ. 9).

Νομίζομεν, ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι τὰ πλέον εὖσσημα ἀνθη, τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατὸν νὰ τεθοῦν εὐλαβικῶς ἐπὶ τοῦ νοποῦ τάφου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου πρώην Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Ἱερωνύμου.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ρουσαι ἀπόψεις ἐπὶ κανονικῆς φύσεως θεμάτων.

Ἄξιον σημειώσεως εἶναι, ὅτι οἱ φοιτηταὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, διακριθέντες ἐπὶ ἀρίστη ἐπιμελείᾳ, θεοσεβείᾳ καὶ ἐπιστημονικῇ καταρτίσει, διέπρεψαν ἅμα τῇ λήψει τοῦ πτυχίου τῆς Θεολογίας εἰς τὸν μετέπειτα αὐτῶν βίον, εἴτε ὡς Κληρικοὶ γενόμενοι καὶ τῶν τριῶν βαθμῶν τῆς Ἱερωσύνης, εἴτε ὡς ἐκπαιδευτικοὶ ἐν τῇ Μέσῃ Παιδείᾳ, πολλὰς ὑπηρεσίας προσεργκόντες εἰς τε τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν Ἐπιστήμην τῆς Θεολογίας καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος. Ἐπιπροσθέτως τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐνδιατρίψαντες ἐνδελεχῶς ἐν τοῖς θεολογικοῖς γράμμασι, συνέγραψαν περισοπιδάστους μελέτας ἐφ' ὅλων τῶν κλάδων τῆς Θεολογίας, τιμηθέντες προσηκόντως παρὰ τε ἡμετέρων καὶ ξένων ἐπιστημόνων. Ἀξίζει μάλιστα ν' ἀναφερθῇ ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ τὰ ἔτη τῆς φοιτήσεως ἡμῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ (1931-1935) ἔσχομεν συμφοιτητάς, ἀναδειχθέντας μετὰ ταῦτα εἰς Καθηγητάς καὶ Ὑφηγητάς ἀμφοτέρων τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, προαγαγόντας τὰ μέγιστα τὴν Ἐπιστήμην τῆς Θεολογίας διὰ τε τῆς ἀρίστης καὶ εὐμεθόδου αὐτῶν διδασκαλίας καὶ τῶν λίαν ἀξιολόγων τούτων συγγραμμάτων, ἀποκτήσαντας δὲ κῦρος ἐν τε τῇ Ὁρθοδόξῃ Χριστιανικῇ Θεολογίᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις Θεολογικαῖς Σχολαῖς τῶν ἑτεροδόξων. Ἀλλὰ καὶ αἱ παρ' αὐτῶν πρὸς τὴν Ἀγιοπάτην ἡμῶν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος προσερχεῖσθαι ὑπηρεσίαι ὑπῆρξαν μέγιστα. Τούτου ἕνεκα μνημονεύοντες αὐτοὺς ἐνταῦθα ὀνομαστικῶς ἀναφέρομεν τοὺς νῦν ὀμιτούμενος Καθηγητάς κ.κ. Ἀνδρέαν Φυτράκην καὶ Μᾶρκον Σιώτην, τὸν Ὑφηγητὴν Σοφοκλὴν Λώλην, τὸν νῦν Πατριάρχην Ῥουμανίας κ. Ἰουστίνον Μωϋσέσκου³ καὶ τὸν Βούλγαρον Ἀπόστολον Μιχαήλωφ, Καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Σόφιας διατελέσαντα, τὸν Σάββα Νανᾶκον διδάκτορα θεολογίας καὶ Γενικὸν Ἐπιθεωρητὴν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, Φιλολόγον καὶ Παιδαγωγόν.

Συνεδρία 1η, 8-11-1934

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδρίας. Κατόπιν ἄρχεται ἡ ἐρμηνεία τῶν Κανόνων τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἀναγινώσκειται ὁ Ἀ' Κανὼν ταύτης, ἐνθα γίνεται λόγος περὶ τῆς τηρήσεως τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῶν προτέρων Συνόδων⁴.

Ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ ἀνακεφαλαιοῦται ὀλόκληρος ἡ ἐργασία τῶν μέχρι τῆς Συνόδου ταύτης Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ἀναγνωρίζονται, ὡς αἰρετικοὶ πάντες οἱ ὑπὸ τούτων κηρυχθέντες ὡς τοιούτοι. Διάφοροι γνῶμαι ἐξηγήθησαν περὶ τῆς σημασίας τοῦ κανόνος, τέλος δὲ τονίζεται ὑπὸ τοῦ κ. Καθηγητοῦ, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπικυρώσεως τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀλλ' ἀνακεφαλαιώσεως αὐτῶν.

3. «Ἐκκλησία», Ἀθῆναι, 1984, ἀριθμ. φύλλ. 12, σελ. 400.

4. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου, Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Νόμοι. Ἐκδόσεις Δευτέρα. Ἀθῆναι 1949, σελ. 72-75.

Τονίζεται, ὅτι ἐκάστη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἔχει ἴδιον κῦρος καὶ ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἶναι διτταί, αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ δόγμα, αἰτινες λέγονται Ὁροὶ καὶ αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας, αἱ ὅποια καλοῦνται Κανόνες. Οἱ Ὁροὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων οὐδεμίαν ἐπικύρωσιν ἢ μετατροπὴν ὑφίστανται, μόνον δὲ οἱ Κανόνες τούτων δύνανται νὰ τροποποιηθῶσιν ὑπὸ τῶν μετ' ἔπειτα Οἰκουμενικῶν Συνόδων, χωρὶς ὅμως διὰ τῆς τροποποιήσεως ν' ἀποδεικνύηται λελανθασμένη πᾶσα προηγουμένη διάταξις. Ἡ τροποποίησις τελεῖται μόνον ὑπὸ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κατὰ τὴν γενικὴν ἀρχὴν τοῦ Δικαίου, καθ' ἣν ἡ μετατροπὴ διατάξεως γίνεται μόνον διὰ τῆς ἐκδοσάσης αὐτὴν ἀρχῆς.

Συνεδρία 3η, 15-11-1934

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδρίας. Ἐἶτα εἰς τὸν καταταχθέντα εἰς τὸ τέταρτον ἔτος παλαιὸν φοιτητὴν Λιμπερόπουλον Δημήτριον ὠρίσθη θέμα πρὸς διαπραγματεύσιν τὸ περὶ «τῶν βαθμῶν τῆς συγγενείας».

Κατόπιν ἄρχεται ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Β' Κανόνος τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου⁵, ἐνθα ἐπικυροῦνται οἱ Ἀποστολικοὶ Κανόνες, οἱ τῶν Τοπικῶν Συνόδων καὶ αἱ ἀποφάσεις τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Μνημονεύεται ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ, ὅτι οἱ Ἀποστολικοὶ Κανόνες δὲν εἶναι ἔργα τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ παρεδόθησαν «ὀνόματι τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων Ἀποστόλων ὀγδοήκοντα πέντε τὸν ἀριθμόν». Ἐν ἡ περιπτώσει ἦσαν ἀποστολικῆς προελεύσεως, θὰ περιελαμβάνοντο ἐν τῷ Κανόνι τῆς Καινῆς Διαθήκης. Οὗτοι εὐρίσκονται ἐν τῷ ὀγδόῳ βιβλίῳ τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία δέχεται ἐξ αὐτῶν μόνον 52, τοὺς ἄλλους ἀπορρίπτουσα, ὡς ἀντιτιθεμένους εἰς πολλὰς διατάξεις αὐτῆς.

Μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν Ἀποστολικῶν Κανόνων ἔπεται ἡ τῶν Κανόνων τῶν Τοπικῶν Συνόδων καὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ ἀναφερομένων.

Κανὼν Γ' τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου: Ἀναγινώσκειται οὗτος καὶ ἐπακολουθεῖ ἀνάπτυξις τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ. Δι' αὐτοῦ ἀπαγορεύεται ἡ χειροτονία εἰς διγάμους ἀπὸ τῆς δεκάτης πέμπτῆς τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου τοῦ ἐξακισχιλιοστοῦ ἑκατοστοῦ ἐνάτου ἔτους. Ἡ διγαμία ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὴν σύζυγον, θεωρουμένου διγάμου τοῦ εἰς πρῶτον μὲν γάμον ἀνδρὸς ἐρχομένου, ἀλλὰ μετὰ διγάμου γυναικός. «Τοὺς δὲ γαμετῆ μὲν μιᾷ συναφθέντας, εἰ χήρα ἢ προσληφθεῖσα ἐτύγχανεν, ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμος ἐνὶ παρανόμῳ προσημιλήσαντας, τοῦτέστι πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ ὑποδιακόνους, ἡδη ἐπὶ

5. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 75-76.

Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ, ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ *

Ἐν Ἀποκαλύψει 13,7 ἔξ. ἀναφέρεται ἡ νίκη τοῦ θηρίου, βοηθουμένου ὑπὸ τῶν βασιλέων τῆς γῆς²⁷, διό καὶ σύμπας ὁ κόσμος γονυπετεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ. Πρόκειται δὲ μόνον περὶ προσκαίρου καὶ μάλιστα ἐφ' ὅσον «ἐνεργεῖται τὸ μυστήριον τῆς ἀνομίας»²⁸ ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ, ἐπικρατήσεως τοῦ θηρίου ὡς ὄρατου ὄργάνου τοῦ Σατανᾶ, (κατεχόντος)²⁹, ὡς «κοσμοκράτορος», ὡς «ἄρχοντας τοῦ κόσμου τούτου»³⁰, διότι ἡ τελικὴ καὶ ὀριστικὴ νίκη ἀνήκει εἰς τὸν Χριστόν, εἰς «Ὁν πραγματικῶς ἀνήκει καὶ «πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς»³¹.

Πράγματι ἡ ἀποστασία τῶν ἁγίων, συνεπεία τῆς δυνάμεως καὶ τῆς βίας τοῦ ἐπὶ γῆς τοποτηρητοῦ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 554 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 15 τεύχους.

27. Πρβλ. Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου, 17,11.

28. Β' Θεσσαλονικεῖς, 2,7.

29. Αὐτόθι.

30. Ἰωάννου 12,39.

31. Ματθαίου, 28,18. Βλ. καὶ Παναγιώτου Μπρατσιώτου, ἔνθ' ἀν., σελ. 211.

τοῦ Σατανᾶ, θὰ εἶναι μεγάλη. Ἡ διήγησις αὕτη τῆς Ἱερᾶς Ἀποκαλύψεως διασαφεῖται καὶ διὰ παραδειγματῶν τῆς Χριστιανικῆς ἀρχαιότητος, ἅτινα ἐπιβεβαιοῦν τελείως τὴν Ἰωάννειον ταύτην διήγησιν.

Ὁ διοικητὴς τῆς Βιθυνίας Πλίνιος ὁ νεώτερος (61-113 μ.Χ.) ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν Ρωμαῖον αὐτοκράτορα Τραϊανὸν (98-117 μ.Χ.), ἀρχῆς Β' μ.Χ. αἰῶνος, ὁμιλεῖ περὶ τῆς λιποταξίας τῶν Χριστιανῶν ἐκείνων, οἵτινες πιεζόμενοι ἠναγκάζοντο νὰ προσφέρουν θυσίαν εἰς τὸν θεοποιηθέντα αὐτοκράτορα³². Ὡσαύτως πλεῖστοι Χριστιανοὶ ἀπρηνήθησαν τὴν πίστιν τῶν ἐν Σωτήρᾳ Χριστῷ καὶ κατὰ τὴν περίδον τῶν διωγμῶν τοῦ αὐτοκράτορος Δεκίου (249-251). Πολλοὶ Χριστιανοὶ μὴ συμμορφούμενοι καὶ μὴ ἐνδίδοντες εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς ὀλοκληρωτικῆς Πολιτείας δὲν ἐγονυπέτου ἐνώπιον τοῦ θηρίου, ἐδείκνυον

32. Βλ. Σάββα Ἀγουρίδου, Ὁ χαρακτήρ τῶν πρώτων κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διωγμῶν καὶ ἡ περὶ τῶν Χριστιανῶν ἀλληλογραφία τοῦ Πλινίου μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ, Θεσσαλονίκη, 1963, σελ. 31 ἔξ.

βραχύν τινὰ χρόνον εἰρχθέντας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, καὶ ἐπιτιμηθέντας, αὐθις αὐτοὺς τοῖς οἰκείοις ἀποκαταστῆναι βαθμοῖς, μηδαμῶς ἐν ἑτέρῳ μερίζονι προκόποντας βαθμῷ, προδήλως διαλυθέντος αὐτοῖς τοῦ ἁθέσμου συνοικεσίου. Ταῦτα δέ, ἐπὶ τοῖς καταληφθεῖσι μέχρι τῆς πεντεκαίδεκάτης, ὡς εἴρηται, τοῦ Ἰανουαρίου καὶ μόνον ἱερατικοῖς ἐτυπώσαμεν, ὀρίζοντες ἀπὸ τοῦ παρόντος, καὶ ἀνανεούμενοι τὸν κανόνα τὸν διαγορευόντα, τὸν δυσὶ γάμοις συμπλακέντα μετὰ τὸ βάπτισμα, ἢ παλλακὴν κτησάμενον, μὴ δύνασθαι εἶναι ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ· ὡσαύτως καὶ τὸν χήρα λαβόντα, ἢ ἐκβεβλημένην, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτιν, ἢ τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, μὴ δύνασθαι εἶναι ἐπίσκοπον· ἢ πρεσβύτερον, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ»⁶.

Τονίζεται ὑπὸ τοῦ κ. Καθηγητοῦ, ὅτι ὁ γάμος δὲν ἀπαγορεύεται καὶ ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δὲν εἶναι κατὰ τοῦ β' γάμου, οὐδὲ ἐπιβάλλει τὴν ἀγαμίαν. Ἡ διάταξις τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ β' γάμου, ὡς δεσμεύουσα τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου χρήζει διορθώσεως ὑπὸ Ἱουκουμηνικῆς Συνόδου. Οὐχ ἥττον δύναται διὰ

μῖα κοινῆς συνεννόσεως ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν κατ' οἰκονομίαν νὰ γίνῃ ἡ διόρθωσις αὕτη, τὴν ὁποίαν ἡ μέλλουσα Οἰκουμηνικὴ Σύνοδος νὰ περιβάλλῃ διὰ κύρους. Ἐλέχθη, ὅτι εἰς τὸ θέμα τοῦτο αἱ Ἐκκλησίαι δὲν συνεφώνησαν.

Κανὼν Δ' τῆς Πενθέκτης Οἰκουμηνικῆς Συνόδου: «Περὶ τῶν ταῖς ἱεραῖς παρθένους μιγνυμένων». Δι' αὐτοῦ ἀπαγορεύεται ἡ μετὰ μοναχῆς μίξις εἰς κληρικούς οἰουδήποτε ἱερατικοῦ βαθμοῦ. Οὐ μόνον δὲ εἰς ἐπισκόπους, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, ἀλλὰ καὶ εἰς ὑποδιακόνους, ἀναγνώστας, ψάλτας καὶ θυρωροὺς. Εἰς αὐτοὺς ἐπιβάλλει τὴν καθάρσειν, εἰς δὲ τοὺς λαϊκοὺς τὸν ἀφορισμόν· «ὡς τὴν νύμφην τοῦ Χριστοῦ διαφθείρας»⁷.

Κανὼν Ε' τῆς Πενθέκτης Οἰκουμηνικῆς Συνόδου: «Περὶ τοῦ μὴ ἔχειν συνείσακτον». Ἀπαγορεύεται δι' αὐτοῦ εἰς ἀγάμους κληρικούς νὰ ἔχουν συνεισάκτους γυναῖκας, μὴδὲ τῶν εὐνούχων ἐξαιρουμένων, (τὸ ἄμεμπτον ἑαυτοῖς προνοούμενοι)⁸.

Ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ κ. Καθηγητοῦ, ὅτι ἡ Πενθέκτη Οἰκουμηνικὴ Σύνοδος καθώρισε διὰ ῥητῆς αὐτῆς διάταξεως τὸ ἄγαμον τῶν Ἐπισκόπων. Τὴν ἀγαμίαν ἐπέβαλον πρακτικοὶ λόγοι, τὴν ἄρσιν δὲ ταύτης δέον ὅπως ἐπιζητήσῃ ἡ Ἐκκλησία.

(Συνεχίζεται)

Ὁ πρ. Παραμυθίας, Φιλιππῶν καὶ Γηρομερίου ΤΙΤΟΣ

7. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 78.

8. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 78.

6. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 77-78.

δηλαδή ἀνυπακοήν εἰς τὸ ἀμαρτωλὸν κράτος, διὸ καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐγράφησαν «ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου»³³.

Ἐτι σαφεστέρα ἀναδεικνύεται ἡ διήγησις περὶ τοῦ δευτέρου θηρίου, τοῦ ἀναβαίνοντος ἐκ τῆς γῆς³⁴. Καὶ εἰς τὸ θηρίον τοῦτο διακρίνονται τέσσαρα χαρακτηριστικά: α) ἡ ἐξωτερικὴ του ἐμφάνισις εἶναι ἐμφάνισις ἀρνίου ἔχοντος δύο κέρατα, β) ἡ ἐσωτερικὴ του διάθεσις εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ Δράκοντος καὶ τοῦ θηρίου, ἐπομένως ἐχθρική πρὸς τοὺς Χριστιανούς, γ) τὸ ὄνομά του ἀναφέρεται ρητῶς, ὀνομάζεται ψευδοπροφήτης καὶ δ) θαυματουργεῖ. Τὰ προρηθέντα ταῦτα στοιχεῖα ὡς καὶ ἡ ὁμοιότης τοῦ θηρίου τούτου πρὸς ἄρνιον, ὑφ' ὃ δὲν νοεῖται τὸ ἐν κεφαλῇ Ε' Θεῖον Ἀρνίον τὸ παριστάνον τὸν Χριστόν, ἀλλὰ τὸ ἄκακον ζῶον, ὑπεθυμίζουσιν ἡμῖν 1) τοὺς ψευδοπροφήτας, οἵτινες κατὰ τὸ ἀψευδὲς στόμα τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ θὰ ἐνσκήψωσι κατὰ τοὺς ἐσχάτους καιροὺς καὶ 2) τὴν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ συγγραφέως εἰδωλολατρίαν τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Ἐνταῦθα χρησιμοποιεῖται εἰκὼν παρεμφερῆς πρὸς ἐκείνην, ἣν ὁ Κύριος μεταχειρίζεται ὁμιλῶν περὶ τῶν «ψευδοπροφητῶν», οἵτινες θὰ ἔλθωσι κατὰ τὸ τέλος τοῦ κόσμου «ἐν ἐνδύμασι προβάτων»³⁵ καί, κατὰ τὴν ρητὴν προειδοποίησιν τοῦ Κυρίου, θὰ δώσωσι «σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς»³⁶. Ὅτι ἡ Ρωμαϊκὴ εἰδωλολατρία ἐχρησιμοποίησε κατὰ τῶν Χριστιανῶν πλὴν τῆς βίας καὶ τὴν ἀπάτην ἐν ἐνδύμασι ἀρνίου φερομένη, ἐνῶ ἔσωθεν ἦτο λύκος ἄρπαξ, ὡς προσφωδῶς σημειοῖ καὶ ὁ «Ἅγιος Ἰγνατίος ὁ Θεοφόρος († 107 μ.Χ.) ἀλύκος κωδῖφ ἡμφιεσμένος»³⁷, ζητῶν νὰ κατασπαράξῃ τὸ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον, λέγουσιν ἡμῖν καὶ τὰ διάφορα μαρτυρολόγια. Ἐν τοῖς μαρτυρολογίαις τούτοις ἀναφέρεται, ὅτι τὸ πᾶν ὑπέσχοντο οἱ Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες ἢ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτῶν εἰς τοὺς μάρτυρας, ἀρκεῖ νὰ θυσιάσωσιν εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὡς εἰς Θεὸν καὶ νὰ ἀρνηθῶσι τὸν Χριστόν. Ὑπὸ δὲ τῶν ἀγαλλμάτων τῆς εἰδωλολατρικῆς αὐτοκρατορίας, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας Ἀνδρέας (Στ' μ.Χ. αἰών), φέρεται, ὅτι ἐγένοντο ψευδῆ θαύματα καὶ θεραπείαι διὰ τῶν δαιμόνων εἰς τὰ ἱερά τῶν θεῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ: «Ἰστόρηται πολλάκις γοητείας λαλῆσαι δι' εἰκόνων καὶ ξοάνων, διὰ τε Ἀπολλωνίου διὰ τε ἐτέρων, δαίμονας, οἶμαι δὲ καὶ διὰ νεκρῶν σωμάτων»³⁸. Ἐπομένως ἡ εἰδωλολατρία τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ὡς ψευδῆς θρησκεία δύναται νὰ ὀνομασθῇ «ψευδοπροφήτης». Ὁ «ψευδοπροφήτης»³⁹

οὗτος, δηλαδή τὸ δεύτερον θηρίον, παραμένει ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ πρώτου θηρίου, ἦτοι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς ὀλοκληρωτικῆς Πολιτείας, ὡς ἦτο τότε ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη Πολιτεία. Ἡ περιγραφή τοῦ δευτέρου θηρίου εἶναι τοσοῦτον συγκεκριμένη, ὥστε ἀδιστακτικῶς λέγομεν ὅτι ἐκπροσωπεῖ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἰδεολογικῆς καὶ θρησκευτικῆς διαδόσεως τῆς ὀλοκληρωτικῆς Πολιτείας. Τὸ γεγονός δὲ ὅτι ὁ «ψευδοπροφήτης» οὗτος ἐμφανίζεται ὡς προφήτης τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, ἐνῶ κατ' οὐσίαν ἐργάζεται ὡς ἐντολοδόχος τοῦ Διαβόλου, ἀποδεικνύει τὴν ἀνάγκην τοῦτου νὰ μιμηθῇ τὸν Θεόν, ἵνα οὕτως εὐχερέστερον προκόψῃ ἐν τῇ ἀποπλανήσει τῶν ἀνθρώπων. Ὁθεν, πᾶσα ὀλοκληρωτικὴ Πολιτεία κέκτηται ἰδεολογίας, ἣτις εἶναι μίᾳ παρωδία τῆς ὑποσχέσεως⁴⁰.

Τὸ πρῶτον θηρίον κάτοχον ἰσχύος οὐ τῆς τυχοῦσης, ἐνισχύει τὸ «ἐκ τῆς γῆς ἀναβαίνον» δεύτερον, ὅπερ ἀποπλανᾷ τοὺς ἀθρώπους «τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου»⁴¹. Τὸ δεύτερον θηρίον τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ πρώτου, παραγγέλλει εἰς τοὺς ἀθρώπους, ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, νὰ κατασκευάσωσιν εἰκόνα εἰς τὸ πρῶτον θηρίον καὶ νὰ ἀπονεύμωσιν εἰς τοῦτο λατρείαν. Οὐδεμία ἀμφιβολία καταλείπεται, ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῆς λατρείας τοῦ αὐτοκράτορος, γεγονός ὅπερ ἐπιρροῦναι ἀπλῆ σύγκρισις τοῦ ἸΓ' κεφαλαίου τῆς Ἰωαννείου Ἀποκαλύψεως πρὸς τὴν ἐκθεσιν ἐκείνην, ἣν ὁ Πλίνιος ὁ νεώτερος (62-112 μ.Χ.), ὁ κυβερνήτης τῆς Βιθυνίας, ὑπέβαλεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα Τραϊανόν (98-117 μ.Χ.)⁴². Οἱ Χριστιανοὶ συλλαμβανόμενοι ὑπὸ τῶν ἐντεταλμένων τῆς Ρώμης ἐβιάζοντο νὰ θυσιάσωσιν ἐνώπιον τοῦ ἀγάλματος τοῦ αὐτοκράτορος, πρὸς δὲ, ἐπιέζοντο νὰ ἐπευφημῶσι τὸν Καίσαρα Κύριον («Kyrios Kaisar»), τὸν δὲ Χριστόν νὰ καταρῶνται («Anathema Christos»). Οἱ ἐνώπιον τοῦ Ρωμαίου ἄρχοντος προσαγόμενοι Χριστιανοί, ἐὰν συνεμορφοῦντο πρὸς τὴν διαταγὴν τῆς Πολιτείας ἀπελύοντο· ἐὰν ὅμως προέβαλλον πείσμονα ἄρνησιν κατεδικάζοντο εἰς θάνατον⁴³.

Περαιτέρω, πληροφορούμεθα, ὅτι οἱ ἀπονεύμαντες λατρείαν εἰς τὸ εἶδωλον τοῦ αὐτοκράτορος, ἐφωδιάζοντο δι' ἐνὸς πιστοποιητικοῦ⁴⁴, ὅπερ ἐσήμαινεν, ὅτι ἐνέδοσαν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ αὐτοκράτορα. Ὅτι ἡ σφραγίσις χειρὸς ἢ μετώπου εἶναι δείγμα ὑποταγῆς τοῦ σφραγιζομένου εἰς τὸν σφραγιζόντα, φαίνεται ἐκ

33. Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, 13,8. Βλ. καὶ Σάββα Ἀγουρίδου, ἐνθ' ἄν., σελ. 21.

34. Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, 13,11.

35. Ματθαίου, 7,15.

36. Ματθαίου, 24,24. Πρβλ. Β' Θεσσαλονικεῖς, 2,3-9.

37. Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, Πρὸς Φιλαδελφεῖς (ἐκτενέστερα μορφή) II, Β.Ε.Π., σελ. 307, τόμος 2, Ἀθήναι, 1955.

38. Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Ἀνδρέου, Ἐρμηνεῖα εἰς Ἀποκάλυψιν 13,15, ΜΡΓ., 106, 340B.

39. Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, 16,13. 19,20. 20,10.

40. Βλ. Oscar Gullmann, Dieu et César, σελ. 82, Paris, 1956.

41. Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, 13,14.

42. Σάββα Ἀγουρίδου, μνημ. ἔρ., σελ. 21 κ. ἐξ.

43. Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, 13,16.

44. Ἡ Ἰωάννης Προφητεία ὑπεθυμίζει τὴν παρὰ τῷ Δανιὴλ ἱστορίαν τῆς εἰκόνας τοῦ Ναβουχοδονόσορος (Δανιήλ, 3,5 κ. ἐξ. Πρβλ. καὶ Ματθαίου, 24,25) καὶ τῆς ἱστορικῆς μαρτυρίας περὶ τοῦ ρόλου τῆς προσκυνήσεως τοῦ εἰδώλου τοῦ Καίσαρος ἐν τοῖς κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμοῖς. (Πρβλ. τὴν περίφημον ἐπιστολὴν τοῦ Πλινίου τοῦ νεωτέρου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Τραϊανόν X 96).

τῆς σφραγίσεως τῶν ἀρχαίων δούλων ὑπὸ τῶν κυρίων αὐτῶν καὶ ἐκ τῆς σφραγίσεως τῶν πιστῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ⁴⁵. Ἡ μεταγενεστέρα ἱστορία διδάσκει ὅτι κατὰ τὴν περίοδον τῶν διωγμῶν εἰς τοὺς ἀποστάτας Χριστιανούς ἐχορηγοῦντο τὰ ἐπίσημα πιστοποιητικά τῆς προσφορᾶς θυσίας. Ἐν Ἀποκαλύψει 13,16 καθορίζεται εἰδικῶς ὅτι ἡ σφραγὶς ἐτίθετο ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ προσενεγκόντος θυσίαν εἰς τὸν αὐτοκράτορα. Τὸ χωρίον ὑπενθυμίζει τὸ ἀρχαῖον ἀνατολικὸν ἔθιμον τοῦ ἐγχαράσσειν ἢ ἐνστιρίζειν τὸ ὄνομα θεότητος τινος ἐπὶ τοῦ δέρματος τῶν δούλων, πιστοποιουμένης οὕτω τῆς ἐξαρτήσεως αὐτῶν ἀπὸ τῆς θεότητος ταύτης. Πιθανὸν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται εἰς τὴν συνθήειαν ταύτην, ὅταν γράφῃ ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ (6,17), ὅτι φέρει τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου, εἰς ὅν ἀνήκει: «Ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω». Ἐν Ἀποκαλύψει κεφ. Ζ', ἀναφέρεται, ὅτι οἱ ἐκλεκτοὶ ἔχουσιν ἐφοδιασθῆ διὰ «σφραγίδος Θεοῦ ζῶντος»⁴⁶.

Ἡ προφητεία αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν τροφίμων, ὅστις ἐγένετο ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας κατὰ τοὺς ἀπηνεῖς καὶ ἀπαραδειγματίστους διωγμούς τῶν Χριστιανῶν τοῦ Β' καὶ Γ' μ.Χ. αἰῶνος, διότι δὲν ἔστεργον νὰ θυσιάσωσι διὰ τῆς χειρὸς τῶν εἰς τὸν Ρωμαῖον αὐτοκράτορα καὶ νὰ παραδεχθῶσιν αὐτὸν ὡς Θεόν. Πρὸς δὲ ἡ προφητεία αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἀντίχριστον τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ κόσμου, ὅστις εἶναι τὸ πρωτότυπον τοῦ θηρίου, δὲν ἀποκλείεται δὲ νὰ ἐφαρμοσθῆ κατὰ λέξιν τὸ χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς ἢ τοῦ μετώπου των, ὥστε οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ἀντιχρίστου νὰ φέρωσι χαραγμένον τὸ ὄνομα ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου, προκειμένου νὰ ἀγοράσωσιν ἢ πωλήσωσιν τροφάς.

Ἡ λατρεία τοῦ αὐτοκράτορος ἀπετέλει τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ἐνθα ἡ Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία ὑπερέβη τὰ θεθέντα αὐτῇ ὅρια καὶ διεξεδίκει θείας ιδιότητας, ἢ το ἐπεδίωκε κυριαρχίαν καὶ ἐπὶ τῶν ψυχῶν τῶν ὑπηκόων αὐτῆς. Ἡ ἐξουσία τῆς Πολιτείας καθεσταμένη ἀπὸ Θεοῦ χάριν τοῦ λαοῦ, ἐφ' ὅσον κινεῖται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς νομιμότητος, δύναται νὰ διακρίνῃ σαφῶς μεταξὺ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, ὡς καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῇ (13,1-7), χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίνει, ὅτι καὶ ἡ δικαία Πολιτεία δὲν διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ μεταποιηθῆ εἰς σατανικήν. Ἡ πείσμων καὶ σθεναρᾶ ἀρνήσις τῶν γνησίων ὀπαδῶν τοῦ Κυρίου νὰ προσφέρωσι θυσίας ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἡ ἀξίωσις ἀπονομῆς τοῦ τίτλου εἰς αὐτὸν «Κυριὸς Kaisar», αὐτεπαγγέλτως ἐπέφερε τὴν εἰς θάνατον καταδίκην αὐτῶν. Ἡ ἀρνήσις εἰς τὰς βλασφήμους ἀξιώσεις τῆς Ρωμαϊκῆς Πολιτείας ἐκφράζεται ὡς ἐπανάστασις τοῦ Ἰωάννου κατὰ τῶν ἀπολυταρχικῶν τάσεων τῆς κρατικῆς ἐξουσίας⁴⁷.

45. Βλ. Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου, κεφ. Ζ'.

46. Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, 7,2.

47. Ἐν τῇ συγχρόνῳ ἐπιστήμῃ παρατηρεῖται τάσις συσχέτισεως τῆς ἐχθρικής στάσεως τῆς Ἀποκαλύψεως ἐναντι τῆς Ρώμης πρὸς τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκευτικοπολιτικὴν κίνησιν τῶν

Ἰουδαίων. Ὅθεν πᾶς γνήσιος Χριστιανός, ἀδιαφορῶν διὰ τὰς εἰς βᾶρος αὐτοῦ αὐστηροτάτας κυρώσεις τοῦ ἀμαρτωλοῦ Κράτους ὄφειλε διαρρήδην νὰ ἀποκορῆ τὴν ἰταμὴν καὶ ἀνίερν αὐτὴν τῆς Πολιτείας ἀξίωσιν. Ὁ Χριστιανός ἐνδίδων εἰς τὰς πιέσεις τῆς Πολιτείας περὶ προσφορᾶς θυσίας εἰς τὸν αὐτοκράτορα, αὐτομάτως ἠρνεῖτο τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ἐὰν ἡ Ρωμαϊκὴ Πολιτεία ἤξίου δῆλωσιν πίστεως εἰς τὸ καθεστὸς παρὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῆς, ὑπὸ τύπον διάφορον ἐκεῖνου τῆς λατρείας τοῦ αὐτοκράτορος, τύπον αὐτόχρημα ἱεροσύλον εἰς τὰ ὅμματα τῶν Χριστιανῶν, ἀσφαλῶς οὗτοι ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει πάνυ ἀσμένως θὰ παρείχον καὶ οὕτω θὰ ἀπεσοβούντο τὰ ἀνήκουστα καὶ ἀκατονόμαστα μαρτύρια τῶν ἀγαθῶν ὀπαδῶν τοῦ Ναζωραίου. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἡ Ρωμαϊκὴ Πολιτεία ρητῶς ἀπῆτει παρὰ πάντων τῶν ὑπηκόων αὐτῆς, ἐπομένως καὶ παρὰ τῶν Χριστιανῶν (πλὴν τῶν Ἰουδαίων), ὡς δῆλωσιν πίστεως εἰς τὸ καθεστὸς τὴν ὑποταγὴν καὶ τὴν ἀπόλυτον συμμόρφωσιν τούτων εἰς τὴν λατρείαν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τὴν δημοσίᾳ βλασφημίαν καὶ ἀποκήρυξιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ, δὲν κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ σχέσεις εἰρηνικὰς πρὸς τὸν Χριστιανισμόν, συγκρουσθεῖσα πρὸς Αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Β' ἡμίσεος τοῦ Α' μ.Χ. αἰῶνος⁴⁸, παρὰ τὴν ἐκπεφρασμένην πολιτικὴν ἐντιμότητα τῶν Χριστιανῶν καὶ τὴν ἐπιείκειαν καὶ πραότητα ἐνίων Ρωμαίων αὐτοκρατόρων, ὡς π.χ. Τραϊανοῦ (98-117), Ἀδριανοῦ (117-138), Ἀντωνίνου (138-161), Μάρκου Αὐρηλίου (161-180) καὶ ἄλλων.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ζηλωτῶν. (Πρβλ. Stumpf, Ζηλῶν, Ζηλωτής, ἐν Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II, σελ. 888). Ἀλλ' ὁ σύνδεσμος καὶ ἡ σχέσις αὕτη δὲν δύναται ν' ἀποδειχθῆ, ἡμᾶς δέ, δὲν ἐνδιαφέρει τόσον ἡ θρησκευτικο-ἱστορικὴ ἐξήγησις τῶν γεγονότων, ὅσον τὸ γεγονός καθ' ἑαυτό. (Βλ. Ἐπισκόπου Κασσιανοῦ, μνημ. ἔργ., σελ. 44-45).

48. Ἐπὶ τοῦ Ρωμαίου αὐτοκράτορος Νέρωνος (54-68 μ.Χ.) 64 μ.Χ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητῆς τῶν περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς τους νὰ τὴ γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περιδικῶν, Ἰωάννου Γεωργαδίου 14, 115 21 Ἀθήνα, ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνετα κανονικὰ ἡ ἀποστολὴ τῶν Περιδικῶν.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 38 / 1988

Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν ὑπ' ἀριθμ. 3)1977 καὶ 6)1979 Κανονισμῶν «περὶ τῶν ἀρμοδιοτήτων, συνθέσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ἀνωτάτου Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκκλησίας (Α.Υ.Σ.Ε.)

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔχουσα ὑπ' ὄψει:

- 1) Τὴν διάταξιν τῆς παραγρ. 5 τοῦ ἀρθροῦ 42 τοῦ Ν. 590) 77.
- 2) Τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 3) 1977 ὡς ἐτροποποιήθησαν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 6) 1979 Κανονισμοῦ.
- 3) Τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 1811) 1988.
- 4) Τὴν ἀπὸ 7.10.1988 ἀπόφασιν τῆς ΔΙΣ.
- 5) Τὴν ἀπὸ 15.10.1988 Ἀπόφασιν Αὐτῆς.

Ψ Η Φ Ι Ζ Ε Ι

Τὸν ὑπ' ἀριθμ. 38) 1988 Κανονισμὸν «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 3) 1977 καὶ 6) 1979 Κανονισμοῦ περὶ τῶν ἀρμοδιοτήτων, συνθέσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ἀνωτάτου Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκκλησίας (Α.Υ.Σ.Ε.) ἔχοντα οὕτω:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 38) 1988

Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν ὑπ' ἀριθμ. 3) 1977 καὶ 6) 1979 Κανονισμῶν «περὶ τῶν ἀρμοδιοτήτων, συνθέσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ἀνωτάτου Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκκλησίας (Α.Υ.Σ.Ε.)».

Ἄ ρ θ ρ ο ν 1

Τὸ ἀρθρον 2 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 3) 1977 Κανονισμοῦ ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 6) 1979 Κανονισμοῦ ἀντικαθίστανται ὡς ἀκολούθως:

1. Τὸ Α.Υ.Σ.Ε. συγκροτεῖται διὰ πράξεως τῆς ΔΙΣ, ἐκδιδομένης εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης Συνοδικῆς περιόδου, κατόπιν εισηγήσεως τῆς ἐπὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐκ τῶν κάτωθι:

α) Ἐκ τοῦ πρώτου τῆ τάξει Συνοδικοῦ Ἀρχιερέως ὡς Προέδρου, ἀναπληρουμένου ὑπὸ τοῦ ἀμέσως ἐπομένου καὶ τούτου κωλυομένου ὑπὸ τῶν ἐπομένων κατὰ τὰ πρὸςθεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης Συνοδικῶν Ἀρχιερέων.

β) Ἐκ τοῦ Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ ὑπὸ τοῦ ἀσκούντος χρέη Ἀρχιεπισκοπῆς, νομίμως

ἀναπληρουμένου ὑπὸ τοῦ Γραμματέως - Πρακτικογράφου ἢ ἐξ ἐνόχου Κληρικοῦ Ὑπαλλήλου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκοπῆς.

γ) Ἐκ τοῦ ἀναπληρουμένου τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἢ τούτου ἐλλείποντος, ἀπόντος ἢ κωλυομένου ἐκ τοῦ κατὰ βαθμὸν ἀνωτέρου ὑπαλλήλου αὐτῆς καὶ ἐπὶ ἰσοβάθμων ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου τούτων ὑπαλλήλου τοῦ Ὄργανισμοῦ τούτου, ΠΕ Κατηγορίας.

δ) Ἐξ ἐνόχου Δικαστοῦ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπιπρωτεύουσας, ἐπὶ βαθμῶν τοῦλάχιστον Παρέδρου, ὀριζομένου μετὰ τοῦ ἀναπληρωτοῦ του, ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Δικαστηρίου τούτου.

ε) Ἐξ ἐνόχου Δικηγόρου προτεινομένου μετὰ τοῦ ἀναπληρωτοῦ του ὑπὸ τοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

στ) Ἐξ ἐνόχου ὑπαλλήλου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ΠΕ Κατηγορίας Α' βαθμοῦ ἀναπληρουμένου ὑπὸ ἐτέρου ὑπαλλήλου τῆς αὐτῆς Κατηγορίας καὶ βαθμοῦ.

ζ) Ἐξ ἐνόχου ἐκπροσώπου τοῦ «Πανελληνίου Συλλόγου Ὑπαλλήλων Ἱερῶν Ἀρχιεπισκοπῶν καὶ Μητροπόλεων τῆς Ὀρθοδόξου ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας» μετὰ τοῦ ἀναπληρωτοῦ του, προτεινομένων ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 2

Τὸ ἀρθρον 3 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 6) 1979 Κανονισμοῦ ἀντικαθίσταται ὡς ἀκολούθως: «Γραμματεὺς τοῦ Α.Υ.Σ.Ε. ὀρίζεται μετὰ τοῦ ἀναπληρωτοῦ του διὰ πράξεως τῆς ΔΙΣ κατόπιν εισηγήσεως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἐκκλησιαστικὸς Ὑπάλληλος ΠΕ Κλάδου Διοικητικοῦ ἐπὶ βαθμῶ Α'».

Ἄ ρ θ ρ ο ν 3

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 15.11.1988.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

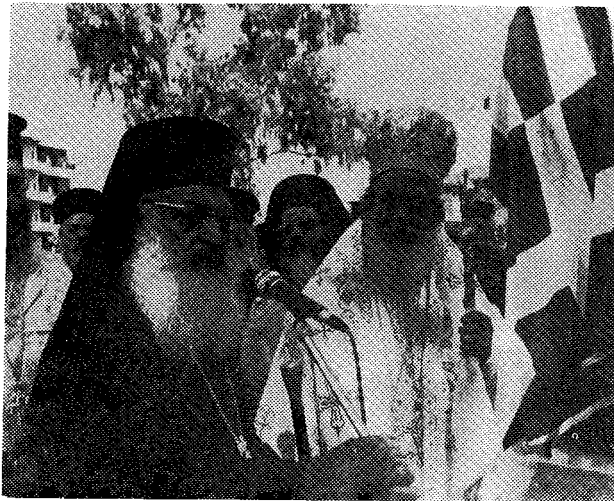
Ὁ Ἀρχιεπισκοπῆς
Ἀρχιμ. Ἰάκωβος Παπαθανασίου - Γκίνης

Α Π Ο Κ Α Λ Υ Π Τ Η Ρ Ι Α

άνδριάντος του πρώτου Μητροπολίτου Νέας Σμύρνης κυρού Χρυσοστόμου

Τὴν 14ην Σεπτεμβρίου, ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, μετὰ τὴν ἀρχιερατικὴν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ν. Σμύρνης κ. Ἀγαθαγγέλου τελεσθεῖσαν Θείαν Λειτουργίαν καὶ τὸ ἱερὸν Μνημόσυνον τοῦ Ἐθνομάρτυρος Σμύρνης Χρυσοστόμου, καθὼς καὶ τῶν Κληρικῶν, Λαϊκῶν καὶ Στρατιωτικῶν μαρτύρων τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς, ἐγένετο ἡ τελετὴ τῶν ἀποκαλυπτῆριων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ἀειμνήστου καὶ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Νέας Σμύρνης κυροῦ Χρυσοστόμου.

Ὁ ἀνδριὰς ἐτοποθετήθη εἰς τὸ προαύλιον τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς Νέας Σμύρνης.

Ὁ Μκκ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ ὁμιλῶν κατὰ τὰ ἀποκαλυπτῆρια.

Παρέστησαν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριος Σεραφεῖμ, οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Κεντρῶς Ἀφρικῆς κ. Τιμόθεος, Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος κ. Βαρθολομαῖος καὶ Νέας Σμύρνης κ. Ἀγαθαγγέλος, ὁ Ἀναπληρωτῆς Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Ἰωάννης Καψῆς, ὁ πρώην Ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Ἰσαὰκ Λαυρεντίδης, ὁ Νομάρχης Πειραιῶς κ. Εὐτ. Κοντομάρης, οἱ Δήμαρχοι Νέας Σμύρνης, Παλαιοῦ Φαλήρου, Ἀλίμου καὶ Βύρωνος, ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ Μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐστίας Νέας Σμύρνης, ὁ Πρόεδρος τῆς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Μικρασιατικῶν Σωματείων, ἐκπρόσωποι πολλῶν Μικρασιατικῶν Σωματείων, πολλοὶ Κληρικοί, πλήθος Χριστιανῶν, ὡς καὶ οἱ συγγενεῖς καὶ πολλοὶ φίλοι τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου.

Μετὰ τὸ τελεσθὲν Τρισάγιον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νέας Σμύρνης κ. Ἀγαθαγγέλος εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι, κύριοι Ὑπουργοί, κύριε Νομάρχα, κύριοι Δήμαρχοι, ἀγαπητοί μου Χριστιανοί.

Σὰν σήμερα, ἑορτὴ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τὸ 1986 ἐτέλεσε τὴν τελευταία του Θεία Λειτουργία, στὸν ἱερὸ Ναὸ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς, ὁ μακαριστὸς πρώτος Ἐπίσκοπος Νέας Σμύρνης κυρὸς Χρυσόστομος καὶ κατόπιν ἀνεχώρησε γιὰ λόγους ὑγείας στὸ Λονδίνο, ὅπου καὶ «μετὰ τρεῖς ἡμέρας» ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, τὴν 17ην Σεπτεμβρίου.

Αὐτὴν τὴν ἑορτὴν, τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ, τὴν ἴδια ἡμερομηνία καὶ τὸν αὐτὸν χώρον, ὅπου ἐπετέλεσε τὴν τελευταία του Θεία Λειτουργία ὁ ἀειμνηστὸς Νέας Σμύρνης Χρυσόστομος καὶ ὅπου προηγουμένως ἐτελέσαμε τὸ ἱερὸ Μνημόσυνο ἐπὶ τῇ 66ῃ ἐπετείῳ τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τοῦ Ἐθνομάρτυρος Χρυσοστόμου «καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτυρησάντων ἐν Μικρῇ Ἀσίᾳ», ἐπελέξαμε γιὰ τὴν τελετὴ τῶν ἀποκαλυπτῆριων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ πρώτου Μητροπολίτου Νέας Σμύρνης.

Σήμερα, τὴν ἴδια ἡμέρα, δύο ἐπιμνημόσυνες τελετὲς λοιπὸν. Ἡ πρώτη, γιὰ τὸν ἑθνομάρτυρα Σμύρνης Χρυσόστομο, καὶ ἡ δευτέρα γιὰ τὸν Νέας Σμύρνης Χρυσόστομο. Χωρὶς τὴν πρώτη πόλι, τὴν Σμύρνη, καὶ τὸν μάρτυρα Ἐπίσκοπό της, δὲν θὰ ὑπῆρχε ἡ δευτέρα, ἡ Νέα Σμύρνη καὶ ὁ πρώτος της Ἐπίσκοπος.

Εἶχαμε προσωπικοὺς λόγους, ἐπιτρέψτε μου τὴν προσωπικὴ αὐτὴν ὁμολογία, γὰ ἐπιμεινόμε στὴν ἐπιλογή τῆς ἑορτῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἡμέρα καὶ ἐθνικῆς μνημοσύνης τῆς μικρασιατικῆς αὐτῆς σταυρώσεως τοῦ Γένους μας.

Τὸν Σταυρὸ τοῦ μικρασιατικοῦ μαρτυρίου ἤσαν μυριάδες πατέρων καὶ ἀδελφῶν μας. Τὸν ἴδιο Σταυρὸ φέρουν οἱ ἀπόγονοι καὶ ἐπίγονοί τους, Κληρικοί καὶ Λαϊκοί.

Παρόμοιο σταυρὸ ἔφερε σὲ ὅλη του τὴν ζωὴ καὶ ὁ ἀοίδιμος πρώτος Μητροπολίτης Νέας Σμύρνης Χρυσόστομος, εἴτε ὡς λαϊκὸς εἴτε ὡς κληρικὸς. Συγχρόνως ἐσήκωνε πολλοὺς σταυρούς, σταυροὺς ἄλλων συνανθρώπων του ἢ ἐδῶ ἢ στὸ ἐξωτερικόν, ἄλλος αὐτὸς δικὸς μας Κυρηναῖος.

Πόσων πονεμένων ἀνθρώπων ἐσήκωνε τὸν σταυρὸ τους; Ἐπώνυμοι καὶ ἀνώνυμοι, γνωστοὶ καὶ ἀγνωστοὶ τὸ γνωρίζουν καὶ τὸ ἔχον βιώσει. Ἐνας ἀπ' ἐκείνους εἶναι καὶ ὁ ὁμιλῶν, ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν στὴν ἐπισκοπικὴ διακονία του.

Τὸν σταυρὸ τὸν δικό μου, τοῦ σωματικοῦ καὶ

ψυχικού πόνου μου, προσήλθε ὡς ἀυτόκλητος Κυρηνάιος μέχρι καὶ τοῦ Νέου Κόσμου, συνοδίτης καὶ συνωδονώμενος, ἀνασηκώνοντας τὸ βάρος τοῦ δικοῦ μου ψυχσωματικοῦ σταυροῦ καὶ τῶν συγγενῶν μου.

Ἡ φυσικὴ πορεία τῶν πραγμάτων θὰ ἦταν ἐκεῖνος νὰ εὐρίσκειται στὴν θέσι μου. Ἐγὼ δηλαδή νὰ εἶχα προηγηθεῖ ἐκεῖνον στὴν μακαριὰ ὁδὸ. Ἄλλ' ἄς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο» (Ἰὼβ α' 21), ἄς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ» (Ρωμ. ια' 33),

Στὸ πρῶτο Μητροπολιτικὸ Συμβούλιο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης, ὑπὸ τὴν ἡμετέρα Προεδρία, τὴν 22α Δεκεμβρίου 1986, προτείναμε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν κατασκευὴ ἀγάλματος τοῦ ἀειμνήστου προκατόχου μας Μητροπολίτου Χρυσοστόμου.

Ὁ ἀνδριάς κατασκευάστηκε ἀπὸ τὸν ἐξαίρετο γλύπτη καὶ φίλο κ. Βάσω Καπάνταη, μὲ τὴν γενναιοδωρὴ δαπάνη τῆς κυρίας Βασιλικῆς Βαχαβιόλου. Ὁ Ἄγιος Νέας Σμύρνης διεμόρφωσε δαπάναις του τὸν προσφερόμεντο πρὸς τοῦτο χώρο ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς. Πρὸς ὄλους καὶ ἰδιαίτερος στὴν Δωρήτρια ἐκφράζομεν εὐγνωμόνες καὶ ἀπειρες εὐχαριστίες ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας.

Βέβαια, ἴσως ἔπρεπε νὰ εἶχε προηγηθῆ στὸν χώρο τοῦτον ἐνὸς ἄλλου Χρυσοστόμου ὁ ἀνδριάς, τοῦ Ἐθνομάρτυρος δηλαδή, ὅπως καὶ τὸ Παρεκκλήσιόν του, καθὼς καὶ τὸ Καμπαναριὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ του, τῆς ἁγίας Φωτεινῆς Σμύρνης, στὴν Νέα Σμύρνη. Ἐπειδὴ ὅμως, γιὰ τεχνικούς καὶ οικονομικούς λόγους, αὐτὰ θὰ καθυστερήσουν, τὰ ὁποῖα καὶ πρέπει ὀπισθεῖν νὰ γίνουν, προηγήθηκε τοῦ Χρυσοστόμου Νέας Σμύρνης, ἂν καὶ ἡ προσωπικὴ ἐπιθυμία μας ἦταν νὰ εἶναι ταυτόχρονα καὶ ὁ ἐγκαινισμὸς τοῦ Καμπαναριοῦ, τὰ ἀποκαλυπτήρια ἀμφοτέρων τῶν ἀνδριάντων καὶ τὰ ἐγκαινία τῶν Παρεκκλησίων τοῦ Ἐθνομάρτυρος καὶ τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, Πολιούχου Σμύρνης. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὅλα αὐτὰ θὰ πραγματοποιηθοῦν μὲ τὴν ὕλική προσφορὰ Δημοσίων καὶ Ἰδιωτικῶν φορέων, καθὼς καὶ Χριστιανῶν τῆς Μητροπόλεώς μας.

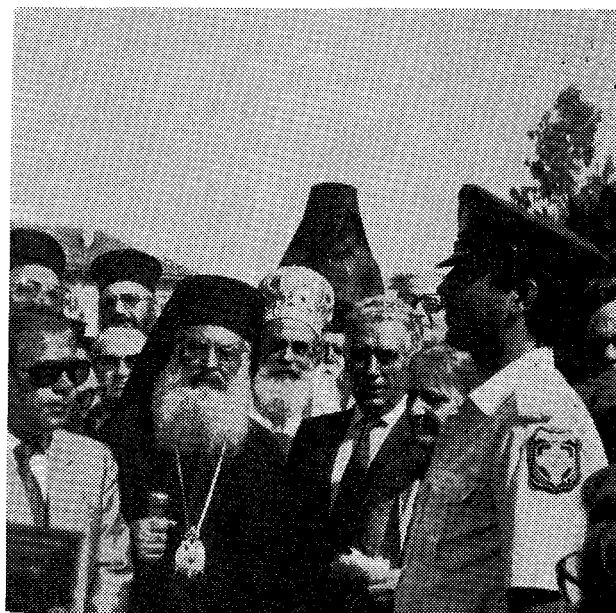
Μακαριώτατε,

Ἀπὸ καιρὸ στὴ δική μας καρδιά, ὅπως καὶ στὴν καρδιά πολλῶν ἄλλων συναθρώπων μας ἔχει στηθῆ ὡς ἀνδριάντας ἡ προσωπικότητα τοῦ Νέας Σμύρνης Χρυσοστόμου. Ἐκεῖ, ἀθέατα ἔχομε καταθέσει πάμπολλες φορὲς τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς ἐκεῖνον, καὶ τὴν προσευχὴν μας πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Κύριον ζώντων καὶ νεκρῶν. Ἐδῶ τώρα, προσέρχομαι ὄχι μόνον ὡς Ἐπίσκοπος, διάδοχος αὐτοῦ, ἐπιτελώντας ἐπιβεβλημένον καθῆκον καὶ ἐκπληρώνοντας ἕνα χρέος τιμῆς, ἀλλὰ ὡς εἰλικρινῆ καὶ εὐγνώμον φίλος, τιμῶντας τὸν φίλον καὶ ἐκφράζοντας συνάμα τὸν σεβασμὸν, τὴν ἀγάπη, τὴν ἐκτίμησι καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ὄλων, ὅσοι ἐδωκετὴθησαν ἀπὸ τὸν ἀειμνήστον Νέας Σμύρνης Χρυσοστόμον, τοῦ ὁποῖου ἡ μνήμη θὰ εἶναι αἰωνία».

Ἐν συνεχείᾳ ὠμίλησεν ὁ Δήμαρχος Νέας Σμύρνης κ. Χαράλαμπος Πεχλιβανίδης.

Κατόπιν, παρακληθεὶς ὁ Μακαριώτατος κ. Σεραφεῖμ, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Νέας Σμύρνης, προέβη εἰς τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος, ἀφοῦ προηγουμένως ὠμίλησεν, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Βαρὺς ἔτυχε ὁ κλῆρος μου, ἀξέχαστε Χρυσόστομε, σὲ μένα νὰ κάμω τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος σου, στὴ Μητρόπολι αὐτῆ. Καὶ σὺ ἐπίτροφέ μου, ἀλλὰ καὶ κυρίως ὅσοι σὲ τιμοῦν σήμερα, ἄς μάθουν, κάνοντας μιὰ ἀναδρομὴ στὴν ὄλη σου σταδιοδρομία καὶ ζωὴ, νὰ δοῦν τὴν συνεργασία μας, νὰ δοῦν τὴν ἐξέλιξί σου.

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἀποκαλυπτηρίων.

Διάκο σὲ πῆρα, παιδί, Χρυσόστομε, ὡς Ἱεροκήρυκα στὴν Μητρόπολι Ἄρτης, τότε νέος καὶ ἐγὼ Μητροπολίτης, σὲ μιὰ ἐποχῆ, πὸν ὄλη σχεδὸν ἡ Μητρόπολις ἦτο πυροπαθῆς. Καὶ ἐργαστήκαμε, νέοι τότε, καὶ ἐγὼ νέος τότε, νὰ ἀνορθώσωμε ὅ,τι ἦτο δυνατόν καὶ νομίζω ὅτι μὲ τὴν δύναμι τοῦ Θεοῦ κάναμε τὸ καθῆκον μας. Συνέχεια, ἀφοῦ σὲ χειροτόνησα Ἱερέα, χωρίσαμε γιὰ ἕνα μικρὸ διάστημα, γιατί ἐγὼ πῆρα στὰ Γιάννενα, καὶ σὺ ὑπηρέτησες ἕνα μικρὸ διάστημα στὴν Μητρόπολι Καλαβρύτων, ὁπότε καὶ πάλιν σὲ ἐκάλεσα κοντά μου. Στὴν περιήλαμψη ἐκεῖνη Μητρόπολι, στὴν ὁποία καὶ τώρα ἂν περάσει κανεὶς κάποια ἔργα μαρτυροῦν τὸ πέρασμά μας, σὲ ἔκαμα βοηθὸ μου Ἐπίσκοπο, Χρυσόστομέ μου, μὲ τὸν τίτλο Δωδώνης καὶ αὐτὸν τὸν τίτλο τὸν ἐτίμησες ὅπως ἔπρεπε. Συνέχεια ἔκρινα ὅτι θὰ ἔπρεπε, σὺ νὰ γίνεις ὁ πρῶτος Μητροπολίτης τῆς ὑπ' ἐμοῦ ἰδιοικήσεως νέας Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης, γιὰ νὰ συνεχισθῆ καὶ μὲ τὸ ὄνομά σου, μὲ τὴν οἰκογένειά σου, μὲ τὸ ὄνομα Βούλτσου, ἡ συνέχεια τῶν δύο Μητροπόλεων, τῆς παλαιᾶς Σμύρ-

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΙΟΝ ΑΥΤΗΣ(*)

46. (Ρώμη 1526). Αἱ Θεῖαι Λειτουργίαι, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ ἡ τῶν Προηγιασμένων, Γερμανοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ἱστορία ἐκκλησιαστικῆ καὶ μυστικῆ θεωρίας. Εἰς τὸ τέλος: Εἴ τις εἰς ἐνιαυτοὺς δέκα ταυτασί τὰς θείας λειτουργίας ἐντυποῦν τολμήσει, ἢ ἄλλοθεν ποθεν ἐντετυπωμένος, ἀνίας ἔχειν, ἐκ τοῦ προνομίου τοῦ Μακαριωτάτου ἄκρου ἀρχιερέως Κλήμεντος ἐβδόμου ζημιωθήσεται. Ἐν Ῥώμῃ χιλιοστῶ φκστ' μηνὸς ὀκτωβρίου, δεξιῶντι Δημητρίου Δουκᾶ τοῦ Κρητός.

Διαστ. 12X21. Τυπογρ. Α-Σ ἅπαντά εἰσι δνᾶδια. Βιβλιοδεσία ξυλόδετος μετὰ δερματίνου περιβλήματος.

47. (Βενετία 1538;). Τριώδιον σὺν Θεῶ ἁγίω περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῶ ἀκολουθίαν. Ἐκδοσις οἴκου «Σάβιος Στέφανος καὶ ἀδελφοί».

Διαστ. 22X31. Τυπογρ. α-ω ἅπαντα τετράδια πλὴν τοῦ ω ὅπερ τριώδιον, καὶ Α-Φ ἅπαντα τριάδια. Βιβλιοδεσία ξυλόδετος μετὰ δερματίνου περιβλήματος.

48. (Βενετία 1687). Τριώδιον ψυχοφελέστατον, περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῶ ἀκολουθίαν, νεωστὶ μετατυπωθὲν καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας διορθωθὲν παρὰ Μιχαὴλ Ἱερέως Μήτρον τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἐνετίσῃ 1687 παρὰ Νικ. Σάρω τῶ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἐπίτιτλον κόσμημα: Ἀράβδωτοι κίονες μετὰ ἐπιστυλίον ἀετώματος, τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀμπέλου ἐλισσομένους περὶ αὐτούς. Κάτωθεν τὸ τυπογρ. σῆμα. Γυναικεία μορφή εἰς δύο οὐράς ἰχθύος καταλήγουσα, κρατεῖ αὐτὰς διὰ τῶν χειρῶν του. Ἐκατέρωθεν τοῦ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 557 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους.

νης, ὅπου ὁ Ἐθνομάρτυς Χρυσόστομος ἐποίμανε καὶ ἐμαρτύρησε, καὶ τὴν Νέαν Σμύρνην, ὅπου υἱὸς ὑπαλλήλου τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης τότε, στήν Μικρὰ Ἀσία, τοῦ πατρὸς σου Θωμᾶ, ἔπρεπε κατὰ τὴν ταπεινή μου γνώμη νὰ ποιμάνει φέροντας καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Χρυσοστόμου τὴν νέαν ταύτην Μητρόπολιν.

Τὸ πῶς εἰργάσθης καὶ τὸ ποιὸς ἦσουν, δὲν ἔχω νὰ πῶ τίποτε, διότι τὰ εἶπαν οἱ προλαλήσαντες, ὁ ἀδελφός σου καὶ ἀντάξιός διάδοχός σου Ἀγαθάγγελος, τὸν ὁποῖον καὶ εὐχαριστῶ ἀπὸ τὰ μύχια τῆς ψυχῆς μου, γιατί εἶχε τὴν λεβεντιά αὐτῆ καὶ τὴν πρωτοβουλία νὰ σοῦ στήσει, ἐνεργῶντας δὲν ξέρω μὲ πόσους ἄλλους παράγοντας, τὸν ἀνδριάντα σου. Γιατὶ εἶναι μεγάλων ἀνδρῶν τὸ νὰ ἀνεβαίνει κανεὶς ψηλότερα γιὰ νὰ τιμήσει τοὺς ἄλλους συναδέλφους του.

Εὐχαριστῶ. Τὰ εἶπαν ποιὸς ἦσουν οἱ ὀμιλήσαντες,

σήματος τὰ ἀρχικὰ Ν.Σ. Εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ κοσμήματος τὸ «ΜΙΜΗΤΑΙ ΕΣΤΕ ΧΡΙΣΤΟΥ», εἰς τὸ κέντρον ἄνωθεν ὁ Κύριος εὐλογῶν καὶ εἰς τὰ ἄκρα οἱ εὐαγγελισταί.

Διαστ. 20X30, σελ. 493. Βιβλιοδεσία δερματίνη.

49. (; 1856). Τριώδιον ἔκδοσις δευτέρα, ἐπιμελεία Ἰωάννου καὶ Σπυριδῶνος τῶν ἀδελφῶν Βελούδων. Ἐνετίσῃ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου 1856. Σελ. 454.

50. (Βενετία 1711). Τριώδιον, τοῦ αὐτοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου, ἔχον σελίδας 492. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

51. (Βενετία 1898). Τριώδιον κατασκευαστὸν περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῶ ἀκολουθίαν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελῶνον καὶ Φαρισαίου, μέχρι τοῦ Ἁγίου καὶ Μεγάλου Σαββάτου, μετὰ τῶν κατ' ἤχον τριαδικῶν ὕμνων καὶ φωταγωγικῶν, στιχηρῶν τε καὶ καθισμάτων διαφόρων ἐν τῷ τέλει. Ἐκδοσις Ὀγδόη, νεωστὶ ἐπιδιορθωθὲν καὶ μετατυπωθὲν. Τυπογρ. σῆμα: Φοῖνιξ ἐπὶ τῆς πυρᾶς καὶ ἄνω ἥλιος. Ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Τυπογραφείου ὁ Φοῖνιξ 1898. Σελ. 455.

52. (Βενετία 1523). Παρακλητικὴ, ἔκδοσις Venetiis per Joann. Antonium et fratres de Sabio MDXXIII Meffe Maio.

Διαστ. 20X30. Τυπογρ. α-ω καὶ Α-Ε, ἅπαντά εἰσι τετράδια. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

53. (Βενετία 1538). Παρακλητικὴ, ἀκέφαλος, ἔλλείπουν σελίδες.

Διαστ. 21X31. Τυπ.: Ἡ εἰκὼν τῶν τετραδίων κατὰ τάξιν ἀκολουθία α-ω καὶ Α-Ε ἅπαντά εἰσι τε-

ὡς ὁ κύριος Δήμαρχος, ὡς καὶ ὅσοι σὲ ἐγνώρισαν καὶ σὲ ἐγνώρισαν πολλοὶ στήν Μητρόπολιν Νέας Σμύρνης. Εἶναι περιττὸν ἐπομένως νὰ ἐπαναλάβω τὸ φιλόρθωπον ἔργον σου, τὴν πνευματικὴν σου δραστηριότητα εἰς ὅλους τοὺς πνευματικὸς τομεῖς, ποὺ ἡ ἀποστολή σου ἐπέβαλε, Χρυσόστομε.

Σήμερα πάλι σὲ μένα ἔτυχε ὁ κλήρος νὰ ἀνασύρω τὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν καὶ νὰ ἀποκαλύψω τὸν ἀνδριάντα σου, μὲ τὸν ὁποῖον σὲ ἐτίμησε ἡ Μητρόπολις σου.

Ἀναπαύου αἰωνίως, ἀγαπητέ, ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὰ ἔργα σου.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη)*.

* Ἀπομαγνητοφωνημένη ὁμιλία.

τράδια. Βιβλιοδεσία ξυλόδετος μετὰ δερματίνου περιβλήματος.

54. (Βενετία 1604). Π α ρ α κ λ η τ ι κ ή, σὺν Θεῷ Ἀγίῳ περιέχουσα τὴν πρόεπονσαν αὐτῷ ἀκολουθίαν. Τετύπεται ἐνετίησιν παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Πινέλλῳ ἀναλώμασι μὲν τοῖς αὐτοῦ, ἐπιμελεία δὲ καὶ ἐπιδιορθώσει Θεοφάνους Ἱερομονάχου Κυπρίου καὶ Ξενακίου μαθητοῦ τοῦ Πανιερωτάτου καὶ Σοφωτάτου Φιλαδελφείας Κυρίου Γαβριήλ, ἔτι ἀπὸ τῆς ἐν σάρκον οἰκονομίας τοῦ Κυρίου Ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀχθ'. Ἐπίτιτλον κόσμημα Κίονες εἰς τοὺς ὁποίους ἐλίσσεται ἄμπελος, ἄνωθεν ἐπὶ τοῦ ἀετώματος ὁ Κύριος ἐλόγων, εἰς τὰ ἄκρα οἱ Ἐδαγγελισταί. Τυπογρ. σῆμα: Κυπάρισσος ἐκατέρωθεν αὐτῆς τὰ γράμματα Α.Π., ἀρχικὰ τοῦ ἐκδότου.

Διαστ. 20X28. Τυπογρ. Α-Ω καὶ ΑΑ πάντα εἰς τετράδια. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

55. (Βενετία 1885). Π α ρ α κ λ η τ ι κ ή, ἦτοι ὀκτώηχος ἡ μεγάλη περιέχουσα πᾶσαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῇ ἀκολουθίαν μετὰ τῶν ἐν τῷ τέλει συνήθων προσθηκῶν. Ἐπεξεργασθεῖσα μὲν ποτε καὶ ἀκριβῶς ἐπιδιορθωθείσα ὑπὸ τοῦ Αἰδεσιμοελλογιωτάτου ἐν ἱεροῦσιν Ἀνδρέου τοῦ Ἰδρωμένου, ἐπιθεωρηθεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Σπυριδῶνος Ἱερομονάχου Ζερβοῦ Ἀρχιμανδρίτου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Τετάρτη ἐκδόσις. Τυπογρ. σῆμα: Φοῖνιξ ἐπὶ πυρᾶς. Βενετία ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Τυπογραφείου «Ο ΦΟΙΝΙΞ».

Διαστ. 14X20, σελ. 384.

56. (;) Π α ρ α κ λ η τ ι κ ή, ἀκέφαλος, ἕως τοῦ 18ου αἰῶνος.

57. (Βενετία 1793). Π ε ν τ η κ ο σ τ ἄ ρ ι ο ν , περιέχον τὴν πρόεπονσαν ἐαυτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν, ἔτι δὲ καὶ τὰ Ἑωθινὰ Ἐδαγγέλια τὰ ἀναγνωσκόμενα ἐν τῷ ὄρθῳ ἀπὸ Κυριακῆς τοῦ ἀντίπασχα ἕως τῶν Ἁγίων Πάντων. Νεωστὶ μετατυπωθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν, ἀφ' ἐνετίησιν παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. CON LICENZA DE SUPERIORI. Ἐπίτιτλον κόσμημα: Ἀράβδατοι κίονες, εἰς τὰς γωνίας οἱ τέσσαρες Ἐδαγγελισταί, ἄνω εἰς τὸ κέντρον ὁ Χριστὸς ἐλόγων, εἰς τὸ κάτω μέρος μὲ κεφαλαῖα γράμματα ΜΙΜΗΤΑΙ ΕΣΤΕ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς τὸ μέσον μέλισσα καὶ ἐκατέρωθεν τὰ ἀρχικὰ Ν.ΓΑ.

Διαστ. 21X31. Σελ. 256. Βιβλιοδεσία ξυλίνη μετὰ δέρματος.

58. (;) Π ε ν τ η κ ο σ τ ἄ ρ ι ο ν , ἀκέφαλον καὶ κολοβόν, ἕως τοῦ 16ου αἰῶνος.

59. (Βενετία 1856). Π ε ν τ η κ ο σ τ ἄ ρ ι ο ν , χαρμόσυνον τὴν ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς τῶν Ἁγίων Πάντων Κυριακῆς ἀνήκουσαν αὐτῷ ἀκολουθίαν περιέχον. Ἐπὶ τέλους δὲ καὶ τὰ Ἑωθινὰ Ἐδαγγέλια τὰ ἐν τῷ ὄρθῳ ἐκάστης τῶν ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἑορτῶν ἀναγνωσκόμενα. Διορθωθὲν καὶ δι' ἐνὸς προλόγου πλουτισθὲν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβρίου, ἐκδόσις Τρίτη, νῦν ἀναθεωρηθεῖσα καὶ ἐπιδιορθωθείσα μετὰ πάσης ἐπιμελείας. Τυπογρ. σῆμα

φοῖνιξ ἐπὶ πυρᾶς. Ἐν Βενετία, ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Τυπογραφείου «Ο ΦΟΙΝΙΞ».

Διαστ. 18X22. Σελ. 236, βιβλιοδεσία δερματόδετος.

Χειρόγραφος σημείωσις: «Ἀποφάσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἰωακείμ τοῦ Γ' καὶ τῆς Ἱεράς Συνόδου, ἐστάλησαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Μονῇ τέσσαρες Ἀρχιερεῖς ὁ Γρεβενῶν Ἀγαθάγγελος, ὁ Σισανίου Σεραφεῖμ, ὁ Ἐλασσώνος Πολύκαρπος καὶ ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Κωνσταντῖος, πρὸς ἰδρῶσιν Ἱερατικῆς Σχολῆς. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἕνεκα φόρων ἀνεπαρκῶν καὶ ὅτι τὸ κλίμα δὲν εἶναι ὑγιγνόν, διὰ τοῦτο δὲν εὐρέθη εὐλογον γὰ γίνη. Ἱεραῖ Μονῇ Ζάβορδας ἔτος 1902 Μαῖον (;)».

60. (Βενετία 1768). Μ η ν α ἰ ο ν τοῦ Ἰ α ν ο υ α ρ ἰ ο υ , περιέχ(ω)ν τὴν πρόεπονσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν μετὰ καὶ τῆς ἀναγκαιοτέρας προσθήκης τοῦ τυπικοῦ, νεωστὶ μετατυπωθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ τοῦ ἱεροδιδασκάλου Κυρίου Σπυριδῶνος Μήλια. Ἐνετίησιν ἀφ' ἐξ Ἰωαννίνων. CON LICENZA DE SUPERIORI. Τυπογρ. σῆμα: ἑλλειροειδὴς κύκλος, ἐντὸς αὐτοῦ μέλισσα, ἐκατέρωθεν αὐτῆς τὰ ἀρχικὰ τοῦ ἐκδότου Ν.ΓΑ. Ἐπίτιτλον κόσμημα: Κίονες μετὰ ραβδώσεων καὶ ἀετώματος, ἄνωθεν αὐτοῦ ὁ Κύριος ἐλόγων καὶ εἰς τὰ ἄκρα οἱ Ἐδαγγελισταί.

Διαστ. 21X31. Σελ. 1-282. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

Χειρόγραφος σημείωσις: «1782 γράφωμεν ἐνθίμωσιν ὅταν ἔφηγεν ὁ παπᾶ-Βησσαρίων ἀπὸ τῷ μοναστήριον καὶ ἔπαθεν τὰ ἄπαθα...»

«Ἐνθίμωσις ὅταν ἐχιροτονίθη ἀρχιερεὺς ὁ ἅγιος ἐπιθρῶν εἰς τὸ τὸ γρεβενῶν παρὰ τοῦ πανιερωτάτου κυρίῳ κυρίῳ ἁγίου καστωρία 1792 Ἰανουαρίου 30».

61. (Βενετία 1769). Μ η ν α ἰ ο ν τοῦ Φ ε β ρ ο υ α ρ ἰ ο υ , τῆς αὐτῆς ἐκδόσεως, ἔχον σελ. 170 καὶ βιβλιοδεσίαν δερματόδετον.

62. (Βενετία 1773). Μ η ν α ἰ ο ν τοῦ Μ α ρ τ ἰ ο υ περιέχον τὴν πρόεπονσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν μετὰ καὶ τῆς ἀναγκαιοτέρας προσθήκης τοῦ τυπικοῦ ἐν ἐκάστη ἑορτῇ τοῦ χρόνου, νεωστὶ μετατυπωθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Ἀγαπίου Ἱερέως Δοβέροδον Ἱεροδιδασκάλου ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ Ἑλληνομουσεῖῳ, ἐνετίησιν ἀφ' ἐξ Ἰωαννίνων.

Διαστ. 21X31. Σελ. 148. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

63. (Βενετία 1770). Μ η ν α ἰ ο ν τοῦ Ἀ π ρ ἰ λ ἰ ο υ , περιέχον τὴν πρόεπονσαν αὐτῷ ἀκολουθίαν μετὰ καὶ τῆς ἀναγκαιοτέρας προσθήκης τοῦ τυπικοῦ, νεωστὶ μετατυπωθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ τοῦ Ἱεροδιακόνου Σπυριδῶνος Παπαδοπούλου. Ἐνετίησιν ἀφ' ἐξ Ἰωαννίνων.

Διαστ. 21X31, σελ. 138, βιβλιοδεσία δερματόδετος.

64. (Βενετία 1773). *Μηναῖον τοῦ Μαΐου* ..., διορθωθὲν παρὰ Ἀγαπίου ἱερέως Λοβέρδου Ἱεροδιδασκάλου ἐν τῷ φλαγγιανῷ Ἑλληνομουσεῖο.

65. (Βενετία 1774). *Μηναῖον τοῦ Ἰουνίου*, τῆς αὐτῆς ἐκδόσεως.

66. (Βενετία 1774). *Μηναῖον τοῦ Ἰουλίου*, ὡσαύτως.

67. (Βενετία 1772). *Μηναῖον τοῦ Ἀγούστου*, διορθωθὲν παρὰ Ἱεροδιακόνου Κυρίου Σπυρίδωνος Παπαδοπούλου.

Χειρ. σημ. : 1814 ἀγούστου 29 ἐμάθαμεν ὅτι ἀπέθανεν ὁ πρόην ἡγούμενος ὁ παπα-ζαχαρίας ἡς βλαχίαν ἡς τὸ φοξάνι Ἰουνίου 29.

Τῇ 20ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς (Ἀγούστου) ἔτος 1909 ἀπεβίωσεν ὁ ἐνενηκοντοῦτης γέρον Διονύσιος Μοναχός, χρηματίσας ἐν τῇ Ἱ. ταύτῃ Μονῇ ὑπὲρ τὰ 60 ἔτη, κατήγετο ἐκ τοῦ χωρίου Βαῖπες.

68. (Βενετία 1772). *Μηναῖον τοῦ Ἀγούστου*, δεύτερον ἀντίτυπον τῆς προηγουμένης ἐκδόσεως.

69. (Βενετία 1784). *Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβρίου*, ἐκδοσις (παρὰ Νικολάω τῷ Γλυκεῖ).

70. (Βενετία 1771). *Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβρίου*, ἴδιον μὲ τὸ προηγουμένον.

71. (Βενετία 1771). *Μηναῖον τοῦ Ὀκτωβρίου*, τῆς αὐτῆς ἐκδόσεως πρὸς τὰ προδηλωθέντα.

72. (Βενετία 1771). *Μηναῖον τοῦ Νοεμβρίου*, ὡς τὰ προηγουμένα.

73. (Βενετία 1764). *Μηναῖον τοῦ Δεκεμβρίου*, διορθωθὲν παρὰ τοῦ ἱεροδιδασκάλου κυρίου Σπυρίδωνος Μήλια.

74. (Βενετία 1820). *Μηναῖον τοῦ Ἰανουαρίου*, ἐκδοσις (παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ) τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. *Μηναῖον τοῦ Φεβρουαρίου* τῆς αὐτῆς σειρᾶς. *Μηναῖον Μαρτίου* ἐκδοσις τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. *Μηναῖον τοῦ Φεβρουαρίου* τῆς αὐτῆς σειρᾶς. *Μηναῖον Μαρτίου* ἐκδοσις τοῦ 1803. *Μηναῖον Ἀπριλίου* ἐκδοσις τοῦ 1818. *Μηναῖον τοῦ Μαΐου* ἐκδοσις τοῦ 1817. Περιέχει τὰς κάτωθι κατὰ σειρὰν ἐγγραφῆς χειρογράφους σημειώσεις: 30-4-54 παρασκευὴ τῆς διακενισίμου ὄρα 3 μ.μ. ἔγναι σεισμὸς ἀρκετὰ μεγάλος ὅστις Λάρισα, φάρσαλα χωρίον σοφάδες καὶ Νομὸς Καρδίτσα ὑπέστισαν ζημιὰς ἀρκετὰ μεγάλες».

«30 Ἀπριλίου '44 (Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων) ἀφ' ἐσπέρας τοῦ Σαββάτου μέχρι τῆς 10 πρωϊνῆς ὥρας τῆς Κυριακῆς ἐπεσε ραγδαία βροχὴ εἰς βαθμὸν ὥστε ἐκαλύφθη ἡ ἀμαξόπετρα πλέον τῶν πέντε ὥρων, εἰς δὲ τὴν κορυφὴν τῆς Μπουνάσης καὶ τοῦ βουνοῦ τῆς Μπάρας μέχρι τοῦ τάσιου ἐπεσε χιῶν».

«1832 Ἰουλίου 26 διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου διονυσίου μοναχοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ κυβερνήτου τοῦ παπαχρίστου ἀπολοξέζησι καὶ ἀπόκτημα τῆς Ζάβορδας».

75. (Βενετία 1818). *Μηναῖον Ἰουνίου*, ἐκδοσις (παρὰ Νικολάω τῷ Γλυκεῖ).

76. (Βενετία 1818). *Μηναῖον Ἰουλίου*, ἐκδοσις (παρὰ Νικολάω τῷ Γλυκεῖ).

77. (Βενετία 1817). *Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβρίου*, ἐκδοσις (παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ). Χειρόγραφος σημειώσεις: Κωνσταντῖνος Βζούκας, ἐκ Σιατίστης, Βλαστός τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίου Νικάνορος καὶ Γραμματεὺς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γρεβενῶν, διατροίβων ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Ζάβορδας ἀπὸ τῆς 20ῆς Ἀγούστου 1943 διὰ τὸν φόβον τῆς συλλήψεως ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, κατὰ τὴν ἀπόπειραν καταστολῆς τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Ἱ. Μ. Ἀγ. Νικάνορος 13 Σεπτεμβρίου 1943».

78. (Βενετία 1813). *Μηναῖον τοῦ Ὀκτωβρίου*, περιέχ(ω)ν τὴν πρόεπουσαν αὐτῷ ἀκολουθίαν μετὰ τῆς προσθήκης τοῦ τυπικοῦ ἐν ἐκάστη ἐορτῇ. Ἐκδοσις πρώτη. Τυπογρ. σῆμα: ἐντὸς πλαισίου εἰκονίζεται Ἁγία Τριάς. Ἐνετίσων ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Πάνου Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων 1813. Ἐπίτιτλον κόσμημα: Κίονες μετὰ ἀετώματος, εἰς οὓς ἴστανται οἱ δύο Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος, ἄνωθεν ὁ Κύριος εὐλογῶν. Ἐτερον τυπογρ. σῆμα: ἐστεμμένος δικέφαλος ἀετὸς κρατῶν ξίφος καὶ ράβδον, σύμβολον ἐξουσίας.

Σελ. 1-210, βιβλιοδεσία δερματόδετος.

Χειρ. σημ. «1832 Ἰουλίου 26 ἀπόκτημα τῆς Ζάβορδας αἰωνία ἡ μνήμη διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου διονυσίου μοναχοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ κυβερνητοῦ τοῦ παπα-χρίστου ἀπὸ λοξεζησί».

79. (Βενετία 1820). *Μηναῖον τοῦ Νοεμβρίου*, ἐκδοσις (παρὰ Νικολάω τῷ Γλυκεῖ).

80. (Βενετία 1820). *Μηναῖον τοῦ Δεκεμβρίου*, ἐκδοσις (παρὰ Νικολάω τῷ Γλυκεῖ). Χειρ. σημ.: ἡ αὐτὴ ὡς προεγράφη.

81. (Βενετία 1515). *Πράξεις τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων*. Ἡ παροῦσα βίβλος τετύπωνται μὲν ἐνετίσι πόνω καὶ δεξιότητι δημοτηρίου τοῦ Ζακωνθίου, ἀναλώμασι δὲ κυρίου δαμιανοῦ τοῦ ἐκπεζίου τ' Ἰλλυρίδος, πέρας δὲ σὺν Θεῷ εἴληφεν, ἔτι ἀπὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως χιλιοστῶ πεντακοσιοστῶ δεκάτῳ πέμπτῳ Ἰουλίῳ ἐσχάτῃ φθίνοντος». Τυπογρ. σῆμα: Ὁμοίθητον πρὸς τὴν σελίδα παραλληλόγραμμον, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ὑπάρχει κύων ἐν κινήσει, ἐκατέρωθεν τοῦ ὁποίου τ' ἀρχικὰ τοῦ ἐκδότου S.S.

Διαστ. 15X21. Τυπογρ. α-ω καὶ Α-Β ἅπαντὰ εἰσι τετράδια. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

82. (Βενετία 1550). Ἀπόστολος, ἐνετίσων ἐν οἰκίᾳ Ἀνδρέου τοῦ Πινέλλου τῷ κομματοτυπωτῇ τῆς ἐνδοξωτάτης γερονσίας τῶν Ἐνετῶν, ἔτει ἀφ' ἡμῶν φεβρουαρίῳ ἡ'. Ἐπιστέλιδον κόσμημα: Κίονες ἄνευ ραβδώσεων κεκοσμημένοι δι' ἀνθέων.

Διαστ. 15X21. Τυπογραφικὰ α-ω ἅπαντα τετράδια. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

ΩΦΕΛΟΥΝ ΣΧΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙΡΕΣΕΙΣ;*

Ὁ Θεὸς μᾶς εὐλογεῖ, λέγει ὁ ἱ. Αὐγουστῖνος.

Ἡ ἔλλειψη αὐτῆς τῆς ἐνότητος στὴν ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔθλιβε βαθύτατα καὶ τὸν ἱ. Αὐγουστῖνο ὀλίγο ἀργότερα. Καὶ αὐτὸς βρέθηκε ἀντιμέτωπος αἰρέσεων ἐπικινδύνων, καὶ ἓνα μεγάλο μέρος τῶν συγγραμμάτων του ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀναίρεσί τους καὶ τὴν διδασκαλία τῆς ὀρθῆς πίστεως. Ἐκτὸς τῶν ἀντιδονατιστικῶν του ἔργων, τὸ ὑπόμνημά του στὴν Ἀ' ἐπιστολὴ τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη (ἐγγραφή τὸ 416), ἀντιμετωπίζει τὶς πλάνες τῶν Ἀρειανῶν, τῶν Μανιχαίων καὶ Δονατιστῶν καὶ περιγράφει, ὅτι κάθε προσβολὴ πρὸς τὴν ἀγάπη εἶναι αἵρεση, γιατί κατατεμαχίζει καὶ διαιρεῖ (Tractatus X in I epist. Joannis, PL 35, 1977-2062). Τὸ ἔργο του αὐτὸ ἔγινε περίφημο, γιατί εἶναι εἶδος συνοπτικῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν ἐξαιρετικοῦ περιεχομένου κατηχητικῶν ὁμιλιῶν πρὶν ἀπὸ τὸ βάπτισμα. Στους ὑποψήφιους συνιστᾷ ἐπιμενῆ καὶ ἔντονη πρὸς τὸν Θεὸ ἀγάπη. Μὲ πολὺ τέχνη δείχνει τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ τὴν ἀπάντηση ποὺ δίνει καὶ ἀνταπόκριση ποὺ ἐκδηλώνει ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ ἀγάπη τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο εἶναι τὸ μόνο κριτήριον τῆς γνησιότητος καὶ ἐπικύρωσης τῆς ἀγάπης του πρὸς τὸν Θεόν.

Πίσω ἀπὸ τὶς σκέψεις τοῦ ἱ. Αὐγουστίνου γύρω ἀπὸ τὸ θέμα τῆς ἀγάπης καὶ τὸ πάθος του γιὰ τὴν ἐνότητα, ὑποκρύπτεται ἡ ἀγωνία του στὶς ζημιὲς ποὺ προκαλοῦν οἱ αἵρετικοί. Ὑποφέρει γιὰ ἔλλειψη ἐνότητος καὶ γιὰ τὴν διαίρεση τῆς Ἐκκλησίας στὴν Βόρ. Ἀφρική. Οἱ αἵρετικοί, ἀκριβῶς γιατί δὲν ἔχουν ἀγάπη, ἀλλὰ κατέχονται ἀπὸ πείσμα καὶ ἐγωϊσμό κατὰ συνέ-

πεια γι' αὐτὸ δημιουργοῦν τὸ σχῆμα. Στὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς τραγικῆς κατάστασης ἐξεφώνησε τὴν περίφημη φράση: «Ἀγάπα, καὶ πράξε αὐτὸ ποὺ θέλεις». Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ σύνοψη, τὸ ἀπόσταγμα τοῦ νόμου. Ὁ ἱ. Αὐγουστῖνος ὅμως ἀντιλαμβάνεται τὴν ἀγάπη, ὅχι μὲ τὴν ἔννοια ὅτι μπορεῖ ὁ καθένας νὰ κάμῃ ὅ,τι τοῦ ἀρέσει. Καθόλου δὲν ὑποβάλλει τὴν ἀσυδοσία, τὴν ἐξωφρενικὴ ἀμετρία. Τὸ ὑπόδειγμά της παραμένει ἡ ἀγαθότητα, ὁ Θεός. «Ἀπόχτησε στὸ βάθος τῆς καρδιάς σου τὴ ρίζα τῆς ἀγάπης. Ἀπὸ μιὰ τέτοια ρίζα δὲν εἶναι κατόπι δυνατό νὰ γεννηθῇ παρά καλό», λέγει.

Τὴν θετικὴ πλευρὰ τῶν δοκιμασιῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κρίσεων ἐναντίον τῆς κανονικῆς τάξης, θὰ συναντήσουμε καὶ στὸν ἱ. Αὐγουστῖνο. «Ἐχουμε τάση νὰ ὑπερβάλουμε τὴν ἐπίδραση τοῦ κακοῦ ἢ τῶν διαιρέσεων καὶ νὰ μὴ στρέφουμε τὴν προσοχή μας στὴν ὠφελιμότητα ποὺ ἐπιδιώκουν», συχνὰ παρατηρεῖ. «Πραγματικά, πρόκειται γιὰ μιὰ δοκιμασία, μὲ τὴν πλήρη ἔννοια τῆς λέξης, γιατί δοκιμάζεται ὁ βαθμὸς τῆς πίστεως μας καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐνώπιον τοῦ κινδύνου, σπεύδουμε νὰ ὀπλιστοῦμε τότε περισσότερο γιὰ ν' ἀνταπεξέλθουμε τῆς δοκιμασίας. Κάθε ὅμως δοκιμασία ἔχει καὶ τὴν θετικὴ της πλευρὰ. Μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ σὲ ἀνοδικὴ πορεία, σὲ στερεώτερη θεμελίωση, σὲ αὐτοκάθαρση, σὲ ἐμβάθυνση. Σὲ κάθε ἐμφάνιση κακοδοξίῶν στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία, ἀναγκάζονται οἱ μελετητὲς τῶν Γραφῶν καὶ οἱ θρησκευόντες νὰ ἐξονυχίσουν τὰ προβλήματα περισσότερο καὶ νὰ προσφέρουν στὸν κόσμον τῶν πιστῶν δογματικὲς ἐκθέσεις καὶ ὑπομνήματα ἀνεκτίμητης ἀξίας. Συγκαλοῦντο Σύνοδοι, ἐγράφαντο ἔργα θεολογικὰ μὲ ἀνάλυση καὶ διδάγματα θεσπέσια. Καὶ ξαφνικά, παρατηρεῖ ὁ ἱ. Αὐγουστῖνος, ἡ ὑπνῆλια, ποὺ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης κατεῖχε τοὺς ἀδιάφορους καὶ χλιαροὺς, ἐξαφανίζετο, γιὰ νὰ δώσῃ θέση

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 559 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους.

83. (Βενετία 1596). Ἀπόστολος διορθωθείς μετ' ἐπιμελείας παρὰ Μαξίμου τοῦ ταπεινοῦ ἐπισκόπου Κυθήρων, ἐνετίησιν παρὰ τοῖς κληρονόμοις Πέτρον τοῦ Τζανέτου, ἀφστ'.

Διαστ. 15X21. Τυπογραφικὰ α-ν ἅπαντα τετραδία. Βιβλιοδεσία ξυλόδετος μετὰ δερματίνου περιβλήματος κατεστραμένον.

84. (Βενετία 1680). Ἀπόστολος σὺν Θεῶ Ἁγίῳ νεωστὶ μετατυπωθεὶς καὶ μετ' ἐπιμελείας ὄν εἶχεν πρότερον σφαλμάτων ἐκκαθαροίς. Ἐπίτιτλος γραφῆ: «Ἡ Πίστις ἡμῶν οὐ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ», ἐνετίησιν παρὰ Νικολάῳ τῷ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων, ἀχπ'.

Διαστ. 15X21. Σελ. 324. Βιβλιοδεσία ξυλόδετος μετὰ δερματίνου περιβλήματος.

85. (Βενετία 1812). Τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πράξεις καὶ Ἐπιστολαί, ἐπ' Ἐκκλησίας κηρυττόμεναι μετὰ προσθήκης τῶν προκειμένων ἐκά-

στης ἡμέρας. Ἐκδοσις Δευτέρα. Ἐπίτιτλον κόσμημα: εἰκὼν τοῦ Μυστικοῦ Λείωνου. Ἐνετίησιν ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Πάνου Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων 1812.

Διαστ. 14X22. Σελ. 411. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

86. (Βενετία 1879). Ἀπόστολος, ἦτοι πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐπ' Ἐκκλησίας ἀναγνωσκόμεναι ἐφ' ἀρίστον ἐκδόσεων τῆς νέας διαθήκης, διορθωθείς μετὰ προσθήκης διαφόρων ἀποστόλων καὶ ἀντιφώνων, ἀπὸ τῶν προλαβουσῶν ἐκδόσεων ἐλλειπόντων, ἐκδοσις δεκάτη τρίτη, τῇ ἐγγράφῳ ἀδείᾳ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Τυπογρ. σῆμα: Φοῖνιξ ἐπὶ πυρᾶς. Βενετία, ἐκ τοῦ τυπογραφείου ὁ ΦΟΙΝΙΞ, 1879.

87. (Βενετία 1879). Ἀπόστολος, τῆς ἰδίας ἐκδόσεως ὡς ὁ προηγούμενος.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

στό ενδιαφέρον και περισσότερη μάθηση. (Enarr. in Ps. 67,39). Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἐξ αἰτίας τῶν αἰρετικῶν, ἡ Catholica περισσότερο ἐνισχύετο και ἀκριβῶς λόγω τῶν πλανωμένων, δοκιμάζονται ἐπιτυχῶς ὅσοι εἰσέρχονται στὴν ἀληθινὴ διδασκαλία.

«Γιατὶ πραγματικά, εἶναι πάρα πολλά πού κρύβονται πίσω ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν Γραφῶν. Μὲ τίς ἐσφαλμένες ἐρωτήσεις τους οἱ αἰρετικοὶ προκαλοῦσαν τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ: πολλές ἀλήθειες ἀνακαλύπτοντο τότε, πού δὲν εἶχαν ἀκόμα ἐπισημανθεῖ, και ἔτσι γινόταν γνωστὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἰκανότατοι ἄνδρες ἔκαμαν τὴν ἐμφάνισή τους πού ξεχώριζαν και διατύπωναν τὸ νόημα τῶν Γραφῶν, χωρὶς καλὰ-καλὰ νὰ τὸ ἀντιληφθῇ ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ. Μήπως ὑπῆρχε ὡς τότε μιὰ πλήρως διατυπωμένη διδασκαλία γιὰ τὴν Ἀγ. Τριάδα μέχρι πού ἐμφανίστηκαν οἱ Ἀρειανοί; Μήπως ὑπῆρχε μιὰ συνθετικὴ ἔκθεση γιὰ τὴν Μετάνοια, πρὶν ἔρθουν οἱ Νοβατιανοὶ μὲ τίς γνωστὲς περὶ Καθαρῶν ἀντιρρήσεις τους; Παρόμοια, οὔτε ὑπῆρχε μιὰ ὁλοκληρωμένη διδασκαλία γύρω ἀπὸ τὸ Βάπτισμα μέχρι τῆς ἐμφάνισης αὐτῶν πού ἐφάρμοζαν τὸν ἀναβαπτισμό. Σὲ τέτοιες ἀκριβῶς κρίσιμες στιγμές, νουνεχεῖς ἄνθρωποι ἀναλαμβάνουν ν' ἀντιμετωπίσουν και νὰ λύσουν ὅλα τὰ προκύπτοντα αὐτὰ προβλήματα. Δημόσια τότε ἐρμήνευαν τὰ σκοτεινὰ μέρη τῶν Γραφῶν, μὲ ὁμιλίες και δημόσιες συζητήσεις, ὥστε οἱ ἀδύνατοι στὴν πίστη νὰ μὴ χαθοῦν, παρασυρόμενοι ἀπὸ τὴν προκλητικότητα τῶν ἀσεβῶν» (In Psal. 54,22).

«Πόσα σωστικὰ ἐπιχειρήματα ἀπὸ τὴν Γραφὴ δὲν ἐπέτυχαν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ν' ἀνακαλύψουν γιὰ τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ἐναντίον τοῦ αἰρετικοῦ Φωτεινοῦ, ἐπὶ τῆς ἀνθρώπινης φύσης του κατὰ τοῦ Μάνη, γιὰ τὴν Τριάδα κατὰ τοῦ Σαβελλίου, γιὰ τὴν Τριαδικὴ ἐνότητα τῶν τριῶν Προσώπων ἐναντίον τῶν Ἀρειανῶν! Εἶναι ἀδύνατο — και λίγο χρήσιμο ἄλλωστε — ν' ἀπαριθμήσουμε τὸν κατάλογο ὅλων τῶν κακοδοξιῶν πού ἐκαλεῖτο ἡ Ἐκκλησία ν' ἀντικρούση. Εἶναι ἀρκετὲς οἱ ἀναφερθεῖσες γιὰ ν' ἀποδείξουν πόσο οἱ ὑπεραπιστῆτες τῆς ἀλήθειας ὑποχρεώθηκαν νὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν σιὰ ἀκριβῶς λόγω τῶν αἰρέσεων, ἢ νὰ διακριθοῦν ἐμφανέστερα, πρᾶγμα πού δὲν θὰ γινόταν χωρὶς τὴν πρόκληση και τὸν ἐρεθισμό τῶν αἰρετικῶν. Τους ὤθησαν νὰ ἐφαρμόσουν ὅ,τι εἶπε ὁ ἀπόστολος, ὅταν συνιστᾷ νὰ ἐκλέγεται σὰν ἐπίσκοπος ἕνας ἰκανὸς «παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ» (1Τιμ. 4, 9), και τοὺς ἄλλους ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν» (In Psalm 67,39).

«Τὰ ἴσχυισματὰ και οἱ αἰρέσεις δὲν εἶναι οἱ μόνες πού συνετέλεσαν στὴν διατύπωση τῶν δογμάτων, τὸν σχηματισμὸ τῆς διδασκαλίας και τὴν πρόοδο τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὠφέλεια φάνηκε και σὲ ἄλλους τομεῖς: στὴν πιστότητα και στὴν ἐπαγρύπνηση κάθε πιστοῦ μετὰ ἀπὸ κάθε λαίλαπα και πικρὴ πείρα τῶν δοκιμασιῶν. Ὁσους ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει νὰ πλανῶνται στὸ χάος και τὴ σύγχυση παραδιδοντάς τους στὸν ἐαυτὸν τους, θὰ μποροῦσε νὰ τοὺς ἀνεχόταν πάντοτε κρυφὰ ἀπὸ μᾶς, στὸν ἔσωτερικό τους κόσμῳ ἀποκλειστικά

και μόνο. Ἀλλ' ἔτσι δὲν θὰ γίνονταν γιὰ μᾶς τοὺς ἄλλους ἕνα προσιτὸ δίδαγμα, ἕνα κίνητρο, μιὰ εὐκαιρία προόδου. Ἀντίθετα, μιὰ και χωρίστηκαν, μᾶς παρακινούν, μᾶς ἐρεθίζουν μὲ τίς αὐθάδεις και προκλητικὲς ἐρωτήσεις τους.

» Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο προβάλλουν ἕνα πρόβλημα γιὰ μελέτη και ἕνα βίωμα γιὰ ἀποφυγὴ. Ὁ καθένας τότε ἀρχίζει νὰ τρέμει, βλέποντας πῶς κατάντησε κάποιος ἄλλος, σὰν μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἀπομάκρυνσης αὐτοῦ νὰ μᾶς ὑπενθυμίζετο: «Ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέση» (1 Κορ. 10,12). Κατὰ συνέπεια, ἢ προκύπτουσα ἀνάγκη κατάλληλης ἀντιμετώπισης και ἀπαντήσεων στοὺς αἰρετικούς ὠφελεῖ στὴν οἰκοδομῇ τῶν καθολικῶν. Ὁ Παῦλος σαφέστατα τὸ τονίζει: «Δεῖ και αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δοκιμοὶ φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν» (1 Κορ. 11,19).

» Ἄν οἱ ἀλαζόνες και ὑπερήφανοι κατησχύνθησαν, ὁ ταπεινὸς ἐξ αἰτίας αὐτοῦ διδάχθηκε. Πραγματικά, ὁ Θεὸς ἀνύψωσε τὸν φτωχὸ ἀπὸ τὴν θέση τοῦ ἐπαίτη. Ἐπαίτης εἶναι ἐκεῖνος πού δὲν ἀποδίδει τίποτα στὴν δική του ἰκανότητα, ἀλλὰ περιμένει τὰ πάντα ἀπὸ τὴν εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ.

» Στέκεται στὴν θύρα τοῦ Θεοῦ καθημερινὰ και χτυπᾷ. Χτυπᾷ γιὰ νὰ τοῦ ἀνοίξουν, γυμνός, τρέμοντας γιὰ νὰ τὸν ντύσουν, μὲ χαμηλωμένα μάτια και χτυπώντας τὸ στήθος. Αὐτὸν ἐκεῖ τὸν ἐπαίτη, αὐτὸν τὸν φτωχὸ, αὐτὸν τὸν ταπεινὸ, ὁ Θεὸς ἀφάνταστα τὸν βοήθησε και παρὰ τὸν χωρισμὸ ἀκόμα τῶν αἰρετικῶν» (In Psalm 106,14).

* * *

Γιατὶ νὰ ὑπάρχουν οἱ αἰρετικοί;

«Ὅπως και σήμερα, ἔτσι και στὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ὑπῆρχαν χιλιάδες σκεπτόμενοι πού μὲ ὅλη τὴν εὐλικρίνεια ζητοῦσαν τὴν ἀλήθεια. Ἐνδόμυχα ἐσέβοντο τὴν θρησκεία τοῦ Ναζωραίου. Κατεγοητεύοντο ἀπὸ τὸ βάθος τῶν ἠθικῶν διατάξεων και τὴν πειστικὴ ἀπάντηση στὰ ἀγωνιώδη προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου, ζωῆς και θανάτου. Καὶ πρὶν ἀποφασίσουν τὴν προσχώρησή τους στὴν Ἐκκλησία, διερωτῶντο: «μέσα στὸ χάος και τὸν κυκεῶνα τῶν τόσων χριστιανικῶν ομάδων, σὲ ποιά παράταξη νὰ εἰσέλθουν;» Κάθε μιὰ παράταξις ἰσχυρίζεται, ὅτι βρίσκεται στὴν ἀλήθεια. Κάθε αἰρεσιάρχης ὠρκίζεται και παράθετε ὅλα τὰ δυνατὰ ἐπιχειρήματα και χωρὶα τῆς Ἀγίας Γραφῆς, γιὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὑπεροχὴ του και τὴν ὀρθοδοξία του ἀφ' ἐνός, τὴν κακοδοξία δὲ ὅλων τῶν ἄλλων, ἀφ' ἐτέρου. Εἶναι τόσο ἐπικαιρὰ τὰ ἀναπτυσσόμενα αὐτὰ δικαιολογητικά, πού ἐπαναλαμβάνει κατὰ λέξη ὁ ἱ. Χρυσόστομος, ὥστε θὰ νόμιζε κανένας ὅτι ἐκφράζουν τίς σκέψεις πολλῶν συγχρόνων μας. Γι' αὐτὸ και τίς ἀντιγράφουμε ἀπὸ τὸ πρωτότυπο:

«Ἐνα δικαιολογημένο δῆλημα και φυσικὴ ἀπορία ἐκφράζουν πολλοὶ και κυρίως οἱ χλιαροί: «ποιά ἐκκλησία ἀπὸ ὅλες νὰ πιστεύσω και σὲ ποιά νὰ ἐνταχθῶ; Εἶναι τόσες πολλές! Οἱ δὲ διάφοροι ἐμμεταλλεύονται αὐτὴν τὴν διαίρεση και συχνὰ μᾶς συμβουλεύουν, ὅτι πρέπει πρῶτα ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἐνωθῶμε μεταξὺ

μας, και ὕστερα νὰ ἔχουμε τὸ θάρρος νὰ κηρύξουμε τὴν ἀγάπη τοῦ Εὐαγγελίου».

Ὅστε τέτοια ἐπιχειρήματα δὲν ἀκούονται μόνο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Καὶ τότε κυκλοφοροῦσαν, σὲ σημεῖο ὥστε οἱ ἔξω τῆς Ἐκκλησίας ἐθνικοί, ἀν καὶ ἐνδιαφέρονταν πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς γιὰ τὴν πίστη τοῦ Ναζωραίου, ἐδίσταζαν — μέχρι ἐνὸς σημείου δικαιολογημένα. «Θέλω νὰ γίνω χριστιανός, ἀλλὰ δὲν ξέρω ποιά Ὁμολογία ἀπὸ τίς τόσες πολλὲς νὰ προτιμήσω». «Σεῖς ὅλοι τρώγεστε μεταξύ σας! Ἀλληλοκατηγορεῖσθε! Παρ' ὅλους τοὺς διαλόγους, δὲν ἔχει ἐμπιστοσύνη ὁ ἓνας στὸν ἄλλο. Συκοφαντεῖ ἢ μία ἐκκλησία τὴν ἄλλη. Καλὲς σχέσεις δὲν βλέπουμε νὰ ἔχετε. Ὁ καθένας ἰσχυρίζεται ὅτι ἔχει τὴν ἀλήθεια, καὶ ὅτι εἶναι ἡ γνήσια ἐκκλησία. Ποιὸν νὰ πιστεύσω ἀπ' ὅλους σας, ἀφοῦ ἐγὼ οὔτε θεολόγος εἶμαι, οὔτε γνωρίζω τὸ Εὐαγγέλιο»; Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας μάλιστα, παρὰ τοὺς διμερεῖς καὶ πολυμερεῖς διαλόγους, τίς ὥραϊες οἰκουμηνικὲς δηλώσεις, τὴν ἀφθονία φιλοφρονήσεων καὶ πομπῶν φιλαδέλφων ἐκδηλώσεων, μένουμε ἐν τούτοις χωρισμένοι, ζοῦμε σὲ ἀπόσταση, ἀνίκανοι νὰ κοινωνήσουμε ἀπὸ τὸ κοινὸ Ποτήριο, μὲ δυσπιστία βλέποντες ὁ ἓνας τὸν ἄλλο.

«Γίνι πεισθῶ;» ἐρωτᾷ ὁ ἀφελής, μὴ εἰδήμων, ἀδιάφορος, τότε καὶ τώρα.

Γιὰ τὸν ἰ. Χρυσόστομο, ἡ τραγικὴ αὐτὴ εἰκόνα τῆς ἀσυνεννοησίας μεταξύ τῶν Χριστιανῶν καὶ αὐτὴ ἡ διάσπαση τῆς ἐνότητάς μας ἀκόμα, ἔχει ἐν τούτοις καὶ τὴν θετικὴ τῆς πλευρᾶ καὶ μᾶς ὠφελεῖ. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ καλεῖται νὰ πιστεύσῃ, δὲν πρόκειται νὰ ἀσπασθῇ ἓνα εὐκολο πρόγραμμα μᾶς ὅποιασδήποτε θρησκευτικῆς κίνησις, οὔτε ὅποιοδήποτε «πιστεύω», ἐφεύρημα ἀνθρώπινο. Δὲν προσερχόμαστε στὸν χριστιανισμό σὰν κατασκευάσμα κάποιου σοφοῦ ἰδεολόγου καὶ θρησκευτικοῦ ἀρχηγοῦ. Πρόκειται νὰ πιστεύσῃ σὲ ὅ,τι λέγουν οἱ θεόπνευστες Γραφές. «Αὐτὰ δὲ εἰσὶν ἀπλαῖ καὶ ἀληθεῖς», καὶ ἡ σύγκριση ἐπομένως γίνεται πολὺ πιὸ εὐκολή. Τὸ κριτήριό εἶναι νὰ συμφωνήσῃ ἢ προσωπικὴ πεποιθήσις μου μὲ τίς Γραφές καὶ ὄχι μὲ ἰδέες ἀνθρώπων. «Ὅποιος δὲ διαφωνεῖ μὲ αὐτές, αὐτοὺς πόρρω ἀπέχει τοῦ κανόνος τούτου». «Ὅποιος συμφωνεῖ μὲ τὴν διδασκαλία τῶν Γραφῶν αὐτὸς εἶναι πραγματικὸς χριστιανός. Ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι προσάσεις καὶ δικαιολογίες. Καὶ συνεχίζει ὁ ἰ. Χρυσόστομος: Θέλεις δὲ ἀπόδειξη; «Μὴ μοῦ πεῖς ὅτι δὲν γνωρίζεις τὰ πρακτέα ἀπὸ τὰ μὴ πρακτέα; Γιατὶ λοιπὸν τότε δὲν τηρεῖς τὰ πρακτέα καὶ ἐφαρμόζεις τὰ μὴ πρακτέα; Ἄρχιζε νὰ ἐφαρμόζεις τὰ πρακτέα, καὶ μὲ ὀρθὴ σκέψη

ζήτησε νὰ σὲ φωτίσῃ ὁ Θεός. Ὅπως δὴποτε Αὐτὸς θ' ἀποκαλύψῃ τὸ θέλημά Του. Γιατὶ ὁ Θεὸς δὲν μεροληπτεῖ, δὲν εἶναι προσωπολήπτης (Πρ. 10,34). Ὅποιος Τὸν φοβεῖται, ἀνεξάρτητα ἐθνικότητας, φυλῆς καὶ προέλευσης, ἐφ' ὅσον εἶναι θεοφοβούμενος καὶ ἐργάτης τῆς δικαιοσύνης, εἶναι εὐπρόσδεκτος ἀπὸ τὸν Θεό. Καὶ εἶναι ἀδύνατο ἓνας χωρὶς προκαταλήψεις νὰ μὴ πιστεύσῃ τελικὰ. Ἐμπρὸς μας ἡ πραγματικότητα μοιάζει σὰν νὰ ὑπάρχει ἓνας σταθερὸς κανόνας πρὸς τὸν ὁποῖο ὅλοι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπευθύνονται πρὸς σύγκριση καὶ ἀντιμέτρηση. Μιὰ τέτοια ἐνέργεια δὲν χρειάζεται πολὺ κόπο, ἀρκεῖ κανένας νὰ λάβῃ τὸν κόπο μᾶς ἀπλῆς ἀντιπαραβολῆς τῆς δικῆς μας πίστεως ὡς τῆς γνήσιας Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐν ἀντιθέσει μὲ ὅλες τίς ἄλλες».

Εἶναι ἐπομένως ἄξιο ἀπορίας πῶς πολλοὶ εἶναι ἀνίκανοι νὰ δοῦν καθαρά καὶ νὰ κάμουν μιὰ ὀρθὴ σύγκριση. Δυστυχῶς πρέπει νὰ ἀναγνωρίσουμε, ὅτι πολὺ ἐπηρεάζουν οἱ προκαταλήψεις καὶ οἱ ἀνθρώπινες αἰτίες. Εἶρω ὅτι τὴν ἴδια κατηγορία μᾶς προσάπτουν ἐναντίον μας καὶ οἱ ἄλλοι, ὅτι δῆθεν τὸ ἀνθρώπινο στοιχεῖο πολὺ ἐπηρεάζει τὴν Ἐκκλησία μας. Ἀλλὰ μήπως ἐμεῖς ἀποσχιστήκαμε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία; Μήπως ἔχουμε μεταξύ μας αἰρεσιάρχες; Μήπως ἀκόμα ἀναφερόμαστε ἀποκλειστικά καὶ μόνον σὲ πρόσωπα; Μήπως στὶς τάξεις μας ἐπεκράτησε κάποιος ἀρχηγὸς μὲ τάσεις διασπαστικὲς, σχισματικὲς, ὅπως συνέβη στὴν περίπτωση τοῦ Μαρκιῶνα, τοῦ Μανιχαίου, τοῦ Ἀρείου, ἢ ἄλλων χωριστικῶν κινήσεων; Ἐμεῖς οὔτε ἀναγνωρίζουμε τέτοια πρόσωπα, οὔτε τοὺς ἐπιτρέπουμε νὰ ἐπηρεάζουν καὶ νὰ κυβερνοῦν τὰ καθ' ἡμᾶς. Δὲν ἀναγνωρίζουμε διόλου τοὺς αἰρετικούς ἡγέτες, ἀλλὰ ἀναγνωρίζουμε ἀποκλειστικά καὶ μόνο τοὺς γνήσιους ποιμένεσ καὶ τοὺς διακονοῦντες τὴν μίαν Ἐκκλησίαν. «Οὐκ ἔχομεν διδασκάλους ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐνα ἔχομεν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

* * *

Ἀλλὰ τὰ ἐπιχειρήματα πολλῶν δὲν σταματοῦν ἐδῶ, συνεχίζει ὁ ἰ. Χρυσόστομος. Λόγω τῆς σύγχυσης καὶ διαφόρου ὑποκειμενικῆς, τολμηρῆς ἐρμηνείας τῶν Γραφῶν ἀπὸ πολλοὺς, ἐκφράζεται ἡ ἀπορία: «Πῶς νὰ πιστεύσω, ὅταν ὁ καθένας δίνει ἄλλη ἐρμηνεία στὸ ἴδιο κείμενο; Μήπως καὶ οἱ αἰρεσιάρχαι δὲν στηρίζονται στὶς Γραφές, μήπως ὁ καθένας τοὺς δὲν προβάλλει τὴν δική του ἐρμηνεία; Καὶ πολὺ δίκαια, ἓνας ἀδαῆς καὶ μὴ μεμνημένος θὰ παρατηρήσῃ: «Πῶς θέλεις ἐγὼ νὰ ξέρω τὸ πραγματικὸ νόημα τῶν Γραφῶν, ὅταν εἶμαι τελείως ἀδαῆς καὶ ἀπληροφόρητος; Ἐγὼ θέλω νὰ γίνω μαθητὴς καὶ τώρα μοῦ ζητᾷς νὰ γίνω δάσκαλος;». Σὲ τέτοιες ἀντιρρήσεις, τί ἔχουμε ἐμεῖς νὰ ποῦμε καὶ πῶς θὰ τὸν πείσουμε;»

Ἐπάρχει μιὰ σειρά ἀπὸ προτεραιότητες: Θὰ πρέπει πρῶτα ἀπὸ ὅλα ὁ καλῆς θέλησης ὑποψήφιος ν' ἀρνηθῇ τίς εἰδωλολατρικὲς ἀρχές τῶν τότε Ἑλλήνων, ἐθνικῶν. Καὶ ὄχι ἀπλῶς νὰ τίς ἀρνηθῇ, ἀλλὰ νὰ ἐξηγήσῃ καὶ τοὺς βαθύτερους λόγους τῆς ἀποδικοιμασίας τους, δηλαδή, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι κτίσμα, ὅπως τὰ

Μιχαὴλ Γαλανοῦ

«ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ»

Κυκλοφοροῦν ἤδη καὶ οἱ 12 τόμοι ἀπὸ τὸ μνημειώδες ἔργο τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Ἀληθινὸ θησαυρισμὰ γιὰ κάθε βιβλιοθήκη. Ἐκδοσὴ τρίτη, Ἀποστολικῆς Διακονίας.

τόσα άλλα κτίσματα. Ούτε ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εἶναι κτίσμα, εἶναι ἀκτιστος Θεός. Καὶ ἐπεξηγοῦμε: Τὸ δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι τέλειος Θεός, καὶ θεωροῦμε ὅτι ἐνεργεῖ ἄξια τῆς θείας του ιδιότητος. Δὲν εἶναι δούλος, εἶναι ἐλεύθερος αἴσιος τῷ Πατρὶ, ἐλεύθερος καὶ ὅ,τι κάνει, τὸ κάνει αὐτὸς ὁ ἴδιος. «Ὅλες οἱ ιδιότητές του ἀνταποκρίνονται σ' ἓνα ἀληθινὸ Θεό».

Ἐδῶ ὁ ἱ. Χρυσόστομος θίγει ἓνα σημεῖο σὲ σχέση μετὰ τὴν ἐμφάνιση τῶν διαφόρων ἑτεροδόξων ομάδων, τότε καὶ μεταγενέστερα, ποὺ ἔχουν τὴν ἀναφορά τους στὸ πρόσωπο τοῦ πρώτου ἀρχηγοῦ τους. «Ὅ,τι δηλαδὴ συνέβη ἀργότερα μετὰ τὴν Μεταρρύθμιση. «Ὅσες ὁμολογίες ἐμφανίστηκαν, εἶναι προϊόντα ἰδιαίτερων ἀτόμων ποὺ ἤθελαν νὰ ἐπιβάλλουν προσωπικὲς τους ιδέες, συνταυτίσθησαν τόσο πολὺ μετὰ τὰ πρόσωπα οἱ ὁπαδοὶ τους, ὥστε νὰ ξεχωρίζουν μετὰ τὸ ὄνομά τους: Π.χ. ἔχουμε τοὺς Λουθηρανούς, τοὺς Καλβινιστάς, τοὺς Χουσίτας καὶ τόσοσους ἄλλους. Στὴν ἀρχαιότητα ἤδη ἐμφανίζονται οἱ Μαρκιωνῖτες, οἱ Ἀρειανοί, Νοβατιανοὶ ἢ ἄλλως Καθαροί, οἱ Ἀνόμοιοι, οἱ Ἰουδαϊζόντες, οἱ Νεστοριακοί, Πελαγίανοί, Μανιχαῖοι... «Ὅλοι αὐτοὶ καὶ τόσοσὶ ἄλλοι, συγκροτήθηκαν σὲ ομάδες ἀπὸ ἀφορμὴ ἑνὸς καὶ μόνου προσώπου, ποὺ μετὰ ἰσχυρογνωμοσύνη ἤθελε νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν προσωπικὴ του ἐρμηνεία ἐναντίον τῆς διδασκαλίας τοῦ ὅλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας». «Παρ' ἡμῖν ἀνὴρ μὲν οὐδεὶς ἔδωκεν ἡμῖν ὄνομα, ἢ δὲ πίστις αὐτῆ», παρατηρεῖ ὁ ἱ. Χρυσόστομος.

Στὴν ἐκλογή τῆς ἀλήθειας βέβαια, χρειάζεται ν' ἀναπτύξῃ ὁ ἐνδιαφερόμενος ἐρευνητὴς τὴν δική του κρίση, ἀλλὰ θὰ πρέπει κάποτε ν' ἀποδεχθῇ ὅ,τι παρέδωκαν οἱ Ἀπόστολοι. Δὲν θὰ περιορισθῇ σὲ μιὰ ἀρνησὴ στὴν προσηλυτιστικὴ ἐνέργεια φωτιστῶν, προπαγανδῶν, χωρὶς νὰ ἐμβαθύνῃ, νὰ συγκρίνῃ, χωρὶς νὰ καταβάλλῃ κάθε προσπάθεια πνευματικὴ ὥστε νὰ πεισθῇ ὅτι βρῆκε τὴν πληρότητα τῆς ἀλήθειας. Μέσα στὸν κυκεῶνα τῶν κακοδοξιῶν καὶ πλανῶν, ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ παραμείνῃ ἄβουλος θεατῆς. Θὰ διερωτηθῇ, θὰ ἐρωτήσῃ, θὰ δοκιμάσῃ, θὰ ἐπιστρατεύσῃ τὴν κρίση του, θὰ ξεσκονίσῃ τὸ γνήσιο ἀπὸ τὸ νόθο. Ἐάν δὲ σήμερον ἔχουμε πιστοὺς γλιαροὺς χωρὶς βαθειὰς ρίζες, μιὰ ἀπὸ τίς αἰτίες εἶναι, ὅτι μετὰ τὸ Βάπτισμά τους δὲν εἶχαν οὔτε τὴν περιέργεια, οὔτε τὸ ἐνδιαφέρον νὰ ἐμβαθύνουν, νὰ ρωτήσουν, νὰ συγκρίνουν. Βασίζόμενοι σ' ἐκεῖνο τὸ ἀνόητο σύνθημα «πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα», ἔγιναν Χριστιανοί, χωρὶς ὅμως νὰ συνειδητοποιήσουν καὶ νὰ αἰκιοποιηθῶν βαθειὰ τὸ δῶρο τῆς πίστεως.

Ἐμεῖς, λέει ὁ ἱ. Χρυσόστομος, «δὲν ἀπεσχίσαμεθα τῆς Ἐκκλησίας, μὴ γὰρ αἰρεσιάρχας ἔχομεν; μὴ γὰρ ἀπ' ἀνθρώπων καλούμεθα;»

(Ὁμιλία 33,2-3 εἰς πράξεις Ἀποστ. PG 60,243-5)

* * *

Κατὰ συνέπεια ἢ ἐνδεδειγμένη συμπεριφορὰ τοῦ γνήσιου πιστοῦ, θὰ μπορούσε νὰ συγκεκριαλισθῇ ὡς ἐξῆς:

Χωρὶς νὰ καυχᾶται γιὰ τὸ ὅτι γεννήθηκε Ὁρθόδοξος, θὰ πρέπει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ρίχνῃ ἓνα βλέμμα στὸ περιεχόμενον τῆς Πίστεως καὶ νὰ διακρίνει ἀμέσως τὰ κενὰ καὶ τίς ἀμέτρητες ἀπαράδεκτες προσθήκες τῶν ἄλλων. Αὐτὸ δὲν εἶναι εἶδος περιφρόνησης τῶν ἄλλων, ἀλλὰ ἐπιβεβαίωση τῆς σταθερῆς βάσεως τῶν Ὁρθοδόξων, ἀφοῦ ἡ βάση αὐτῆ ἐτέθη ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους καὶ συνεχίζεται ἀπαράλλακτα, χωρὶς παρεκκλίσεις καὶ καινοτομίες. Ὁ ἱ. Χρυσόστομος δὲν θέλει τὸν πιστὸ στατικό, εὐκολόπιστο, μοιρολατρικὰ νὰ ἀποδέχεται τὴν ἀλήθεια τῆς Πίστεως, ἀλλὰ μᾶλλον ἐρευνητὴ, μετὰ κρίση βαθειά, ποὺ νὰ δεισιδύει πρὸς ὅλες τίς διευθύνσεις, ὥστε νὰ πείθεται συνεχῶς καὶ περισσότερο γιὰ τὴν ὀρθότητα τῆς Ὁρθοδοξίας του. Καὶ στοὺς καιροὺς μας ἀκόμη περισσότερο ἐπιβάλλεται ἡ γνώση τῶν δοξασιῶν τῶν ἄλλων, καὶ τοῦτο γιὰτὶ βρίσκονται καὶ ζοῦν τόσο κοντὰ μας, ἀλλὰ καὶ γιατί, ἐπὶ πλέον θὰ ἐνημερωθῇ ὁ πιστὸς μας γιὰ τὴν δογματικὴ διδασκαλία τῶν ἄλλων, ὥστε νὰ διακρίνῃ τὴν πληρότητα, τὴν ἀγλῆ καὶ ὑπεροχὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Σ' αὐτὴν παρατηρεῖται μιὰ συνέχεια χωρὶς διακοπὴ καὶ ἐκτροπὴ. Κάθε αἵρεση σὲ κάποιο σημεῖο, προσδίδει κάποια ἀπομάκρυνση καὶ καινοτομία. Χωρὶς νὰ προσβάλλουμε καὶ μετὰ ἐπιθετικότητα ἐπικρίνουμε τοὺς ἄλλους, εἶναι πολὺ φυσικὸ νὰ ἐκθέτουμε ὅ,τι παραλάβαμε γνήσια καὶ τὸ διατηρήσαμε. Αὐτὸ ζητεῖ δὲ ὁ ἄλλος κόσμος, καὶ αὐτὸ περιμένει ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Σηλυβρίας ΑΙΜΙΑΙΑΝΟΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

τοῦ ψυχωφελεστάτου καὶ θαυμαστοῦ βιβλίου ὀνομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

μετὰ στόχασες πνευματικαῖς καὶ κατάνυξι
εἰς κάθε κεφάλαιον

Ἡ «Μίμησις» αὐτῆ τοῦ Χριστοῦ διαφέρει θεατικῶς ἀπὸ ὅλες τίς μέχρι τώρα μεταφράσεις εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Εἶναι ἡ πληρεστερά, ἀπὸ ὀρθοδόξου ἐπόψεως.

Ἀνατύπωσις καλαίσθητος κατὰ τὸ πρωτότυπον ἐκδόσεως Ἐνετίας, ἔτους 1770. Μετὰ ἔγκρισιν καὶ εὐλογίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας.

Σελίδες 532, ἐξώφυλλον εἰς τετραχρωμίαν, δρχ. 800 (πλέον ταχυδρομικά).

Κεντρικὴ διάθεσις: Ἀποστολικὴ Διοκονία, Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

ΤΟ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ (1923-1987) ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ Σ' ΑΥΤΟ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΣ *

Ἡ ἱερὰ πορεία ἀγάπης, εἰρήνης, καὶ ἐνότητος τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Κυρίου Δημητρίου εἰς τὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα καὶ εἰς τὰς Ὁρθόδοξους Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν μιὰ ἐκδήλωση τοῦ ζῶντος ἐνδιαφέροντος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς Πρωτοθρόνου καὶ Μητρὸς Ἐκκλησίας πρὸς τὶς ἀδελφές καὶ θυγατέρας Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες. Ἀποδεικνύουν δὲ περικρατῶνς ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος, παρὰ τὶς ἀντίξοες καιρικὲς περιστάσεις, ποὺ τοῦ στέρησαν τὸ εἰς τὴν Ἔδρα του εὐσεβὲς πλήρωμά του, συνεχίζει καὶ σήμερα μὲ βαθεῖα συναίσθηση εὐθύνης καὶ μὲ ἀπαράμιλλο ἐνδιαφέρον καὶ ζῆλο τὴν ὑψηλὴν του ἀποστολὴν καὶ τὸ Διορθόδοξο καὶ Διαχριστιανικὸν τοῦ ἔργου γιὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξιας καὶ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν μὲ βᾶσιν τὶς ἀρχὲς ποὺ διεκράτει καὶ διεκήρυξε ἀπ' τὶς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ.

Τὸ Διορθόδοξο καὶ Διαχριστιανικὸν ἔργο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀρχίζει μὲ τὴν ἀπόλυση τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου Ἐπιστολῆς πρὸς πάσας τὰς κατὰ τόπους Ὁρθόδοξους Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, τὸ ἔτος 1902¹. Ἡ Ἐγκύκλιος αὐτὴ ἀποσκοποῦσε εἰς τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀπὸ μέρους ὄλων τῶν Ὁρθόδοξων κατὰ τόπους Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν προσέγγιση μὲ τὶς Ἐκκλησίες τῆς Δύσεως, τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν, τὶς Ἐκκλησίες τῶν Διαμαρτυρομένων, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Παλαιοκαθολικῶν, γιὰ συνεργασίαν, μὲ ἀπώτερο σκοπὸ τὴν ἐπιθυμητὴ ἐνότητα κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου «ἕνα πάντες ἐν ὄσιν», καθὼς καὶ εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ Ἡμερολογιακοῦ θέματος, ἂν πρέπη νὰ μεταρρυθμισθῇ ἢ ὄχι τὸ Ἡμερολόγιον καὶ νὰ μετατεθῇ τὸ ἐκκλησιαστικὸν Πασχάλιον. Ἀποκορυφώνεται δὲ τὸ ἔργο αὐτὸ μὲ τὴν σύγκλησιν ἀπὸ τὸ 1961 καὶ μέχρι σήμερα τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων καὶ τῶν Προπαρασκευαστικῶν καὶ Προσυνοδικῶν ποὺ ἀκολούθησαν, καὶ μὲ τὴν διεξαγωγὴν τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων μεταξὺ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς, τῆς Ἐκκλησίας τῶν Παλαιοκαθολικῶν, τῆς Ἀγγλικανικῆς, τῆς Λουθηρανικῆς καὶ τῆς τῶν Μεταρρυθμισμένων.

* Ὁμιλία ποὺ ἔγινε εἰς τὴν Ἐταιρεία τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ στίς 16 Νοεμβρίου 1987 γιὰ νὰ τιμηθῇ ἡ ἱερὰ πορεία ἀγάπης, εἰρήνης καὶ ἐνότητος τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Κυρίου Δημητρίου εἰς τὴν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

1. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, Κωνσταντινούπολις, 1903, σελ. 162-165.

Τὴν ἀπόλυση τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου τοῦ 1902, ἀκολούθησε ἡ «Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ», τὸ ἔτος 1920², γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἵδρυση «κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν», ποὺ θὰ συντελοῦσε εἰς τὴν προσέγγισιν καὶ συνεργασίαν μεταξὺ τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν παρὰ τὶς ὑφιστάμενες μεταξὺ τῶν δογματικὰς διαφορὰς. Μὲ τὴν Ἐγκύκλιον αὐτὴν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔδιδε τὸ ἔναυσμα τῆς Διαχριστιανικῆς συνεργασίας καὶ ἐγκαινίαζε ἐπίσημα τὸ Διαχριστιανικὸν τοῦ ἔργου.

Ἡ σύγκλησις τοῦ Πρώτου Πανορθόδοξου Συνεδρίου, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1923, μὲ πρωτοβουλίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μελετίου τοῦ Δ', συγκέντρωσε ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὶς Ἐκκλησίες τῆς Σερβίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἑλλάδος εἰς Διορθόδοξον συνεργασίαν γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐξέτασιν καὶ μελέτην τοῦ ἡμερολογιακοῦ καὶ παντὸς ἄλλου ἐπιγενομένης μορφῆς Πανορθόδοξου ζητήματος³. Τὸ Συνέδριον ἀπεφάσισε τὴν ἄρσιν τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἡμερολογίου καὶ τὴν διόρθωσιν τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου μὲ τὴν ἀπάλειψιν τῶν 13 ἡμερῶν αὐτοῦ, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν διαφορὰν τοῦ σὲ σχέσιν πρὸς τὰ μέχρι τοῦ αἰῶνα μας ἡλιακὰ ἔτη ἀπὸ τὴν σύγκλησιν τῆς ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου⁴.

Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ τοῦ Πρώτου Πανορθόδοξου Συνεδρίου, ὡς καὶ οἱ λοιπὲς ποὺ ἐλήφθησαν, θὰ εἶχαν δεσμευτικὸν χαρακτῆρα γιὰ τὶς Ἐκκλησίας κῆρος μόνον μετὰ ἀπὸ ἀπόφασιν Πανορθόδοξου Συνόδου ἢ μετὰ ἀπὸ τὴν ἀποδοχὴν τῶν ἀπὸ τῆς Σύνοδος μιᾶς ἐκάστης τῶν κατὰ τόπους Ὁρθόδοξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν⁵. Τὸ ὄραμα τοῦ Πατριάρχου Μελετίου, ὅπως διαπιστώνεται ἀπὸ τὸν ἐνθρονιστήριον λόγον του, ὑπῆρξε ἡ σύγκλησις Πανορθόδοξου Συνόδου, μὲ πρωτόβουλον ἐνέργειαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, «διὰ τὴν ἀσφαλῆ καὶ μόνιμον διακανόνισιν» τῶν ζητημάτων, ποὺ ἀφεώρουν τὸ σύνολον τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ διὰ νὰ ρυθμισθῇ «ἐν πνεύματι ἀγίῳ» τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὰς νέας μορφὰς τῆς

2. Ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου, Κωνσταντινούπολις 1920.

3. Πρακτικὰ καὶ Ἀποφάσεις τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθόδοξου Συνεδρίου, Κωνσταντινούπολις 1923, σελ. 6-7.

4. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 241.

5. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 36, 198, 229-231.

άνθρωπίνης ζωῆς κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν πατέρων»⁶.

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ἐξασκώντας τὸ δικαίωμα τῆς ὀργανώσεως Ὀρθοδόξων Μητροπόλεων ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς αὐτονομίας, ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Μελετίου τοῦ Δ' ἀνεκήρυξε Ἀυτόνομο μετὰ Πατριαρχικὸ καὶ Συνοδικὸ Τόμο, τὸν Μάρτιο τοῦ 1923, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Τσεχοσλοβακίας, μετὰ ἀπὸ αἴτηση πού ὑπέβαλαν σ' αὐτὸ οἱ Τσεχοσλοβακικὲς ἀρχεῖς καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας⁷.

Τὸν Ἰούλιο τοῦ ἔτους 1923 ἀνεγνώρισε καὶ ἐπευλόγησε τὴν Ἀυτονομία, πού εἶχε χορηγηθῆ ἑνωρίτερα ἀπὸ τὴν Ρωσικὴ Ἐκκλησία, στὶς Ὀρθόδοξες Ἐκκλῆσιες τῆς Φινλανδίας καὶ τῆς Ἑσθονίας, μετὰ τὴν ἐκδοσὴ Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν Τόμων, μετὰ ἀπὸ αἴτηση τῶν δύο αὐτῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὴν κανονικὴν ἐξάρτησή των ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο⁸.

Μετὰ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Μελέτιο καὶ τὴν ἀναγκαστικὴ ἀποχώρησή του ἀπὸ τὸν Πατριαρχικὸ Θρόνο, ὡς ἀνεπιθύμητο ἀπὸ τὶς νέες Κυβερνητικὲς ἀρχεῖς τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας, τὸ ἔτος 1923⁹, τερματίζεται γιὰ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο μιὰ μεγάλη περίοδος τῆς ἱστορίας του περίπου πέντε αἰώνων, ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας, καὶ διανοίγεται μιὰ νέα περίοδος γιὰ τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει αἰωνόβιο Θεσμό, τὸ Κέντρο τῆς Ὀρθοδοξίας, ὑπὸ τὸ νέο πολιτικὸ καθεστῶς τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας, πού ἀνεκηρύχθη τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1923.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος παρὰ τὴ στέρηση τῶν πολιτικῶν του προνομίων καὶ τὸν περιορισμὸ του μετὰ τὶς ἀποφάσεις τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης εἰς τὰ καθαρῶς θρησκευτικὰ του καθήκοντα καὶ τὴν καθαρῶς πνευματικὴ του δικαιοδοσία, καὶ παρὰ τὰ δεινὰ πού ἐπεσώρευσε σ' αὐτὸν ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ, πού ὠδήγησε στὸ ξερίζωμα καὶ τὴ μετανάστευση τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματός του ἀπὸ τὶς ἀπὸ αἰῶνες ἐστίες τῶν πατέρων του, διατήρησε μετὰ ἱερότητα, καὶ μετὰ αἴσθημα ὑψηλῆς εὐθύνης, τὰ εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴ μακραίωνα παράδοση, κατωχυρωμένα δικαίωμάτα του καὶ οὐδὲ ἐπὶ στιγμῇ ἔπαυσε νὰ ἐξασκῆ αὐτὰ ἀνελλιπῶς, καὶ μετὰ πολλὴ σοφία καὶ σύνεση, ὡς Πρωτόθρονος καὶ Μήτηρ Ἐκκλησία.

Τὴ νέα αὐτὴ περίοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου θεμελιώνουν ἀπὸ τὸ ἔτος 1924 κ.έ. οἱ Πατριάρχαι Γρηγόριος ὁ Ζ', Κωνσταντῖνος ὁ ΣΤ', Βασίλειος ὁ Γ', καὶ Φώτιος ὁ Β'. Εἶναι οἱ Πατριάρχαι, οἱ ὅποιοι κατὰ τὴν ἐκτίμησιν ἱεράρχου, πού διηκόνησεν αὐτοὺς

εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Αὐλὴν, ὡς ὑπογραμματεὺς καὶ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ πού διετέλεσε ἀργότερα ὡς ἀρχιερεὺς, μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, «σφραγίζουσι τὸ ἀκραιφνὲς τῆς οὐσίας τῆς... ὑπὸ τὴν ἀνησυχίαν καὶ ἀοριστίαν πλάθουσι τὸν ἄρτον τὸν στηρίζοντα. Ὑφαίνουσι τὸ ἔνδυμα τὸ θερμαῖνον... γίνονται ἢ νέα κοίτη τοῦ ποταμοῦ τῆς Ἐκκλησίας... προσέχουσι νὰ μὴ ἀπολεσθῆ μηδὲ σταγῶν ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν τῆς. Εἰς τὴν νέαν κατάστασίν τῆς γίνονται ἀριστοτέχαι εἰς τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς πρὸς αὐτήν»¹⁰.

Ἡ προσαρμογὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχεῖου στὶς νέες συνθήκες πού διευμορφώθησαν στὸ περιβάλλον του μετὰ τὴν πολιτικὴ ἀλλαγὴ καὶ τὴ συρρίκνωση τοῦ ποιμνίου του μέσα στὰ στενὰ ὄρια τῆς Ἑδρας του, καὶ ἡ συμπαράστασή του πρὸς τὶς διάφορες κατὰ τόπους Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες, πού ζήτησαν τὴ συναντίληψή του γιὰ τὴ λύση τῶν κανονικῆς φύσεως ζητημάτων μετὰ τὰ ὅποια βρέθηκαν ἀντιμέτωποι μετὰ τὸ τέλος τοῦ Α' Παγκοσμίου πολέμου ὑπῆρξε ταχεῖα καὶ ἀξιοθαύμαστη. Βασίζομενο εἰς τὸ ἀδιαφιλονείκητο δικαίωμα τοῦ μερμινᾶν περὶ τῶν ἐν ἀνάγκαις εὐρισκομένων ἀπανταχοῦ τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, ἐντάσσει μετὰ ἀπὸ αἴτησίν των μέσα εἰς τὴν περιοχὴ τῆς κανονικῆς αὐτοῦ δικαιοδοσίας τὰς ἐμπεριστάτους Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίας, καὶ χορηγεῖ μετὰ εἰς αὐτάς τὴν αὐτονομία ἢ αὐτοκεφαλία. Οὕτω μετὰ ἀπὸ αἴτηση τῆς Πολωνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο γιὰ τὴν ἀνακήρυξιν ὑπ' αὐτοῦ τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας εἰς Ἀυτοκέφαλον, τὸ Πατριαρχεῖον, στηριζόμενον ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων πού ἐστηρίχθη καὶ γιὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Ἀυτοκεφάλου τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν¹¹, προέρχεται τὸ Νοέμβριον τοῦ 1924, εἰς τὴν ἀνακήρυξιν διὰ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου εἰς Ἀυτοκέφαλον τῆς Ὀρθόδοξου ἐν Πολωνίᾳ Ἐκκλησίας¹².

Τὸ ἔτος 1935 ἡ εἰς τὸ νεοσύστατο Λεττονικὸ κράτος Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ζητεῖ ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο νὰ τεθῆ ὑπὸ τὴν κανονικὴν προστάσιν καὶ ἐξάρτησιν αὐτοῦ καὶ νὰ παραμείνῃ αὐτόνομος εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς διοίκησιν. Τὸ Πατριαρχεῖο ἀποδέχεται τὴν αἴτησιν αὐτὴ καὶ ἀνακηρύσσει τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν Λεττονίας εἰς Ἀυτόνομον μετὰ τὴν ἐπωνυμίαν «Ὀρθόδοξος Μητρόπολις Λατβίας». Ὁ πρὸς τοῦτο Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος ἐξεδόθη τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1936¹³.

10. Ὀρθοδοξία, Ἐκτακτὸν Τεύχος ἐπὶ τῇ τελευταίᾳ τοῦ αἰδίου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Φωτίου τοῦ Β', Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, 1935, σελ. 4.

11. Ἐμμανουὴλ Φωτιάδου, Καθηγητοῦ, Ἐξ ἀφορμῆς ἐνὸς Ἄρθρου, Ὀρθοδοξία 23, 1948, σελ. 237-238. Ἡ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπίσκεψις τῆς Α.Μ. τοῦ Μητροπολίτου Βαρσοβίας, Ὀρθοδοξία 2, 1927, σελ. 47-48.

12. Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος ἐπὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ Ἀυτοκεφάλου τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ἁγίας Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, Ὀρθοδοξία 1, 1926, σελ. 36-38.

13. Ἡ ἐν Λατβίᾳ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, Ὀρθοδοξία 11, 1936, σελ. 46-47. Τόμος Ἰδρυτικῆς τῆς Ὀρθόδοξου Ἀυτόνομου Μητροπόλεως Λατβίας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 104-107.

6. Ἐνθρονιστήριος Λόγος τοῦ Νέου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 1922, σελ. 29.

7. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, Κωνσταντινούπολις, 1923, σελ. 64. Τόμος περὶ ἰδρύσεως τῆς «Ὀρθόδοξου Ἀρχιεπισκοπῆς Τσεχοσλοβακίας». Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 69-71.

8. Τόμος περὶ τῆς Ὀρθόδοξου Ἀρχιεπισκοπῆς Φινλανδίας. Τόμος περὶ τῆς Ὀρθόδοξου Μητροπόλεως Ἑσθονίας. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 251-255. Ἐκκλησία Φινλανδίας καὶ Ἑσθονίας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 268-270, 280-281, 288-289.

9. Ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος ἐν χρείᾳ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 363-367.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ (*)

Ἄγιε Καθηγούμενε,

Ἀγαπητοί μου, Κυρίες καὶ Κύριοι,

Μᾶς συγκάλεσε ἐδῶ σήμερα ὄχι μονάχα ἡ εὐγενική πρόσκληση τῶν φιλομούσων ὁμοζύγων Γεωργίου καὶ Ἐλένης Δαλακούρα, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπόηχος τοῦ πανηγυρικοῦ ἑορτασμοῦ τῆς λαμπρῆς 900ετηρίδας τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς

* Τὸ κείμενο αὐτὸ ἐκφωνήθηκε ὡς εἰσήγηση κατὰ τὴν παρουσίαση τοῦ Ἄλμπουμ δύο δίσκων μὲ τίτλο «Ἀποκάλυψη καὶ ἱστορικὴ μαρτυρία — 900ετηρίδα τῆς ἱερᾶς μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου, 1088-1988», σὲ εἰδικὴ συναζή δημοσιογράφων-μουσικοκριτικῶν καὶ ἄλλων προσωπικοτήτων, τὴν Κυριακὴ 16 Ὀκτωβρίου 1988. Παρέστησαν ὁ Καθηγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς νήσου Πάτμου Ἀρχιμανδρίτης καὶ Πατριαρχικός Ἐξάρχος κ. Ἰσιδώρος, οἱ ἀγιογράφοι ἀδελφοὶ τῆς μονῆς Ἀμφιλόχιος καὶ Ρωμανός, ἡ ἀγιογράφος ἀδελφὴ Ὀλυμπιάς (τοῦ Ἡσυχαστηρίου Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου Πάτμου), ὁ καθηγητὴς κ. Ἀθ. Κομίνης, δημοσιογράφοι καὶ μουσικοκριτικοί, ὅπως προεῖπα, περὶ τοῦς τριάντα, οἱ Πρόεδροι τῶν Συλλόγων Ἱεροφαιτῶν καὶ ἐκδότες τῶν ἐφημερίδων τῆς Ἱεροφαιτικῆς

νήσου Πάτμου. Ὅπως πάντα συμβαίνει σὲ μεγάλα γεγονότα, τότε ποὺ συντελοῦνται ἢ ὅταν γιορτάζουμε τὴν ἐπέτειό τους, μᾶς ξεφεύγει τὸ μεγάλο μέγεθός τους, δὲν χωράνε σὲ μᾶς ἀλλ' ἐμεῖς χωράμε σ' αὐτά, καὶ εἴμαστε ἐμεῖς ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ ψηφία ποὺ τὰ συν-

τάξεως κ. Παναγιώτης Μαρούλης (τοῦ «Πανελληνίου Συνδέσμου Ἱεροφαιτῶν Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός»), κ. Ἠλίας Γιουρούκος (τοῦ Συλλόγου Ἱεροφαιτῶν Νομοῦ Ἀττικῆς «Ἰάκωβος Ναυπλιώτης»), κ. Χρήστος Χατζηγιαννάκης (Πρόεδρος τῆς Ὀμοσπονδίας Συλλόγων Ἱεροφαιτῶν Ἑλλάδος «Οἱ Ἅγιοι Πάντες»), ὁ κ. Ἰωάννης Χατζηφώτης, Σύμβουλος ἐπὶ τοῦ Τύπου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδας «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», καὶ ἄλλοι φίλοι προσκεκλημένοι τῆς οἰκογενείας Γεωργίου καὶ Ἐλένης Δαλακούρα, οἱ ὁποῖοι ὀργάνωσαν αὐτὴν τὴν ἐκδήλωση.

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς παρουσιάσεως τοῦ Ἄλμπουμ ὁ Καθηγούμενος τῆς μονῆς Πάτμου κ. Ἰσιδώρος, ὡς Πατριαρχικός Ἐξάρχος, ἀπένευε στὸν κ. Γεώργιο Δαλακούρα καὶ στὸν ὑποφαινόμενο τὸν ἀναμνηστικὸν χρυσοῦν Σταυρὸν καὶ τὸ σχετικὸν Πιττάκιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διὰ τὴν συμβολὴν εἰς τὸν λαμπρὸν ἑορτασμὸν τῆς 900ετηρίδας τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς νήσου Πάτμου.

Τὸ ἔτος 1937 τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο λύει τὸ ἀρκετὰ περίπλοκο καὶ ἀκανθώδες Ἀλβανικὸ ἐκκλησιαστικὸ θέμα γιὰ τὸ ὁποῖο ὡς Μήτηρ Ἐκκλησία ἐπέδειξε ἰδιαίτερη φροντίδα καὶ μέριμνα, ἀφ' ὅτου ἔγινε κατὰ τὸ ἔτος 1921 ἡ ἀυθαίρετη ἀνακήρυξη τῆς Ἀλβανικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς Ἀυτοκέφαλο. Μετὰ τὴς ἐπίσημες διαβεβαιώσεις ἀπὸ μέρους τῆς Ἀλβανικῆς Κυβερνήσεως γιὰ τὴν πλήρη αὐτοτέλεια καὶ ἐλευθερία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ποὺ εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἐπικρατεῖαν τοῦ Ἀλβανικοῦ κράτους, τὸ Πατριαρχεῖο, μὲ Συνοδικὴ ἀπόφαση, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1937, εὐλόγησε καὶ ἀνεκήρυξε μὲ Πατριαρχικὸ καὶ Συνοδικὸ Τόμο τὴς εἰς τὸ Ἀλβανικὸν κράτος περιλαμβανόμενες Ὀρθόδοξες ἐπαρχίες καὶ κοινότητες σὲ μιὰ αὐτοτελεῖ καὶ αὐτοκέφαλη ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωση ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ὀρθόδοξος Ἀυτοκέφαλος Ἐκκλησία Ἀλβανίας»¹⁴.

Διαρκοῦντος ἀκόμη τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου καὶ λίγους μῆνες πρὸ τῆς λήξεώς του, τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1945, ἀντιπροσωπεῖα τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας ἐλθοῦσα στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἐπεσκέφθη τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη Βενιαμὴν τὸν Α' καὶ ἐπέδωκε εἰς αὐτὸν γράμμα τοῦ Ἐξάρχου τῆς Ὀρθοδόξου Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸ ὁποῖο ἰκέτευε οὗτος νὰ ἀρθῇ τὸ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1872 σχίσμα μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, νὰ ἀποκατασταθῇ ὁ ἀδελφικός

δεσμός, καὶ νὰ δημιουργηθοῦν τακτικὲς κανονικὲς σχέσεις τῆς Βουλγαρικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μὲ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ μὲ τὴς ἄλλες Ὀρθόδοξες Ἀυτοκέφαλες Ἐκκλησίες¹⁵.

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο μὲ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἤρε τὸ σχίσμα καὶ τὴν κατάκριση τῆς Συνόδου τοῦ 1872 κατὰ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνεκήρυξε μὲ Πατριαρχικὸ καὶ Συνοδικὸ Τόμο Ἀυτοκέφαλο τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας, μὲ βάση τοὺς ὅρους γιὰ τὴν ἄρση ποὺ εἶχαν διατυπωθῆ ὑπ' αὐτοῦ καὶ εἶχαν γίνῃ ἀποδεκτοὶ μὲ τὴ μεσολάβηση τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ἀπὸ μέρους τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, τὸ 1934¹⁶. Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο προσέβη εἰς τὴν ἄρση τοῦ σχίσματος, ποὺ ἀποτελοῦσε θλιβερὴ ἀνωμαλία εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐπὶ ἐβδομήκοντα καὶ πλέον ἔτη, εἰς τὴν χορήγηση τοῦ Ἀυτοκεφάλου εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας μὲ βαθειὰ συναίσθηση εὐθύνης καὶ τῶν ὑποχρεώσεών του, ὡς Μήτηρ Ἐκκλησία καὶ ὡς ὁ θεματοφύλαξ τῆς ἐνότητος τῆς Ὀρθοδοξίας.

(Συνεχίζεται)

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ν. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης

14. Ἡ ἐν Ἀλβανίᾳ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, Ὀρθοδοξία 12, 1937, σελ. 108-110. Πατριαρχικός καὶ Συνοδικὸς Τόμος περὶ εὐλογίας τοῦ Ἀυτοκεφάλου τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 111-113. Ἀποστόλου Γλαβίνα, Ἡ Ὀρθόδοξη Ἀυτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 25-73.

15. Ἡ ἄρσις τοῦ Βουλγαρικοῦ Σχίσματος καὶ ἡ ἀνύψωσις τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς Ἀυτοκέφαλον, Σταμπούλ 1945, σελ. 10-13. Τὸ Πρωτόκολλον τῶν Ὁρῶν τῆς ἄρσεως τοῦ Σχίσματος, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 19-20. Ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις τῆς Ἀρσεως τοῦ Σχίσματος, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 21-22.

16. Ὁ Πατριαρχικός καὶ Συνοδικὸς Τόμος τοῦ Ἀυτοκεφάλου τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 28-30.

αποτελούν, ένας ό καθένας άπ' τους πολλούς πανυγυριστές, ένας μικρός ήχος στον παναρμόνιο «ήχο των έορταζόντων». Καί δέν μπορούμε νά τό περιγράψουμε στις λεπτομέρειές του τό μεγάλο γεγονός, ήταν τό ζοϋμε. Κι έτσι δέν προφταίνουμε νά δοϋμε πολλά πράγματα πού συντελούνται, άνεξάρτητα άπ' την δική μας παρουσία ή συμβολή, ή δέν προφταίνουν αυτά τά ίδια νά φτάσουν σέ μās, χωρίς βέβαια νά σταματάει τό ξετύλιγμα τής ροής του γεγονότος. Μονάχα ήταν σταθούμε λίγο άπόμερα, και σέ άπόσταση και σέ χρόνο, ό άπόήχος ύπαγορεύει πιό καθαρά την άπογραφή.

Πέρασαν κοντά τρεΐς εβδομάδες πού τό ιερό νησί τής Πάτμου γύρισε την 900ετηρίδα του Μοναστηριού του, πού άπ' τό λιμάνι μέχρι τό Μοναστήρι τό εύλογητικό χέρι του Οικουμενικού Πατριάρχου χάραιζε τον σταυρό για νά πάρει ό άέρας την χάρη και την εύλογία και νά τά μυρώνει όλα όλοτρόγυρα, πού τό Μοναστήρι ψηλά στην Χώρα και τό ιερό σπήλαιο τής 'Αποκαλύψεως κανονάρχησαν πανηγυρικά και ύποβλητικά: «'Εγώ ειμι ό 'Ων και ό 'Ην και ό 'Ερχόμενος».

'Απ' τά πολλά και καλά πού έπρεπε νά γίνουν, και σαν μία μικρή συμβολή στην 'Αποκάλυψη και στην ιστορική μαρτυρία τής Πάτμου, με την εύκαιρία του έπισήμου έορτασμού τής 900ετηρίδας τής ί. μ. του 'Αγίου 'Ιωάννου του Θεολόγου, έτοιμάστηκε, με πολλή αγάπη αλλά και πολύ μόχθο, και κυκλοφορήθηκε ένα 'Αλμπουμ δύο δίσκων μακράς διαρκείας και με ένα 12σέλιδο δίγλωσσο Φυλλάδιο. 'Η ιδέα τής παραγωγής αυτού του 'Αλμπουμ κυφορήθηκε στην 'Επιστημονική 'Επιτροπή για την όργάνωση του Διεθνούς Πατμολογικού Συνεδρίου, πού πραγματοποιήθηκε στις 22-24 Σεπτεμβρίου με ... άποκαλυπτική έπιτυχία. 'Ο Πρόεδρος τής διωρισμένης άπ' τό Σεπτό Οικουμενικό Πατριαρχείο 'Επιτροπής αυτής, καθηγητής κ. 'Αθανάσιος Κομίνης, στην εισήγησή του για τον σχεδιασμό ποικίλων εκδηλώσεων, στα πλαίσια του έπισήμου έορτασμού, είχε και την άναγραφή «Μουσικές 'Εκδηλώσεις». 'Η ταπεινότητά μου έπεξεργάστηκε μία συγκεκριμένη πρόταση για την παραγωγή και εκδοση ενός 'Αλμπουμ δύο δίσκων, με τον άπώτερο στόχο νά μείνει και μετά τον έορτασμό ή ήχητική έκφραση τής λατρείας εις μνήμην και προς τιμήν των δύο άγίων, στερρών φυλακτηρίων τής Πάτμου: του 'Αγαπημένου μαθητού και ένδόξου Εϋαγγελιστού άγίου 'Ιωάννου του Θεολόγου και του όσιου Πατρός Χριστοδούλου του Λατρηνού, κτίτορος τής ί. μ. τής Πάτμου.

'Η πρότασή μου αυτή βρήκε θερμούς αντίληπτορες τους φιλομούσους όμοζύγους Γεώργιο και 'Ελένη Δαλακούρα, οι όποιοι άνέλαβαν, με γενναιοδωρη χορηγία, την κάλυψη τής δαπάνης εκδόσεως στο σύνολό της. 'Η 'Ιερά Βασιλική, Σταυροπηγιακή και Πατριαρχική Μονή 'Αγίου 'Ιωάννου του Θεολόγου, και προσωπικά ό Πατριαρχικός 'Εξάρχος, Καθηγουμένος του Μοναστηριού 'Αρχιμανδρίτης κ. 'Ισιδώρος, με χαρά κατένευσε και ποικιλοτρόπως βοήθησε στην εύδωση τής εκδόσεως αυτής, πού έρχόταν νά προστεθί στις λαμπρές και έπίκαιρες για τον έορτασμό τής 900ετηρίδας άλλες δυό εκδόσεις: τον τόμο «Οί 'Θησαυροί

τής Μονής Πάτμου» και τον Κατάλογο των χειρογράφων «Πατριακή Βιβλιοθήκη», τόμος Α' (κώδικες 1-101) του 'Αθανασίου Κομίνης.

'Η πραγματοποίηση τής δισκογραφικής αυτής παραγωγής ήταν για μένα μία άνάλυση χρέους έναντι του Σεπτό Οικουμενικού Πατριαρχείου, πού με έπιδαψίλευσε με την εύλογία του Οικουμενικού Πατριάρχου Δημητρίου του Α', σέ σχετικό πιτάκιο, νά συμβάλω κι εγώ «έν τοΐς πλαισίοις του έορτασμού του εύσήμου 'Ιωβηλαίου έννεακοσίων έτών άπό τής ιδρύσεως τής έν Πάτμω 'Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής 'Αγίου 'Ιωάννου του Θεολόγου, προς μείζονα γενικώτερόν τε και ίδια παρά τοΐς ξένους προβολήν τής σημασίας του σεβασμίου τούτου Σικηνώματος». Χαίρω και αισθάνομαι συγκίνηση μαζί ότι «τό έργον τετέλεκα».

* * *

Νά έκφέρω, τώρα, όποιαδήποτε κρίση ή γνώμη για την αισθητική παρουσίαση ή την ποιότητα τής έρμηνείας των ψαλμάτων, είμαι ό μόνος άναρμόδιος, γιατί είμαι ό μόνος ύπεύθυνος τής εκδόσεως σέ όλες της τις λεπτομέρειες και σέ όλες της τις φάσεις παραγωγής, και σπεύδω μονάχα νά πώ ότι οι όποιοι έσδήποτε άτέλειες βαρύνουν έμένα προσωπικά. Μπορώ μονάχα νά παρουσιάσω τό έργο, και θέλω, πριν άπ' αυτό, ν' άναφέρω όνομαστί και τους άλλους συντελεστές τής εκδόσεως: τον θεοφιλέστατο έπίσκοπο Διοκλείας Κάλλιστο (Ware) για την μετάφραση των ιστορικών και των ύμνογραφικών κειμένων στα άγγλικά, τον ιερομόναχο άγιογράφο Ρωμανό Φωκάκη για τά γράμματα του έξωφύλλου και τό σήμα τής 900ετηρίδας, τον φωτογράφο Κώστα Μανώλη για την φωτογράφιση τής θαυμάσιας εικόνας του Θωμά Μπαθά του έτους 1596, πού άρατίζει τό έξωφύλλο και πρωτοδημοσιεύεται εδώ έγχρωμη, και τους φίλους Γιάννη Σούκη και Μαρίνα Βασιλειάδου τής φωτοσυνθέσεως «Φοινίκη». 'Αφησα τελευταίους νά μνημονεύσω τους φίλους ψάλτες πού άπαρτίζουν τον Χορό Ψαλτών του 'Ιδρύματος Βυζαντινής Μουσικολογίας «Οί Μαΐστορες τής Ψαλτικής Τέχνης» και νά τους εύχαριστήσω θερμά για την προθυμία πού έπέδειξαν και τον μόχθο πού κατέβαλαν κατά την έτοιμασία και την ήχογράφιση του έργου(*).

'Από αισθητική άποψη, ή εμφάνιση του 'Αλμπουμ θέλησα νά επιβάλλεται με την λιτότητά της. Διάλεξα τό γαλάζιο χρώμα νά μās πηγαίνει με τό Αιγαίο πέλαγος στο ιερό νησί τής 'Αποκαλύψεως και προτίμησα τά χρυσά γράμματα ως μιάν εκδήλωση ύψιστης τιμής για την 'Αποκάλυψη και την ιστορική μαρτυρία τής 900ετηρίδας. Τό έσωτερικό του Φακέλου τό χρωμάτισα με γκριζογάλανη άπαλή άπόχρωση για μιάν όμαλή όπτική μετάβαση άπ' τό γαλάζιο. Τό ίδιο συμβαίνει και στο δίγλωσσο 12σέλιδο Φυλλάδιο με την αξιολύπητη σελιδοποίησή του. 'Η διχρωμία κι

* 'Η ήχογράφιση έγινε στα Sigma Sound Studios με ήχολήπτη τον Γιάννη Σκιαδά και ή παραγωγή έτοιμάστηκε με ιδιαίτερη φροντίδα στην Columbia-EMI, Greece.

ἐκεῖ (μαῦρο-κόκκινο) γλυκαίνει ὀπωσδήποτε τὴν μεγάλη (30X30 ἐκ.) ἐπιφάνεια τῶν σελίδων. Γιὰ ὠραϊσμό και ὀπτική διασκέδαση, ἀλλὰ και ὡς οὐσιαστική συμβολή στὰ ψαλτικά πράγματα τοῦ τόπου μας, προσφέρεται, — γραμμένη ἀπ' τὸ χέρι μου —, ἡ παρτιτούρα τοῦ θαυμασίου ἀποστολικοῦ Κοινωνικοῦ «Εἰς πάσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ», πρωτοεκδιδόμενο μέλος τοῦ Παναγιώτου Χρυσάφου τοῦ νέου και Πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (περὶ τὸ 1671).

Τὸ Φυλλάδιο περιέχει μιὰ σύντομη ἱστορική ἀναφορά στὴν Ἀποκάλυψη και στὴν ἵδρυση τοῦ Μοναστηριοῦ, μιὰ παρουσίαση τῆς σπουδαιότητας τῆς συλλογῆς τῶν χειρογράφων Βυζαντινῆς και Μεταβυζαντινῆς Μελοποιίας τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Πάτμου, και μιὰ πρώτη σημείωση γιὰ τὴν ψαλτική παράδοση τῆς Πάτμου. Ὑστερα, παρουσιάζεται τὸ περιεχόμενο τῶν δύο δίσκων αὐτῆν τὴν παράγραφο θὰ μεταφέρω και ἐδῶ γιὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς παρουσιάσεως τοῦ ἔργου. Καὶ βέβαια περιέχονται τὰ κείμενα τῶν ψαλμῶν και τῶν τροπαρίων ποὺ ἀκούγονται στοὺς δίσκους, με τὴν παράλληλη μετάφρασή τους στὰ ἀγγλικά, πράγμα ποὺ ἀποτελεῖ μιὰ πρώτη τάξεως προσφορά τοῦ ὑμνογραφικοῦ πλοῦτου τῆς λατρείας μας στοὺς ξένους. Ἔτσι, και γιὰ τοὺς ξένους, ἡ Βυζαντινὴ Μουσική, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ μουσικὸ ἔνδυμα τοῦ λόγου, στὴ λογικὴ ὀρθόδοξη λατρεία, τοὺς γίνεται πιὸ προσιτὴ και οἰκεία.

* * *

Γιὰ τοὺς δύο δίσκους σχεδιάστηκε και ἐκτυπώθηκε ἕνας νέος τύπος τριχρωμῆς και κομψῆς ἐτικέτας γιὰ νὰ ἔχει τὸ ἔργο πρωτοτυπία και αὐτοτέλεια και στὶς λεπτομέρειές του.

«Τὰ μέλη ποὺ διαλέχτηκαν και περιέχονται στοὺς δύο δίσκους εἶναι ὅλα ἐπώνυμα μελοουργήματα μεγάλων βυζαντινῶν και μεταβυζαντινῶν μελοποιῶν. Ἀφοροῦν σὲ ὅλα τὰ γένη και εἶδη μελῶν τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης και στὶς δύο βασικὲς και παράλληλες παραδόσεις ψαλμωδῆσεως, τὴν ἀργὴ και τὴν σύντομη. Ἔτσι, και ἡ διαχρονικότητα τῆς Ψαλτικῆς ἐξασφαλίζεται και ἡ μεταγωγικὴ δύναμη και εὐαισθησία τοῦ ὑμνογραφικοῦ λόγου τονίζεται και προβάλλεται.

Ἀπ' τὶς Ἀκολουθίες τῶν ἁγίων, τοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου και Εὐαγγελιστοῦ και τοῦ ὁσίου Χριστοδούλου τοῦ Λατρηνοῦ, διαλέχτηκαν τὰ εὐγλωττότερα τροπάρια, στιχηρὰ ἰδιόμελα, —ἀπ' τὸ Δοξαστάριο τοῦ Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελοποννησίου († 1778)—, ἡ προσόμοια και ὠδὲς τοῦ κανόνος, —ἀπ' τὸ Εἰρμολόγιο τὸ σύντομο τοῦ Πέτρου Πρωτοψάλτου τοῦ Βυζαντίου († 1808). Κρατήθηκε, ἀκόμα, γιὰ τὴ θεολογικὴ του σημασία, τὸ Α' Ἀνάγνωσμα τοῦ Μεγάλου Ἐσπερινοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἀπ' τὴν Α' Καθολικὴ Ἐπιστολὴ του, και τὸ Κοντάκιον με τὸ Συναξάρι τοῦ ὁσίου Χριστοδούλου. Τὰ ἄλλα μέλη ποὺ συμπληρώνουν τοὺς δίσκους και διανθίζουν τὸ ἀκουσμα εἶναι ἀπ' τὰ ὠραιότερα μελοουργήματα τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης και εἶναι, τὰ περισσότερα, ἀνέκδοτα. Ἔτσι, ὑπάρχει μιὰ οὐσιαστικότερη συμβολὴ στὴν

δισκογραφία και προσφορά σὲ ὅλους τοὺς φιλομούσους και φιλακολούθους χριστιανούς και παρουσιάζεται μαζί πιὸ ὀλοκληρωμένη ἡ δομὴ τῶν Ἀκολουθιῶν.

Ἰδιαίτερο, φυσικά, ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν τὰ ἐξῆς μέλη: «Φῶς ἰλαρὸν» (Α' 1), ποὺ τὸ μέλος ἐπιγράφεται «ἀρχαῖον» και ἀποτελεῖ ἕξοχο δεῖγμα ἐκκλησιαστικῆς μελοποιίας σὲ σπονδεῖο ρυθμὸ, με ἐπαναλαμβανόμενα μελικὰ τόξα, ἔτσι ποὺ νὰ μποροῦν νὰ σιγοφέλουν ὅλοι οἱ πιστοὶ στὴ λατρεία. Τὸ στιχηρὸ ἰδιόμελο «Ὡς τῶν ἀπορρήτων μυστηρίων αὐτόπτης» (Α' 4) τοῦ Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν, γραμμένο στὴν πρωτότυπη σημειογραφία τὸ ἔτος 1665, στὸν αὐτόγραφο κώδικά του Πάτμου 930, φφ. 50β-51α· πρόκειται γιὰ ἕνα θαυμάσιο μελοῦργημα σὲ ἀργὸ στιχηρारικό μέλος με «καινοφανεῖς καλλωπισμούς». Τὸ ἀποστολικὸ κοινωνικὸ τοῦ Παναγιώτου Χρυσάφου τοῦ νέου και Πρωτοψάλτου (περὶ τὸ 1671) «Εἰς πάσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ» (Α' 8) σὲ ἦχο πλ. δ', εἶναι ἀναμφισβήτητα ἕνα μνημεῖο τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης.

Στὸν δεύτερο δίσκο περιέχονται τρία ἕξοχα δείγματα τῆς μελοποιίας. Τρεῖς στίχοι ἀπ' τὴν ἐνότητα «Μακάριος ἀνὴρ» (Ψαλμὸς α') σὲ ἦχο πλ. δ' (Β' 1), ποὺ οἱ δύο πρώτοι εἶναι σὲ ἀρχαῖο παραδοσιακὸ μέλος πρὸ τοῦ ἰδ' αἰῶνος και ὁ γ' εἶναι ποίημα τοῦ Χαλιβούρη (ἰδ' αἰῶνας) με ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς καλοφωνίας, ὅπως αὐτὴ ἀναπτύχθηκε τότε και ἐπιβλήθηκε σὰν ἡ ἐντεχνη μορφή τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης. Τὸ περίφημο κράτημα «Τεριρεμ» τοῦ Παναγιώτου Χαλάτσογλου τοῦ Πρωτοψάλτου (1728 περίπου) σὲ ἦχο πλ. α' πεντάφωνο (Β' 3) ἀποτελεῖ μιὰ ἀπ' τὶς κορυφαῖες δημιουργίες με πάντερπνο ἀκουσμα. Ἄς σημειωθῇ ἐδῶ ὅτι ὁ Μακάριος Καλογεράς ἔγραψε τρεῖς ἐπιστολὲς στὸν Παναγιώτη Χαλάτσογλου, ποὺ σώζονται στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς. Ἦταν σύγχρονοι οἱ ἦταν, ὅπως φαίνεται, καλοὶ φίλοι. Τὸ κράτημα αὐτὸ ἐδῶ συνοδεύει τὸ τροπάριο «Θεοτόκε Παρθένε» τῆς ἀρτοκλασίας, ποὺ μελίσθηκε ἀπὸ μένα, στὸν ἴδιο ἦχο, με σαφεῖς ἀναφορὲς σὲ μελικὰς ἐπιτηδεύσεις τοῦ Καλοφωνικοῦ Εἰρμολογίου. Τέλος, ἡ μεγάλη Δοξολογία τοῦ Μελχισεδὲκ ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ (1615 περίπου) σὲ ἦχο πλ. α' (Β' 7), εἶναι ἡ πρώτη χρονολογικὰ Δοξολογία ποὺ μελίσθηκε σὲ πλατὺ, ἐπιτηδευμένο μέλος. Τὰ μελικὰ τόξα εἶναι πλατεῖα και ἔρχονται ἐπάλληλα σὰν τὰ ἡμερα κύματα τοῦ πελάγους. Κι ἡ Δοξολογία αὐτὴ εἶναι ἀνέκδοτη. Ἄς σημειωθῇ ὅτι ὁ Μελχισεδὲκ ἦταν συνυποψήφιος με τὸν Κύριλλο Λούκαρι και τὸν Νικηφόρο Χαρτοφύλακα, μητροπολίτη τότε Λαοδικείας, γιὰ τὸν Οἰκουμενικὸ θρόνο Κωνσταντινουπόλεως, στὰ 1621. Τὸ ἔργο κατακλείει ἡ προφορικὴ πατριμακὴ παράδοση με τὸ μέλος σὲ ἦχο πλ. α' τριφωνοῦντα «Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον» ποὺ κατέγραψα ἐφέτος τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς στὸ Μοναστήρι τῆς Πάτμου. Καταγράφεται και δημοσιεύεται γιὰ πρώτη φορά.

* * *

Ὀπωσδήποτε, πολλὲς μνημὲς ἀναδύονται ἀπ' αὐτὸ τὸ Ἄλμπουμ και πολλὲς ἀναμνήσεις τοῦ ἑορ-

“ΓΕΝΗΘΗΤΩ ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΣΟΥ: Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΣΗΜΕΡΑ,,

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ
ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΜΗ - ΧΑΛΚΗΔΟΝΙΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ(*)

Νεάπολις (Θεσσαλονίκη), 15-24 Ἀπριλίου 1988

Γ. Η ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙ- ΚΕΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Μυστηριακή διάσταση τῆς ζωῆς

Μέσα στο μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας αποκαθίσταται ἡ πραγματική σχέση τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεό: ἡ ἐν Χριστῷ κοινωνία μετὰ τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ. Μὲ τὸ βάπτισμα, τὸ Χρῆσμα καὶ τὴν Θεία Εὐχαριστία ὁ ἄνθρωπος ἀναγεννᾶται ἐν Χριστῷ, χρίεται ἐν Πνεύματι καὶ ἐνσωματώνεται πλήρως στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησία. Ἡ δωρεὰ τῆς νέας αὐτῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς συνεπάγεται μία ἀνανέωση ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, τὴν «μετάνοια» τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς μὲ σκοπὸ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, τὴν μεταμόρφωση καὶ ἀνόρθωση τοῦ κόσμου, ποὺ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν μαρτυρία καὶ τὴν δράση τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.

Ὅλη ἡ κτίση ἀνακεφαλαιώνεται καὶ ἀγιάζεται ἐν Χριστῷ, τὸν θανόντα καὶ ἀναστάντα Κύριο (πρβλ. Ἐφ. 1,10). Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ζωὴ μας ἐν Χριστῷ πρέπει νὰ γίνῃ μία ζωὴ μυστηριακὴ, μία ζωὴ ποὺ συνεχίζει τὸν ἁγιασμό ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ ὅλου τοῦ χρόνου, ποὺ μᾶς χάρισε ὁ Θεός. Μέσα ἀπὸ τὴν πληρότητα τῆς μυστηριακῆς ζωῆς καὶ τῆς διακονίας τῆς, ἡ Ἐκκλησία ἐκφράζει δυναμικὰ τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμο. Ἔτσι, ἐνῶ μετέχομε στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν νηστεία, τὴν προσευχὴ, τὶς ἐορτές, τὴν τέλεση τῶν μυστηρίων καὶ τὴν διακονία τῶν φτωχῶν, ἀνακαινίζομε ἑαυτοὺς καὶ τὸν κόσμο

*Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 565 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους.

τασμοῦ τῆς 90ετηρίδας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πάτμου θὰ δημιουργεῖ, κι ἴσως θὰ τρέφει κάποια νοσταλγία σὲ πολλοὺς νὰ πᾶνε προσκυνητὲς στὸ ἱερὸ νησὶ τῆς θεοφάνειας τῆς Ἀποκαλύψεως.

Εὐχομαι ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ εὐλογεῖ τὰ ἔργα τῶν φιλομούσων χορηγῶν, καὶ νὰ οἰκονομῇ πάντοτε «πᾶσαν δόσιν ἀγαθῆν» στὴν ἱερὰ μονὴ Πάτμου, καὶ καὶ νὰ ἐλεῇ ὅλους ἐμᾶς καὶ νὰ μᾶς στεριώσῃ στὴν θέλησή μας γιὰ κάθε ἔργο ἀγαθὸ καὶ εὐάρεστο σ' Αὐτόν. «Εἶτ' ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον. Ἀμήν».

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Θ. ΣΤΑΘΗΣ

ὄλο, σὲ βαθμὸ ὥστε ἡ ζωὴ μας νὰ ταυτίζεται ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι μὲ τὸν Χριστό.

Οἱ ἀγῶνες γιὰ τὴν ἀνακαινίωση τῶν πάντων ἐν Θεῷ εἶναι μία καθημερινὴ προσπάθεια. Προϋποθέτουν κατὰ κύριο λόγο ὄχι τόσο ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουν στὴν δική τους σωτηρία, ἀλλὰ συλλογικὴ προσπάθεια προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐργάζονται γιὰ νὰ ἀποκαταστήσουν τὴν κοινωνία μετὰ τῆς δημιουργίας καὶ τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Μία τέτοια ζωὴ ἀπαιτεῖ ταπείνωση καὶ θυσία, τὴν ἐν ἀγάπῃ καὶ διακονίᾳ ἐκούσια προσφορά μας στοὺς ἄλλους, ὅπως ἀκριβῶς ὁ Κύριος ἔδωσε τὴν ζωὴ του γιὰ ἐμᾶς, «διὰ τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν» (Ἰω. 6,51). Πρόκειται γιὰ μία ζωὴ ποὺ βιώνεται ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ διὰ τοὺς ἄλλους. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικὴ, μυστηριακὴ πραγματικότητα τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς.

Θεία Εὐχαριστία καὶ ἀνακαινίωση
τῆς ζωῆς.

Πῶς βιοῦται σήμερα ἡ μυστηριακὴ αὐτὴ ζωὴ μέσα σ' ἕνα ἐκκοσμικευμένο, διηρημένο καὶ πάσχοντα κόσμο; Πῶς, γιὰ μία ἀκόμη φορὰ, μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν δύναμη τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τὰ πάντα μποροῦν νὰ ἐνωθοῦν;

Γιὰ τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς, ὁ πυρήνας καὶ ἡ ζωοποιὸς δύναμη τῆς κάθε ἀνακαινίσεως εἶναι ἡ Θεία Εὐχαριστία, ὅπου ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ ὅλη ἡ κτίση συνέρχονται ἐπὶ τὸ αὐτό, ἀνυψώνονται καὶ ἐνώνουνται μὲ τὴν ἄπαξ προσφεροθεῖσα θυσία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Θεία Εὐχαριστία μᾶς παρέχει ὄχι μόνο τὸν ἄρτο τῆς ζωῆς, ἀπαραίτητο γιὰ τὴν πνευματικὴ μας συντήρηση καὶ αὐξηση, ἀλλὰ ἀνυψώνει καὶ τὴν καρδιὰ καὶ τὸν νοῦ μας, καθιστώντας μας ἱκανοὺς νὰ ἀτενίσουμε μὲ νέους ὀφθαλμοὺς τὴν ζωὴ, τὴν ὁποῖα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐτοίμασε γιὰ ἐμᾶς ὁ Θεός.

Μὲ τὴν Θεία Εὐχαριστία ἀναγνωρίζομε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο ὡς μέλη τοῦ ἐνὸς σώματος, μέλη ἐνωμένα ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ κατ' εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἀπὸ τὴν κοινωνία αὐτῆ τοῦ Πνεύματος ἀντλοῦμε τὴν δύναμη γιὰ νὰ ἐκπληρώσομε τὴν ἀποστολὴ τοῦ Χριστοῦ μέσα στὸν κόσμο.

Ἡ ἴδια ὅμως Θεία Εὐχαριστία εἶναι καὶ μία κρίση γιὰ τοὺς χριστιανούς, γιατί μπορούμε νὰ συμμετάσχο-

με σ' αὐτήν «εἰς κρῖμα ἡμῶν καὶ κατάκριμα» ἐὰν δὲν οἰκειοπειθοῦμε καὶ δὲν πραγματοποιήσουμε προσωπικά τὴν δωρεὰ τῆς κοινωνίας στὴν καθημερινή μας ζωὴ. Γνωρίζουμε, ὅτι λόγω τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς ἀμαρτίας μας, συνεχίζουμε νὰ ἀρνούμεθα τὴν ἀγάπη καὶ τὴν δύναμη τοῦ Θεοῦ μέσα στὸν κόσμο. Ὄταν ἀγνοοῦμε τὰ παθήματα τῶν ἀδελφῶν μας, ὅταν κάνουμε κακὴ χρῆση τῶν ἀγαθῶν τῆς δημιουργίας μὲ ἀποτέλεσμα τὴν μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος καὶ τὴν καταστροφή τοῦ φυσικοῦ πλοῦτου, δημιουργοῦμε νέα εἰδωλα ἢ ἀκόμη αὐτο-εἰδωλα. Ἀποκλεισμένοι μέσα στὴν ἐγωκεντρικὴ μας ἰσχυρογνωμοσύνη καὶ ἐντρυφήση, προκαλοῦμε τὸν πνευματικὸ μας θάνατο καὶ τὸν θάνατο τοῦ πλησίον μὲ τὴν ἀδιαφορία, τὴν συγκρούσεις, τὴν διαιρέσεις καὶ τὴν ἔλλειψη ἀγάπης. Καταλαβαίνομε, ἐπίσης, ὅτι μέσα ἀκριβῶς στὴν χαρούμενη ἀτυμωσία τῆς ἐνότητος, ἢ ὅποια μᾶς ἐδόθη καὶ βιοῦται στὴν Ἐκκλησία μας, μποροῦμε νὰ συνειδητοποιήσουμε τὴν θλιβερὴ καὶ προκλητικὴ διαίρεση τῶν χριστιανῶν, ποὺ συνεχίζει νὰ ὑφίσταται.

Προσευχὴ καὶ μετάνοια

Κατὰ συνέπεια, ἡ Θεία Εὐχαριστία καὶ ὅλη ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μᾶς καλοῦν σὲ προσευχὴ καὶ μετάνοια. Ἡ ἀπὸ κοινῶν προσευχῆ μας στὸν ναὸ μᾶς διδάσκει νὰ προσευχόμεθα κατ' ἰδίαν, νὰ δοξάζουμε καὶ εὐχαριστοῦμε τὸν Θεό, νὰ προσευχόμεθα «δι' ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους», νὰ λαμβάνουμε ὑπ' ὄψη τὴν ἀνάγκη τοῦ κόσμου, νὰ μνημονεύουμε τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ὅσους ὑποφέρουν, τοὺς αἰχμαλώτους, τοὺς καταπιεζομένους καὶ, ἰδιαίτερα, τοὺς ἁγίους, τοὺς μάρτυρες, τοὺς πνευματικὸς πατέρες καὶ τὴν πνευματικὴν μητέρα, τῶν ὁποίων ἡ μαρτυρία εἶναι ὑποδειγματικὴ καὶ διδάσκει τὴν πραγματικὴ σημασία τοῦ: «Γενηθῆτω τὸ θέλημά σου».

Ἡ προσευχὴ αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Πατέρα μᾶς ὑπεθυμίζει διαρκῶς τὴν ἀνάγκη τῆς μετάνοιας καὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν. Εἶναι μία κλήση, ποὺ ἀπευθύνεται προσωπικά στὸν καθένα μας γιὰ ἐπιστροφή καὶ μετάνοια, μία ριζικὴ ὄντως ἀλλαγὴ στὴν ζωὴ μας καὶ τὴν ἀφοσίωσή μας στὸν Χριστό.

Μαρτυρία καὶ μυστηριακὴ ζωὴ

Τέλος, γιὰ ὅσους ἔχουν ἀποκοπεῖ ἀπὸ τὴν κοινωνία τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ γιὰ ἐκείνους ποὺ ποτὲ δὲν βίωσαν τὴν χαρὰ μᾶς νέας ζωῆς, τὰ μυστήρια καὶ ἡ ὅλη λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας προσφέρουν εὐκαιρίες γιὰ τὴν μαρτυρία τῆς ἀλήθειας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς σχέσεώς του πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Βαπτίσεις, γάμοι, ἐπισκέψεις στοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἐτοιμοθανάτους, χειροτονίες, νεκρώσιμες ἀκολουθίες, διάφορες ἀκολουθίες εὐλογίας, ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ διακονία τῆς Ἐκκλησίας στὸν κοινωνικὸ τομέα παρέχουν μοναδικὴς εὐκαιρίες γιὰ τὴν ἀναγγελία τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι ἐλπίδα, εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Χριστῷ, τῷ σταυρωθέντι καὶ ἀναστάντι. Σ' αὐτὲς ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν, ὅταν ἡ χαρὰ ἢ ἡ λύπη, ἢ θλίψη

ἢ ἡ συμπόνοια σφραγίζουν τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, οἱ ἀλήθειες γιὰ τὸ ὕψιστο νόημα τῆς ζωῆς ἀφυπνίζουν μέσα στὸν νοῦ καὶ τὴν καρδιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, Σ' αὐτὲς ἐπίσης τὴν στιγμὴν, ἢ καλλίτερη μαρτυρία εἶναι ἡ προσωπικὴ μαρτυρία καὶ ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον της γιὰ τὰ μέλη της, ὡς κοινότητος ἀνανεωμένης ἐν τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ.

Μόνον κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο, μὲ τὴν συνειδητοποίηση τῆς μυστηριακῆς θεμελιώσεως κάθε ἐνέργειάς μας καὶ τὴν προσωπικὴ προσφορά μας στὸν Θεό, ὅλα τὰ τέκνα του θὰ δυναθῶμε νὰ φέρομε σὲ πέρας τὴν ἀποστολὴ τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμο: γνωρίζοντας «τὴν πλάτος καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ βάθος καὶ τὸ ὕψος» τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, νὰ «πληρωθῶμεν εἰς πᾶν πληρωμα τοῦ Θεοῦ» (πρβλ. Ἐφ. 3,18-19).

Δ. Η ΕΠΙΤΑΓΗ ΚΑΙ Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἀποστολὴ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας

Ἀποστολὴ τοῦ κάθε πιστοῦ εἶναι νὰ γνωρίσει τὸν Χριστό, νὰ τὸν ἀγαπήσει καὶ νὰ τὸν μαρτυρεῖ μὲ λόγους καὶ ἔργα. Ὄταν ἡ εὐχαριστιακὴ μας κοινότητα βιώνει τὴν ἀλήθεια αὐτὴ, αἰσθάνεται κατὰ φυσικὴ συνέπεια τὴν ἀνάγκη νὰ μοιραστεῖ τὴν χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Στὴν ἀποστολὴ αὐτὴ καλοῦνται ὅσοι ἔχουν βαπτισθεῖ, ἀκόμη καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀγνοοῦν τὴν κλήση καὶ ἐντολὴ ποὺ ἔλαβαν μὲ τὸ Βάπτισμα. Εἶναι, λοιπόν, σημαντικό νὰ καταβληθεῖ κάθε δυνατὴ προσπάθεια γιὰ νὰ ἐπιστρέψουν στὴν κοινωνία τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας συνεπάγεται ἐπίσης νὰ εἴμεθα εἰρηνοποιοί, φορεῖς καταλλαγῆς, ὑποστηρικταὶ τῆς δικαιοσύνης, κυρίως σὲ περιπτώσεις ὅπου ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ὑποφέρει ἀπὸ τὴν ἀδικία, τὴν βία, τὴν καταπίεση καὶ τὸν πόλεμο. Ὄταν ἡ εὐχαριστιακὴ κοινότητα δὲν πραγματοποιεῖ ὅλα αὐτὰ, ἀποτυγχάνει στὴν ἐπίτευξη τῆς ἱεραποστολικῆς της εὐθύνης.

Καθολικότητα τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας

Σύμφωνα μὲ τὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησιολογία, ἡ οἰκοδομὴ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀρρηκτα συνδεδεμένη μὲ τὸν εὐαγγελισμό. Παρ' ὅλο ὅτι ὑπάρχουν κατωχυρωμένες μορφὲς χριστιανικῶν κοινοτήτων, εἶναι δυνατόν νὰ παραστεῖ ἀνάγκη νέων μορφῶν κυρίως λόγω τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτιστικῶν συνθηκῶν. Κατὰ τὴν διαδικασίαν οἰκοδομῆς νέων κοινοτήτων, ἢ Ἐκκλησία, διὰ τῶν ἐπισκόπων της, πρέπει νὰ εἶναι περισσότερο ἐλαστικὴ.

Ἡ ἱεραποστολὴ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας χωλαίνει ὅταν ἡ «καθολικὴ» της διάσταση, τὸ οἰκουμενικὸ της ἀνοιγμα, δὲν ὑπογραμμίζεται καὶ ἐκφράζεται ἐπαρκῶς. Δὲν ἀρκεῖ νὰ προσεῦχεται ἡ τοπικὴ κοινότητα γιὰ τὴν οἰκουμένη. Πρέπει νὰ συνειδητοποιήσει βα-

θεία, ὅτι ἔχει τὴν ὑποχρέωση νὰ κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιο σὲ ὅλο τὸν κόσμο. Εἶναι, λοιπόν, ἀπαραίτητο ἢ κάθε τοπικὴ Ἐκκλησία νὰ φροντίζει γιὰ τὴν κατάρτιση ἱεραποστόλων, πού θὰ ἐπιτελέσουν τὸ ἔργο αὐτὸ ὅπου παρίσταται ἀνάγκη.

Μερικὲς Ἐκκλησίες ἔχουν ἤδη ὀργανώσει τμηματα ἱεραποστολῆς, τὰ ὁποῖα ἀνέλαβαν τὴν εὐθύνη τῆς ἀποστολῆς ἱεραποστόλων. Ἡ ἀποστολὴ ὅμως ἱεραποστόλων εἶναι μίᾳ ἐκκλησιολογικῆ πράξεως ἐγκαταστάσεως χριστιανικῆς παρουσίας σ' ἓνα συγκεκριμένο ἔθνος ἢ πολιτιστικὸ περιβάλλον. Κάθε δυνατὸ στήριγμα πρέπει νὰ προσφέρεται στὴν ἰθαγενῆ Ἐκκλησία, ὥστε νὰ καλλιεργήσει τὴν ταυτότητα καὶ τοὺς τοπικοὺς θεσμοὺς τῆς ὡς ἐπὶ μέρος τμημα μιᾶς εὐρύτερης κοινωνίας. Κάθε ἱεραποστολικὴ προσπάθεια ὀφείλει νὰ ἀποβλέπει στὴν δημιουργία αὐτοδύναμων Ἐκκλησιῶν, πού θὰ εἶναι ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν θ ἄ ρ ρ υ ν σ η δια φ ὄ ρ ω ν λ ε ι τ ο υ ρ γ η -
μ ἄ τ ω ν

Ἡ Ἐκκλησία ἀνέκαθεν ἀναγνώρισε τὴν κλήση τῶν μεγάλων ἱεραποστόλων καὶ εὐαγγελιστῶν. Ἀναγνώρισε ὅμως καὶ τὴν ἱεραποστολικὴ κλήση συνόλου τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐκάστου μέλους τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καλουμένου ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴν ἱεραποστολή.

Ὁ ἐκασταχοῦ ἐπίσκοπος ἔχει τὴν εὐθύνη νὰ προσδιορίζει, ἐνθαρρύνει, βοηθεῖ καὶ ἐνεργοποιεῖ τὰ διάφορα εἶδη λειτουργημάτων, πού θὰ μπορούσαν νὰ ἀσκήσουν οἱ λαϊκοί. Γιὰ τὴν ἐπιτέλεση τοῦ εὐαγγελικοῦ ἔργου τῆς, ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀνάγκη κατηχητῶν, ἀναγνωστῶν, ἱεροκηρύκων, ψαλτῶν καὶ ὄλων ἐκείνων πού συμμετέχουν στὸ διακονικὸ τῆς ἔργο. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα, ἡ ἐπαναβίωση τῆς παραδόσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν διακονιστῶν εἶναι ἀναγκαία. Οἱ κινήσεις καὶ ὀργανώσεις τῶν λαϊκῶν παρέχουν στὴν Ἐκκλησία μίᾳ ἐξαιρετικῆ ὑποδομῇ γιὰ νὰ ἐνθαρρύνει τὴν συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ (ἀνδρῶν, γυναικῶν, νέων, καθηγητῶν, ἐργατῶν, παιδιῶν κ.ἄ.) στὴν ἱεραποστολή.

Ὡσαύτως, οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ μοναχές, μετὰ τὴν προσευχὴ καὶ τὴν ἀσκητικὴ μαρτυρία τους, κατέχουν ἐξέχουσα θέση στὴν μεγάλη αὐτὴ προσπάθεια.

Ἄ λ λ ε ς ἱ ε ρ α π ο σ τ ο λ ι κ ῆ ς π ρ ο κ λ ῆ -
σ ε ι ς

(α) Ἡ ἐμφάνιση διαφόρων ἀκραίων χριστιανικῶν παραφυάδων·

(β) ἡ κυριαρχικὴ τάση, πλουσιῶν καὶ ἰσχυρῶν Ἐκκλησιῶν ἐναντι μειονοτικῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν·

(γ) ἡ ἀναβίωση ἄλλων θρησκειαῶν καὶ διαφόρων ἐκκοσμιευμένων ἰδεολογιῶν·

(δ) ὁ διαμελισμὸς τῆς οἰκογενείας, πυρῆνος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας, καὶ τὰ προβλήματα πού ἀναφύονται ἀπὸ τὶς διαλυμένες οἰκογένειες καὶ

ἐκείνες οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓνα μόνο γονέα.

(ε) ἡ ἐμφάνιση νέων πολιτισμῶν, οἱ ὁποῖοι — θετικὰ ἢ ἀρνητικὰ — ἐπηρεάζουν τὴν πνευματικότητα τῆς συγχρόνου νεολαίας, καὶ

(στ) ἡ ἀναζήτηση ἐνὸς νέου κώδικα ἐπικοινωνίας γιὰ τὴν μετάδοση τοῦ μηνύματος τῆς αἰώνιας ἀλήθειας.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

Ἡ συνέδριον πού ἔλαβαν μέρος στὴν παρούσα συνάντηση ἀναγνωρίζουν, ὅτι οἱ Ἐκκλησίες τους ἔχουν στρατευθεῖ στὴν ὑπόθεση τῆς ἱεραποστολῆς καὶ ἔχουν ἤδη ἐπιτελέσει σημαντικὸ ἔργο στὸν τομέα αὐτό. Σκοπὸς τῶν ἀκολουθῶν συστάσεών τους εἶναι νὰ ἐνθαρρύνουν τὶς Ἐκκλησίες τους νὰ συνεχίσουν, διευρύνουν καὶ ἐμπλουτίσουν τὶς ἱεραποστολικὰς τους προσπάθειες σὲ ὅλη τὴν ὑφήλιο μετὰ σκοπὸ τὴν ἀποτελεσματικώτερη εὐαγγελικὴ μαρτυρία μέσα στὸν σημερινὸ κόσμον.

(1) Ἡ ἱεραποστολικὴ κλήση νὰ καταστῆ κατ' ἐξοχὴν μέριμνα καὶ εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ὀργανώνονται εἰδικὰ προγράμματα γιὰ τὴν συνειδητοποίηση τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου. Τὰ προγράμματα αὐτά, πού θὰ ἀπευθύνονται σὲ ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά καὶ θὰ καλύπτουν διαφόρους τομεῖς τῆς ζωῆς θὰ βοηθήσουν τὰ μέγιστα στὴν ἐκπλήρωση τῆς ἱεραποστολικῆς εὐθύνης.

(2) Ἡ ἱεραποστολικὴ ἐπιταγὴ νὰ ἐνσωματωθεῖ στὴν χριστιανικὴ ἐκπαίδευση ἐν γένει καὶ στὰ κατηχητικὰ βοηθήματα.

(3) Οἱ θεολογικὲς σχολὲς καὶ τὰ ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα νὰ συμπεριλάβουν στὰ προγράμματα τους τὴν μελέτη τῆς ἱεραποστολικῆς καὶ νὰ προσφέρουν τὰ ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἱεραποστολὴ ἐφόδια.

(4) Νὰ ἰδρυθοῦν ὀρθόδοξα ἰνστιτούτα καὶ κέντρα ἱεραποστολικῆς ἐκπαιδεύσεως μετὰ σκοπὸ τὴν προετοιμασία στελεχῶν γιὰ τὴν ἀνάληψη τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου. Ἐμπειροὶ ὀρθόδοξοι ἱεραπόστολοι νὰ ἀναλάβουν τὴν εὐθύνη τῆς διδασκαλίας σ' αὐτά.

(5) Ἡ Ἐκκλησία νὰ προωθήσει τὰ λειτουργηματα πού ἀποβλέπουν στὴν διακονία καὶ νὰ εἰσαγάγει στὴν λειτουργικὴ ζωὴ τῶν κατὰ τόπους ἐνοριῶν προσευχὲς καὶ αἰτήσεις γιὰ τὴν ἱεραποστολή.

(6) Κάθε ἐνορία νὰ προσφέρει κάποια εἰδικὴ συνεισφορά γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς ἱεραποστολῆς καὶ νὰ ὀργανώσει εἰδικούς χώρους γιὰ τὴν ἐνημέρωση πάνω σὲ θέματα ἱεραποστολῆς καὶ τὴν προώθηση τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς.

(7) Νὰ ὀργανώνονται Ἀδελφότητες καὶ Ὀργανισμοὶ Φίλων τῆς ἱεραποστολῆς μετὰ σκοπὸ τὴν ἡθικὴ συμπαράσταση ἐκείνων πού ἔχουν ἀφιερῶσει τὴν ζωὴ τους στὴν ἱεραποστολή.

(8) Νὰ ἰδρυθοῦν κατὰ γεωγραφικὰς περιφέρειες ὄργανα γιὰ τὸν συντονισμό, τὴν συνεργασία καὶ τὴν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει πεντηκονταετίας.

Ὁφείλονται εὐχαριστίαι καὶ συγχαρητήρια εἰς τὸ ἐκλεκτὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἐταιρείας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ διὰ τὴν λαμπρὰν πρωτοβουλίαν του περὶ ὀργανώσεως φιλολογικοῦ μνημοσύνου τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 50 ἐτῶν ἀπὸ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας του.

Κατὰ τὸ μνημόσυνον τοῦτο αἱ ὀμιλίαι τοῦ προλογοῦσαντος Προεδρεύοντος Καθηγητοῦ κ. Νικολάου Μπρασιώτου, τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βλασίου Φειδᾶ, τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς κ. Ἰωάννου Κωνσταντινίδου, τοῦ δικηγόρου κ. Χρυσοστόμου Νεαμονιτάκη (ἀνεψιοῦ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου) καὶ τοῦ θεολόγου Ἐφόρου τῆς Ἐταιρείας κ. Ἰωάννου Τιμαγένους (Ἐπιτίμου Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ Μ. Ἐκπαίδευσως) παρουσίασαν μίαν θαυμασίαν σφαιρικὴν προσοπογραφίαν τοῦ ἀειμνήστου Προκαθημένου τῆς Ἐκ-

κλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὁ μέγας οὗτος Πρωθυεράρχης διέπρεπεν ὡς Διευθυντὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ Ἱεροσολύμων, ὡς Διευθυντὴς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, ὡς Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὡς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιαστικὸς Ἱστορικὸς, ὡς συγγραφεὺς πολλῶν ἑξατομιάδων συγγραμμάτων, μελετῶν, μονογραφιῶν καὶ ἄρθρων καὶ ἀπὸ 10 Μαρτίου 1923 ἕως 22 Ὀκτωβρίου 1938 ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, τὰ μέγιστα συμβαλλόμενος εἰς τὴν ψήφισιν θεμελιωδῶν ἐκκλησιαστικῶν νόμων, εἰς τὴν πύκνωσιν τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος, εἰς τὴν ἄνθησιν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ θεομοῦ τῶν Φιλοπύχων Ταμείων, εἰς τὴν καθ' ὄλου διεύρυσιν τῆς φιλανθρωπικῆς δράσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν ξένων προπαγανδῶν, τῶν Χιλιαισῶν καὶ τῆς Οὐνίας. Ἐπὶ πλέον ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος ἴδρυσεν τὰ περιοδικὰ «Νέα Σιών» Ἱεροσολύμων, «Θεολογία» καὶ «Ἐκκλησία» καὶ ὑπῆρξε Διευθυντὴς τῆς «Καινῆς Διδασχῆς» καὶ συνεργάτης τῶν περιοδικῶν τοῦ Παιριαρχείου

ἀνταλλαγῇ τοῦ ἱεραποστολικοῦ δυναμικοῦ μεταξύ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν.

(9) Νὰ χρησιμοποιοῦνται ἐκδόσεις — καὶ ἰδιαίτερα μεταφράσεις — γιὰ τὴν προώθησιν τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου.

(10) Ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀνανεώσῃ τὰ λειτουργήματα τῶν διακονισῶν, κατηχητῶν, ἀναγνωστῶν, ψαλτῶν καὶ ἱεροκηρύκων μὲ ἰδιαίτερη ἔμφαση στὴν προσφορά τους στὸν τομέα τῆς ἱεραποστολῆς.

(11) Οἱ Ἐκκλησίες νὰ προσκαλοῦν μοναχοὺς καὶ μοναχὲς γιὰ νὰ ἐγκαθιδρῶνουν πνευματικὰ κέντρα ἀσκητικῆς μαρτυρίας ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἱεραποστολικὴ δράση.

(12) Ὅλες οἱ Ἐκκλησίες νὰ ὀρίσουν κάποιον εἰδικὸ χρόνον γιὰ τὴν ἐνθάρρυνση καὶ στήριξη τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου.

(13) Οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, μαζί μὲ τίς ἄλλες χριστιανικὲς Ἐκκλησίες, νὰ ἀυξήσουν τὴν ἠθικὴ καὶ ὕλική τους συμπαράστασιν στὸ ἔργο τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν γενικὰ καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς «Ἱεραποστολὴ καὶ Εὐαγγελισμὸς» εἰδικότερα.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

(1) Ἡ Ἐπιτροπὴ «Ἱεραποστολὴ καὶ Εὐαγγε-

λισμὸς» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν νὰ ἐνθαρρύνει καὶ ὑποστηρίξει τοὺς νέους γιὰ περαιτέρω σπουδὲς στὸν κλάδον τῆς ἱεραποστολικῆς.

(2) Ὅλες οἱ Ἐκκλησίες νὰ ἀναθεωρήσουν τὰ ἱεραποστολικά τους προγράμματα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἔχουν πάνω στοὺς πιστοὺς ἄλλων Ἐκκλησιῶν, νὰ ἀποφύγουν τὰ λάθη τοῦ παρελθόντος, καὶ νὰ ἐμποδίσουν κάθε ἄμιλλα καὶ ἀθέμιτο ἀνταγωνισμὸν στὶς μελλοντικὲς ἱεραποστολικὲς προσπάθειες.

(3) Ἡ Ἐπιτροπὴ «Ἱεραποστολὴ καὶ Εὐαγγελισμὸς» καὶ ἄλλοι παρεμφερεῖς ὀργανισμοὶ νὰ συμβάλουν στὴν πληρέστερη ἐνημέρωση τῶν μελῶν τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ὅσον ἀφορᾷ στὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν τόσο κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἱστορίας ὅσο καὶ σήμερον.

(4) Πρὶν, κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν Παγκόσμια Διάσκεψιν τοῦ Σάν Ἀντόνιο (22 Μαΐου ἕως 1 Ἰουνίου 1989), νὰ καταβληθοῦν προσπάθειες ὥστε οἱ συνέδροι, μὲ μελέτες καὶ ἐπισκέψεις, νὰ ἐνημερωθοῦν περὶ τὴν σύγχρονον ὀρθόδοξον ἱεραποστολικὴν δραστηριότητα στὴν βόρειον Ἀμερικὴν καὶ σὲ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου.

(Μετάφραση ἀπὸ τὰ ἀγγλικά Γ.Ν.Α.).

(Τέλος)

Γ. Ν. ΛΑΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀλεξανδρείας «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος» καὶ «Πάνταινος».

Ἐπὶ πλέον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, ὡς εἶχε τονίσει ὁ ἀειμνηστὸς Καθηγητὴς, Ἀκαδημαϊκὸς καὶ Διευθυντὴς τῶν Περιοδικῶν «Θεολογία» καὶ «Ἐκκλησία» Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, «πρὸς τὸ ἐπιστημονικὸν τοῦ μεγαλεῖον συνεδύαζεν καὶ τὸ ψυχικὸν μεγαλεῖον. Παρὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἱεραρχικῆς τοῦ θέσεως καὶ τὴν πνευματικὴν τοῦ ἀνωτερότητα ὑπῆρξε καθ' ὅλην τὴν ζώην ὁ τύπος τῆς πραότητος, τῆς εὐγενείας, τῆς ταπεινότητος καὶ τῆς καλωσύνης. Σεμνός, σοβαρός, ψυχραίμιος, ἐπιεικής, ἀμνησίκαιος καὶ φιλόανθρωπος, παρείχεν ἑαυτὸν πρότυπον ἀπλότητος, ἀπεριττότητος καὶ μετριοπαθείας ἐν πάσῃ».

Ἐπὶ τῇ πρὸς Κύριον ἐκδημία του.

Ἡ πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου πρῶτην Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Ἱερωνύμου ἐπεσφράγισε μίαν μακροχρόνιον προσφορὰν πρὸς τὴν Θεολογίαν, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἐν Ἑλλάδι Χριστεπώνυμον ποίμνιον, περὶ τῆς ὁποίας προσφορᾶς λέγονται ἐκτενῶς τὰ δέοντα εἰς ἄλλας σελίδας τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας».

Ὡς τονίζεται εἰς τὰς σελίδας ταύτας, ὁ ἐξ ἡμῶν μετασιάς, ὅστις, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, ἐτάφη ὡς ἄλλοις μοναχὸς εἰς τὰ Ὑστέρνια τῆς Τήνου, διεκρίθη διὰ τὴν ἀκαδημαϊκὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Θεσσαλονίκης δρασίμῃ, διὰ τὸ ἐκλεκτὸν θεολογικὸν ἐπιστημονικὸν καὶ ἐποικοδομητικὸν συγγραφικὸν του ἔργον καὶ διὰ τὰς ἀόκνους προσπάθειάς του πρὸς ἀναζωπύρωσιν τοῦ καθ' ὅλον ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ διὲ ἡ ἀρχιεπισκοπικὴ δρασίμῃ του ὑπῆρξε «σημεῖον ἀντιλεγόμενον», δὲν αἴρει τὸ γεγονός, ὅτι οὗτος ἠγάλωσε τὰς πνευματικὰς καὶ σωματικὰς του δυνάμεις ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὲ τὰ οἰαδήποτε σφάλματά του ὡς ἐπεσήμανεν ὁ ἴδιος, «ἐγένοντο ἐξ ἀγαθοῦ συνειδήσιος καὶ ἐν τῇ πεποιδήσει διὲ οὕτως ἐξυπηρετεῖτο τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας».

Κύριος τάζει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Ἱερωνύμου ἐν σκηναῖς δικαίων.

Ἀνακοινωθέν τῆς Ἱεραρχίας περὶ τῆς ἀπαρადέκτου ταινίας «Ὁ τελευταῖος πειρασμός».

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Σεπτιῆς Ἱεραρχίας κατὰ τὴν πρόσφατον ἑκτακτικὴν συνεδρίαν της, πρὸ τῆς ἡμε-

ρησίας διατάξεως, ἐνέκρινε τὴν ὑπὸ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου γενομένην καταδίκην τῆς ἀπαρადέκτου ταινίας «Ὁ τελευταῖος πειρασμός» τοῦ Μάρτιν Σκορσιέζε, ἡ ὁποία, συμφώνως πρὸς τὸ ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας ἐκδοθέν Ἀνακοινωθέν, «προσβάλλει, καθυβρίζει καὶ κατασκευοφαντεῖ τὸ ἱερώτατο πρόσωπο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀνατρέψῃ τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ Θεανθρώπου... Εἶναι ἀξιοσημεῖωτο διὲ ὅχι μόνον σὲ εὐρωπαϊκὰς χώρας, ἀλλὰ καὶ σὲ ἀλλόθρησκους, ὅπως ἡ Ἰνδία, τὸ Ἰσραὴλ καὶ ἡ Τουρκία ἀπαγορεύθηκε ἡ προβολὴ τῆς βλάσφημης ταινίας γιατί προσβάλλει τὸ πρόσωπο ἀρχηγοῦ Θεοσεκείας (τῆς χριστιανικῆς)».

Ὡσαύτως τὸ Ἀνακοινωθέν τῆς Ἱεραρχίας ἀναφέρει καὶ τὰ ἐξῆς: «Ἡ Ἱεραρχία, ἐνῶ συνεδρίαζε, πληροφορηθῆκε τὴν ἀπόφαση τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν, μετὰ τὴν ὁποία ἔγινε δεκτὴ ἡ αἴτηση τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος κ.ἄ. Συλλόγων (ὅπως καὶ φυσικῶν προσώπων), μετὰ τὴν ὁποία ἐζητεῖτο ἡ λήψη ἀσφαλιστικῶν μέτρων κατὰ τῆς προβολῆς τῆς ταινίας. Ἡ Ἱ.Σ.Ι. ἐκφράζει τὴν ἱκανοποίησίν της γιὰ τὴν ἀπόφαση αὐτή, ὅπως καὶ γιὰ τὶς ἀνάλογες ἀποφάσεις τῶν Πρωτοδικείων Θεσσαλονίκης καὶ Ἀργινίου».

Τὸ αὐτὸ Ἀνακοινωθέν, καταλήγον τονίζει, ὅτι «ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ διακηρύξῃ τὸν ἀγιογραφικὸν λόγον: «Θεμέλιον ἕτερον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός». Δηλαδή, χωρὶς τὸν Θεάνθρωπο Ἰησοῦ δὲν ὑπάρχει Ἐκκλησία καὶ ἡμεῖς εἴμαστε περιττοί. Κανένας δὲν εἶναι μεγαλύτερος αἰρεσιάρχης ἀπὸ ἐκείνους ποὺ συνεργάσθησαν στὴν ἔλεεινὴ ταινία «Ὁ Τελευταῖος Πειρασμός»».

«Φύλακες γρηγορεῖτε».

Ἡ πληροφορία, ὅτι αἱ ἀρμόδιαι ἀρχαὶ τῆς Βοιωτίας εἰτοιμάζονται νὰ δώσουν ἄδειαν εἰς τοὺς Χιλιασὶας πρὸς ἀνέγερσιν τεραστίου οἰκοδομήματος ὡς δῆθεν Τυπογραφείου, τὸ ὁποῖον ὅμως θὰ περιλαμβάνῃ ἀφ' ἑνὸς ἰατροῦ, ξενῶνας, αἰθουσαν διαλέξεων, ἀθλητικὰ κέντρα κ.ἄ. καὶ ἀφ' ἑτέρου πενήκοντα οἰκίας πρὸς δημιουργίαν χιλιαστικοῦ χωρίου ἐν μέσῳ δύο παραδοσιακῶν χωρίων τῆς Βοιωτίας, — ἡ πληροφορία αὕτη ᾤθησε τὸν Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Θηβῶν καὶ Λεβαθείας κ. Ἱερώνυμον νὰ ἀπευθυνθῇ δι' ἐγγράφου τοῦ πρὸς τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοὺς Βουλευτὰς καὶ νὰ τονίσῃ πρὸς αὐτοὺς, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἐξῆς:

«Δὲν εἶναι τὸ κατ' ἐξοχήν ἔργον ἑνὸς Ἐπισκόπου νὰ οἷς ὑπενθυμίση τὴ διδασκαλία τῶν Χιλιαστῶν γιὰ τὴν ἄρνηση τῆς στρατεύσεως, γιὰ τὸν ἐξευτελισμὸ τῆς ἐννοίας τοῦ Κράτους, τοῦ Ἔθνους, γιὰ τὸ "κουρελόπανο" τῆ Σημαία μας. Ὅλα τούτα κυρίως πρέπει νὰ ἀπασχολήσουν τὴ δική σας σκέψη. Εἶναι ὅμως ἔργο ἑνὸς Ἑλληνα Ὁρθοδόξου Ἐπισκόπου νὰ ἀπενθυνήσῃ πρὸς ὅλους σας καὶ νὰ γίνῃ γνωστὸ στὸν ἑλληνικὸ λαό, ὅτι ὅλα αὐτά, πὸν συμβαίνουν γύρω μας, μᾶς δημιουργοῦν, ἂν ὄχι τὴ θεβαιότητα, τοῦλάχιστον τὸ πικρὸ αἶσθημα, ὅτι στὸν τόπο μας οἱ πολυποικίλες αἰρέσεις καὶ ἰδιαίτερα ὁ ξενοκίνητος Χιλιασμὸς ἀντιμετωπίζονται προνομιακὰ καὶ ἐπικίνδυνα ἀπέναντι στὴν Ὁρθοδοξίαν».

Τὸ ἀξιόλογον αὐτὸ ἔγγραφο καταλήγει ὡς ἐξῆς: «Τὸ Χιλιαστικὸ πρόβλημα, πὸν δημιουργεῖται στὴ Βοιωτία, θὰ ἔχη τεράστιες ἐπιπτώσεις στὸν Ἐκκλησιαστικὸ χῶρο. Εἶναι ἡ κορυφὴ τοῦ παρόδου, πὸν δὲν θὰ ἀργήσῃ νὰ ἀποκαλυφθῇ. Εἶναι ἡ αἰχμὴ τοῦ δόρατος, πὸν δοκιμάζει τὴν εὐαισθησία καὶ τὴν ἀντοχή μας σὲ θέματα βασικὰ τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς, γιὰ τοῦτο περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ χρειάζεται τὸ "φύλακες γρηγορεῖτε"».

Ἐκκλησιαστικὸς Ραδιοφωνικὸς σταθμὸς.

Τὸ Χριστεπώνυμον ποίμνιον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πειραιῶς καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀττικῆς μετ' ἰδιαίτερας χαρᾶς παρακολουθεῖ τὸ ἐκλεκτῆς ποιότητος πρόγραμμα τοῦ πρώτου Ἐκκλησιαστικοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ, ὅστις ἐλειτούργησε τῆ πρωτοβουλία τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πειραιῶς καὶ ἐκπέμπει εἰς συχνότητα 91,2 (FM stereo). Τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα, ὅπερ διαρκεῖ ἀπὸ τῆς 8.30 πρῶτης μέχρι τῆς 1 μ.μ. καὶ ἀπὸ τῆς 15.30 μ.μ. μέχρι τῆς 20.00 μ.μ., προσπαθεῖ νὰ καλύψῃ πάντα τὰ πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα τῶν ἀκροατῶν, ἐνῶ πολλάκις κατ' ὄλην τὴν νύκτα γίνεται διὰ τοὺς ἀγρυπνοῦντας ἀνάγνωσις ἑνὸς βιβλίου ἐν μέσῳ θυζαντινῶν ὕμνων. Ἀξιολογωτάτη εἶναι ἡ προσπάθεια ἐξωτερικῶν μεταδόσεων ἐξ ἰ. ναῶν τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ ἄλλων ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ ἡ ἄμεσος ἐνημέρωσις τῶν ἀκροατῶν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων.

Ὡσαύτως τὸ Χριστεπώνυμον ποίμνιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος χαιρεῖ, διότι αὐτὴ προχωρεῖ εἰς τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἐν Ἀθήναις Κεντρικοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς, καὶ εὐχεται ὅπως ἀπομακρυνθοῦν τὰ νομικὰ ἐμπόδια πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ Σταθμοῦ αὐτοῦ κατὰ τρόπον, ὥστε ἡ ἐμβέλεια αὐτοῦ νὰ φθάσῃ ἐνὸς τῶν ἀκροατῶν ὁρίων τῆς χώρας

καὶ μάλιστα εἰς τὰς παραμεθορίους περιοχάς», ὡς δεδικαιολογημένως ζητεῖ ἀναγνώσις τῆς ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια».

Αἱ γυναῖκες ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

Τῆ πρωτοβουλία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ 30ῆς Ὀκτωβρίου μέχρι 7ης Νοεμβρίου 1988 συνήλθεν ἐν Ρόδῳ Πανορθόδοξον Θεολογικὸν Συνέδριον πρὸς ἐξέτασιν τῆς θέσεως τῆς γυναίκης ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ τοῦ ζητήματος τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν. Αἱ ἐργασίαι τοῦ συνεδρίου, τοῦ ὁποίου μετέσχον ἐκπρόσωποι σχεδὸν πάντων τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὡς ἐπίσης εἰδικοί ἐπιστήμονες - σύμβουλοι, κληθέντες ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ πρωτοθρόνου ἐν τῇ καθ' ὅλον Ὁρθοδοξίαν Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὑπὸ τὴν ἐπιθεσίαν πηδαλιονχίας τοῦ Προέδρου Σεβ. Μητροπολίτου Μύρων κ. Χρυσόστομου διεξήχθησαν ἐν ἀπολύτῳ τάξει καὶ διὰ πλήρους ἐλευθερίας εἰς τὴν ἔκφρασιν τῶν γνωμῶν ἐκ μέρους τῶν συνέδρων.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ Συνεδρίου ἐψηφίσθη ὁμοφώνως κείμενον Συμπερασμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα, ὡς τονίζει τὸ τελικὸν Ἀνακοινωθὲν τοῦ Συνεδρίου, ἐπισημαίνονται «οἱ θεολογικὲς προϋποθέσεις πὸν θεμελιώνουν τὴν ἰδιαίτερον θέσιν τῆς γυναίκης μέσα σὶδ προϊώνιο σχέδιον τοῦ Θεοῦ καὶ σὶδ θεσμὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Θεωρεῖται ἡ γυναῖκα ὡς τὸ ἀναφαίρετο καὶ ὁμότιμο στοιχεῖο τῆς ζωῆς. Αὐτὴ, μαζί καὶ παράλληλα πρὸς τὸν ἄνδρα, ὡς δύο φύλα τοῦ ἑνὸς καὶ ἀδιαιρέτου ἀνθρωπίνου γένους, ἀπαρτίζουν τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἄνδρας καὶ γυναῖκα, πλασμένοι κατ' εἰκόνα καὶ κατ' ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ, συμμετέχουν ἀπὸ κοινοῦ σὶδ σωτικὴ ἐνέργεια τοῦ Χριστοῦ καὶ σὶδ χαρίσματα καὶ σὶς δωρεὰς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, χωρὶς καμιά διάκρισιν».

Σταθμὸς εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Τὸ ἐν τῇ προηγουμένη παρατηρήσει μνημονεύμενον Ἀνακοινωθὲν τοῦ Πανορθόδοξου Θεολογικοῦ Συνεδρίου τῆς Ρόδου, ἀναφερόμενον εἰδικότερον εἰς τὸ ζήτημα τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν, τονίζει διὸ ἡ μακροαίων παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας περὶ ἀποκλεισμοῦ τῶν γυναικῶν ἐκ τῆς χειροτονίας εἰς τοὺς βαθμοὺς τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ ἐπισκόπου δὲν σημαίνει ἀμείωσις ἢ ὑποβάθμιση τῆς γυναίκης. Ἀντίθετα, ἀναγνωρίστηκε ἀπὸ τὸ Συνέδριον ὅτι ἡ ὀρθόδοξη γυ-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Δύο θούλγαροι Μητροπολίτες, πέντε κληρικοί και ἔξι λαϊκοί, μέλη θουλγαρικής ἐκκλησιαστικής ἀντιπροσωπείας ἔφθασαν και ἐφιλοξενήθησαν ἐπὶ τρεῖς μέρες στὸ Βόλο ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη κ. Χριστόδουλο. Οἱ Σεβ. Σπάρτας Ζαγόρας κ. Παγκράτιος, Πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας και Βράτσης κ. Καλλίνικος, Πρόεδρος τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς εἶχαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ συλλειτουργήσουν τὴν Κυριακὴ τὸ πρωὶ στὸν κατὰμεστο ναὸ τῆς Μεταμορφώσεως, νὰ ὁμιλήσουν τὸ ἀπόγευμα πρὸς χιλιάδες λαοῦ στὴν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου, νὰ ἐπισκεφθοῦν μοναστήρια και ἐκκλησιαστικὲς ἐγκαταστάσεις, τὶς ἀρχές τῆς πόλεως και νὰ γνωρίσουν ἀπὸ κοντὰ τὴν ζωτικότητα τοῦ θρησκευόντος πιστοῦ λαοῦ μας.

Στὶς ὁμιλίες των πρὸς τὸ λαὸ μας οἱ θούλγαροι Ἱεράρχες ἐκόμισαν τὴν εὐλογία τοῦ Πατριάρχου Μαξίμου και τῆς θουλγαρικής Ἱεραρχίας, καθὼς και πρόσκληση πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Δημητριάδος Χριστόδουλο νὰ συμμετάσχει στὶς ἐπίσημες ἐκδηλώσεις ποῦ ὀργανώνονται, με τὴ φροντίδα τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας ἀπὸ 30 Ἰουνίου ἕως 2 Ἰουλίου 1989 στὴν πόλη Βράτσα, γιὰ τὴν ἐπέτειο τῶν 250 χρόνων ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ ἁγίου Σωφρονίου, ἐπισκόπου Βράτσης. Εἶναι σημαντικό τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὶς ὁμιλίες ποῦ ἔγιναν στὴ διάρκεια τῆς ἐπίσκεψης αὐτῆς, τονίσθηκε ἡ μεγάλη σημασία τῶν διορθοδόξων ἐπαφῶν, ἀλλὰ και ὁ ρόλος τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν πρόωθηση τῶν δεσμῶν ἀγάπης και φιλίας μεταξύ τῶν λαῶν ἑλληνικοῦ και θουλγαρικοῦ. Ἐντύπωση στοὺς θουλγάρους προσκεκλημένους ἔκανε ἡ εὐλάβεια τοῦ λαοῦ μας, και τὰ μεγάλα ἀνοίγματα τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς τὸν σύγχρονο κόσμο, γεγονός ποῦ —ὅπως εἶπαν— τὴν καθιστᾶ πρότυπο πρὸς μίμησιν.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αἰγιαλείας

Τὴν 19ην Νοεμβρίου ἐ.ἔ. συνεπληρώθη Δεκαετία ἀπὸ τῆς ἐνθρονίσεως και ἐγκαταστάσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου μας κ. Ἀμβροσίου εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Καλαβρύτων και Αἰγιαλείας.

Ἡ Ποιμαντορικὴ παρουσία και διακονία τοῦ Σε-

ναίκα μπορεῖ νὰ ζῆση ἀπόλυτα τὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ και νὰ ἀσκήση τὴν πρέπουσα ἐκκλησιαστικὴ διακονία μέσα στὸ ναὸ και ἔξω ἀπὸ αὐτὸν ὑπὸ διάφορα σχήματα, πάντοτε ἐκκλησιαστικά... Ἡ ὀρθόδοξη γυναίκα καλεῖται σήμερα νὰ συμπαρασταθῇ στὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας σὲ χώρους, ὅπως εἶναι ἡ ποιμαντικὴ, ἡ λειτουργικὴ, ἡ κατηχητικὴ, ἡ διδακτικὴ, ἡ ἱεραποστολικὴ, ἡ κοινωνικὴ ἀποστολὴ τῆς, παράλληλα θέβαια πρὸς τὴν παρουσία και τὴν ἀνάλογη προσφορά τῆς μέσα στὶς ἱερὲς στέγες τοῦ γυναικείου Μοναχισμοῦ.

Ἐξ ἄλλου ἀποτελεῖ σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅτι ἐν Πανορθόδοξον Θεολογικὸν Συνέδριον ἀναγνωρίζεται τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναζωογονήσεως τοῦ δυνάμει ὑφισταμένου παναρχαίου

βασιμωτάτου στάθηκαν σταθμὸς στὴν ἱστορία τῆς Ἱ. Μητροπόλεώς μας, ὅπου μέσα ἀπὸ συνεχεῖς ἀγῶνας και προσπάθειας ἡ τοπικὴ μας Ἐκκλησία ἀγκάλιασε στοργικὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους και τὶς δραστηριοτητές τους, δίνοντας ἰδανικὰ και ἀξίες, νόημα και σκοπὸ στὴ ζωὴ τους.

Διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν τὴν 20ὴν Νοεμβρίου ἐ.ἔ. ἐτελέσθη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Φαναρωμένης Αἰγίου Παναγυρικῆ Ἀρχιερατικῆ Θεῖα Λειτουργία με συμμετοχὴν πλήθους εὐσεβῶν Χριστιανῶν, παρ' ὅτι δὲν προηγήθη ἀνακοίνωσις. Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θε. Λειτουργίας εἰς ἐκδήλωσιν σεβασμοῦ πρὸς τὸν Σεπτὸν Ποιμάναρχον μας προσεφέρθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Αἰγιέων Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβυτέρου π. Παναγιώτου Καζόλα ἐκ μέρους τοῦ Κλήρου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, Ποιμαντορικὴ ράβδος με τὴν εὐχὴν ὅπως συνεχίση διὰ τὴν ἐπομένην δεκαετίαν και διὰ πολλὰς ἀκόμη με τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμὸν και τὸ αὐτὸ ἀκαμπτον ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα τὸ πολύπλευρον ἔργον του, πρὸς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ και οἰκοδομὴν τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας.

—Ὁ ἀείμνηστος Μιχαὴλ Κανελλόπουλος ἐκ Καλαβρύτων, διὰ δημοσίας διαθήκης αὐτοῦ καταλίπει πρὸς τὸ Γηροκομεῖον Καλαβρύτων δύο διαμερίσματα εἰς τὴν πόλιν τῶν Καλαβρύτων.

—Με τὴν εὐκαιρίαν συμπληρώσεως ἐπτὰ ἐτῶν ἀπὸ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ ἀειμνήστου Θεοδώρου Μερτικοπούλου (10.11.1981) και εἰς ἐκπλήρωσιν ἐπιθυμίας τῆς Ἐριτίμου Κυρίας Δήμητρας Θεοδ. Μερτικοπούλου, τὸ Σάββατον 5 Νοεμβρίου ἐ.ἔ. ἐτελέσθη Ἀρχιερατικὴ Θεῖα Λειτουργία και ἐν συνεχείᾳ Μνημόσυνον εἰς τὸ ἱερὸν Προσκύνημα Παναγίας Τρυπητῆς. Παρίσταντο μεταξύ ἄλλων ὁ Πανος. Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μ. Μεγάλου Σπηλαίου π. Νικηφόρος και πολλοὶ ἄλλοι ἐλθόντες ἐξ Ἀθηνῶν διὰ νὰ τιμήσουν τὴν μνήμην τοῦ αἰοιδίμου τούτου ἀνδρός. Ἐπὶ τῇ ἐπετεῖῳ ταύτῃ ἡ Κυρία Μερτικοπούλου και εἰς μνήμην τοῦ συζύγου τῆς προσέφερε διὰ τὸν ἐμπλουτισμὸν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσείου τὰ κάτωθι εἶδη:

4 Ἐγκόλπια ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓνα εἶναι τοῦ Κυροῦ Ἱεροθέου Μητροπολίτου Αἰτωλοακαρνανίας, 1 Σταυρὸν Ἀρχιμανδρίτου παλαιόν, 1 Εὐαγγέλιον μεγάλο τοῦ 1872, 1 Εὐαγγέλιον μεγάλο τοῦ 1875, 1 Εὐαγγέλιον μικρὸ τοῦ 1777, 1 Βιβλίον ἀγιογραφῶν τοῦ EL GRECO, 1 Πόρπη, 1 καντήλι, 1 πιᾶτο ἀρχαῖο,

θεσμοῦ τῶν διακονισῶν. Ἡ ἀναζωογόνησις αὕτη, ἀνταποκρινομένη εἰς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας και συνθήκας, πρέπει νὰ γίνῃ κατὰ τὰ πρότυπα τῆς Ἀρχαίας και τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι αἱ ἐπὶ μέρους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησῖαι μετὰ ζωηροτάτου ἐνδιαφέροντος ἀναμένουν νὰ λάβουν, κατὰ τὴν τάξιν, ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ τελικὸν κείμενον τῶν συμπαρασμάτων τοῦ Συνεδρίου, ἵνα χρησιμοποιηθῆται τοῦτο ἴσῃ κατὰ τοὺς διμερεῖς διεκκλησιαστικοὺς διαλόγους, ὅσον και κατὰ τοὺς πολυμερεῖς διαλόγους ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

1 κεφαλή ύγείας μαρμάρινη. Ἐπίσης κατέθεσε τὸ ποσὸν τῶν 100.000 δρχ. ὑπὲρ τῶν Εὐαγῶν Ταμείων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς

Κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Δαμασκηνοῦ καὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτοῦ, ἔλαβε χώραν τὴν Παρασκευὴν 14ην Ὀκτωβρίου Σύσκεψιν τῶν Διοικήσεων τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Σωματείων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων, ὡς καὶ ἄλλων παραγόντων τῆς πόλεως μὲ ἀφορμὴν τὴν προβολὴν εἰς τὰς Ἀθήνας τῆς θλασφίμου ταινίας «Ὁ τελευταῖος πειρασμός». Κατ' αὐτὴν μετὰ εἰσήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ ἔκθεσιν τῶν ἀπέμειναν τῶν παρευρεθέντων ἀπεφασίσθη ὁμοφώνως:

1) Νὰ ἐκφρασθῇ ἡ ἀγανάκτησις τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν τῆς Μητροπόλεως μας διὰ τὴν μὲ τὴν ἀνοχὴν ἀλλὰ καὶ τὴν συμπαράστασιν τῆς Πολιτείας προβολὴν τῆς ταινίας αὐτῆς ἢ ὅποια χυδαίως προσβάλλει τὸ θεῖον πρόσωπον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

2) Νὰ ἀπευθυνθῇ ἔκκλησις πρὸς τὰς τοπικὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς κινηματογραφιστὰς τῆς Κομοτηνῆς ὥστε λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς πληθυσμιακῆς συνθέσεως τῆς περιοχῆς μας ἀποτροπῇ πάσης θυσίας ἢ προβολῆς τῆς ὡς ἄνω ταινίας εἰς τὸν Νομὸν Ροδόπης, διότι πλέον τῶν πνευματικῶν θὰ ὑπάρξουν καὶ δυσμενεῖς ἐθνικαὶ ἐπιπτώσεις.

3) Νὰ ἐκλεγῇ Ἐπιτροπὴ ἢ ὅποια θὰ προβῇ εἰς σχετικὰς παραστάσεις πρὸς τὰς ἀρμοδίους τοπικὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς κινηματογραφιστὰς.

4) Νὰ κληθῇ ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῆς περιοχῆς εἰς ἐπιφυλακὴν προκειμένου νὰ συμμετάσχῃ εἰς λαϊκὰς κινητοποιήσεις, ἐὰν παρασθῇ ἀνάγκη πρὸς τοῦτο.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας

Ἡ Ἱ. Μητρόπολις Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας, συμμεριζομένη τὰς ἀνάγκας τῶν Χριστιανῶν τῆς Κυλλήνης καὶ τῶν πέριξ χωρίων, οἱ ὅποιοι ἐπλήγησαν ἐκ τῶν προσφάτων καταστρεπτικῶν σεισμῶν, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἠλείας κ. Γερμανὸν διακοσίας κουβέρτας καὶ διάφορα εἶδη ἱατρισμῶν, ὑπὲρ τῶν σεισμοπλήκτων ἀδελφῶν μας.

Ἐπίσης, μερίμνη τοῦ Σεβ. κ. Τιμοθέου, συνελήγη ποσὸν δρχ. 850.000, ἐξ εἰσφορῶν τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ν. Ἰωνίας, τῶν Ἱ. Ναῶν καὶ τῶν Ἐνοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων τῆς Περιφέρειας, καθὼς καὶ ἐκ περιφορᾶς δίσκου εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς.

Τὸ ποσὸν τοῦτο ἀπεστάλη πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἠλείας κ. Γερμανὸν πρὸς διανομὴν εἰς τοὺς Σεισμοπαθεῖς.

—Μετὰ πάσης ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἐτελέσθησαν τὴν 2 Ὀκτωβρίου ὑπὸ τοῦ Σεβ. κ. Τιμοθέου τὰ Ἐγκαινία τοῦ νεοανεγερθέντος εἰς Ν. Φιλαδέλφειαν μεγαλοπρεποῦς Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ καὶ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου.

Ἀφ' ἐσπέρας ἐτελέσθη ὁ Μέγας Ἐσπερινός, ἐνῶ τὴν κυριώνημον ἡμέραν, προεξάρχωντος τοῦ Σεβ. κ. Τιμοθέου, ἐτελέσθη ἡ Λιτανεία τῶν Ἱ. Λειψάνων περὶ τοῦ Ἱ. Ναοῦ καὶ ἐπηκολούθησεν ἡ Τελετὴ τῶν Ἐγκαινίων καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ Θεία Λειτουργία, ἐν μέσῳ πυκνοτάτου ἐκκλησιασματος.

Εἰς τὴν τελετὴν τῶν Ἐγκαινίων καὶ τὴν ἐπακολουθήσαν Ἐ. Λειτουργίαν παρέστησαν ὁ Α' Ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Μιχ. Στεφανίδης, ὁ Περιφερειάρχης Ἀττικῆς κ. Τσιμπούκης καὶ Ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων.

—Ἐκ τῆς Ἱ. Πατριαρχικῆς Μονῆς Ἁγίας Ἀναστασίας Χαλκιδικῆς μετεκομίσθη εἰς τὸν δώμνημον Ἱ. Ν. Ἁγίας Ἀναστασίας Περισοῦ τὴν 15 Ὀκτωβρίου ἐ.ε. ἡ Τιμία Κάρα τῆς Μεγαλομάρτυρος Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας.

Τὴν Τιμίαν Κάραν ὑπεδέχθη εἰς τὸ προαύλιον τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Ἀναστασίας ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος, περιστοιχοῦμενος ὑπὸ πολλῶν Κληρικῶν καὶ πλήθους πιστῶν, ἐπηκολούθησε δὲ Μέγας Ἐσπερινός καὶ Ἱ. Παράκλησις.

Ἡ Τιμία Κάρα ἐξετέθη εἰς λαϊκὸν προσκύνημα μέχρι καὶ τῆς 23ης Ὀκτωβρίου, καθημερινῶς δὲ ἐτελεῖτο ἡ Ἐ. Λειτουργία, Ἐσπερινός καὶ Παράκλησις τῆς Ἁγίας, προσερχομένου πλήθους εὐσεβῶν χριστιανῶν πρὸς προσκύνησιν αὐτῆς.

—Πρὸς τὸν σκοπὸν προωθήσεως τοῦ Κατηχητικοῦ ἔργου εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος συνεκρότησεν Ἐπιτροπὴν Διακονίας Νεότητος, εἰς τὴν ὅποιαν ἀνετέθη τὸ ἔργον τῆς ἐκ τοῦ σύνεγγυς παρακολουθήσεως τῆς ὅλης Κατηχητικῆς προσπάθειας.

—Μωαμεθανός, προσερχόμενος ἐκ Λιβάνου, κατόπιν αἰτήσεώς του, προσῆλθεν εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, βαπτισθεὶς εἰς τὸ Βαπτιστήριον ἐνηλικῶν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου Ν. Ἰωνίας, παρουσίᾳ τοῦ Σεβ. κ. Τιμοθέου.

Ἐπίσης προσῆλθεν εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, κατόπιν αἰτήσεώς αὐτῶν, χριστιανῆ Μαρωνίτις, γενομένη δεκτὴ διὰ τοῦ Ἁγίου Χρίσματος, καθὼς καὶ Χιλιάστρια, ἢ ὅποια ἐβαπτίσθη εἰς τὸ Βαπτιστήριον ἐνηλικῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, παρόντος τοῦ Σεβ. κ. Τιμοθέου. Καὶ εἰς τὰ τρία πρόσωπα αὐτὰ προηγήθη ἡ Ἱ. Κατήχησις.

—Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 50ετίας ἀπὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Κυροῦ Χρυσοστόμου Α' Παπαδοπούλου, ἐψάλη Ἐπιμνημόσυνος Δέησις ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἁγίου Ἰωάννου Μασδοῦ Ν. Φιλαδελφείας.

Τῆς Ἐπιμνημοσύνου Δείσεως προέστη ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος, ὠμίλησε δὲ καταλλήλως ὁ κ. Χρυσ. Νεοαμνιτάκης. Κατόπιν ὠμίλησεν ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος, ἐξάρας τὴν προσωπικότητά καὶ τὴν προσφοράν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ αἰδιόμου Ἀρχιεπισκόπου.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Κατὰ τὸ φετεινὸ καλοκαίρι λειτούργησαν στὶς Κατασκηνώσεις τῆς Ἱεράς μας Μητροπόλεως δύο κατασκηνωτικῆς περιόδοι. Ἡ μία ἀρρένων καὶ ἡ ἄλλη θηλέων. Ἡ περίοδος τῶν ἀρρένων λειτούργησε ἀπὸ τὴς 5 μέχρι καὶ τὴς 22 Ἰουλίου μὲ 120 κατασκηνωτὰς καὶ ὄνομασίᾳ τῆς περιόδου «ΘΕΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΝ». Ἀρχηγός τῆς Κατασκηνωτικῆς περιόδου ἦταν ὁ ὑπεύθυνος τῶν Κατασκηνώσεων καὶ Ἱεροκῆρυξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πανσο. Ἀρχιμ. π. Διονύσιος Πατσάνης, ὁ ὁποῖος ἐργάσθηκε μὲ ὅλες του τὴς δυνάμεις γιὰ τὸ καλὸ τῶν κατασκηνωτῶν. Ἡ δευτέρα περίοδος (θηλέων) λειτούργησε ἀπὸ τὴς 23 Ἰουλίου μέχρι καὶ τὴς 8 Αὐγούστου μὲ 100 Κατασκηνώτριες καὶ ὄνομασίᾳ τῆς περιόδου «ΘΕΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΗ». Ἀρχηγός ἦταν ἡ δις Αἰκατερίνη Σαβάτη, Δασκάλια καὶ Θεολόγος. Καὶ τὴς δύο κατασκηνωτικῆς περιόδους ἐπισκέφθηκε ὁ Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας κ. Ἀλέξιος ὁ ὁποῖος μίλησε στὰ παιδιά καὶ συζήτησε μαζί τους θέματα πού τοὺς ἀπασχολοῦν.

—Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀλέξιος ἀπὸ τὴς 23 μέχρι τὴς 27 Ἰουλίου πραγματοποιήσε περιόδιαν στὸ ὄρεινὰ χωριὰ τοῦ Ἀσπροποτάμου. Τὸ Σάββατο 23 Ἰουλίου ἐγκαινίασε τὸν Ἱερό Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Παλαιχωρίου Γαρδικίου καὶ μίλησε στοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ. Τὸ ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου χοροστάτησε κατὰ τὸν Ἐσπερινὸ καὶ τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς (24/7) λειτούργησε καὶ μίλησε στὸν Ἱερό Ναὸ

Κοιμήσεως Θεοτόκου Γαρδικίου. Τη Δευτέρα 25 Ιουλίου λειτουργήσε και μίλησε στον Ίερό Ναό Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀθαμανίας. Τὸ ἀπόγευμα χοροστάτησε στον Ἑσπερινό και τὸ πρωί τῆς ἐπομένης (26/7) λειτουργήσε και μίλησε στον πανηγυρίζοντα Ίερό Ναό Ἁγίας Παρασκευῆς Τζιούρτζιας. Τὴν 27/7 λειτουργήσε και μίλησε στον Ίερό Ναό Ἁγίας Παρασκευῆς Χαλικίου. Οἱ κάτοικοι τῶν παραπάνω χωριῶν ἔμειναν κατενθουσιασμένοι ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας.

—Στις 23 Ιουλίου ὁ Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας κ. Ἀλέξιος ἐγκαινίασε τὸν Ίερό Ναό Ἁγίου Γεωργίου Παλαιοχωρίου Γαρδικίου και προχείρισε σὲ Οἰκονόμο τὸν ἐφημέριο τοῦ Ίεροῦ Ναοῦ π. Νικόλαο Μπουντούρη γιὰ τὴν συμβολή του στὴν ἀνέγερση τοῦ νέου Ίεροῦ Ναοῦ και τὴν ἐν γένει προσφορά του στὴν ἐνορία αὐτή. Στις 21 Αὐγούστου ἐγκαινίασε τὸν Ίερό Ναό Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Περτουλίου.

—Λαμπρὲς ἑορτὲς μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς συμπλήρωσης 100 χρόνων ἀπὸ τὴν κοίμηση τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου πρ. Λαρίσης Δωροθέου Σχολαρίου τοῦ Θεταλοῦ ἔγιναν στὴν Ἱ. Μητρόπολή μας ὕστερα ἀπὸ πρωτοβουλία τοῦ Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας. Τὶς ἐκδηλώσεις λάμπρυναν μὲ τὴν παρουσία τους οἱ Σεβασμιώτατοι ἐκπρόσωποι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος και τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ, οἱ Μητροπολίτες Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους και Ἀρδαμερίου κ. Νικόδημος, Θηβῶν και Λεβαδείας κ. Ἱερώνυμος, Δημητριάδος και Ἀλμυροῦ κ. Χριστόδουλος και Λαρίσης και Τυρνάβου κ. Σεραφεῖμ, ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Δανασῆς, οἱ Τοπικὲς Ἀρχές και πλῆθος κόσμου. Σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα στις 3.9.88 ἔγινε στὴν γενέτειρα τοῦ Δωροθέου Σχολαρίου, Ἀμάραντο Καλαμπάκας, Ἀρχιερατικὸς Ἑσπερινὸς χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ κ. Νικόδημου. Μίλησε ὁ Ἀρχιμ. Χριστόδουλος Μουστάκας. Τὴν ἐπομένη τὸ πρωί (4.9.88) ἔγινε Ἀρχιερατικὸ Συλλεῖο μὲ τὸς Σεβ. Μητροπολίτες Δημητριάδος κ. Χριστόδουλο, Λαρίσης κ. Σεραφεῖμ και Τρίκκης και Σταγῶν κ. Ἀλέξιο, στον Ἱ. Μητροπολιτικὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Τρικάλων. Μίλησε ἐπίκαιρα ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος και στὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας ἐψάλλη μνημόσυνο τοῦ Δωροθέου Σχολαρίου. Στις 11.30 π.μ. στὴ Σταγιάδειο αἴθουσα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως μίλησε ὁ Καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Φώτιος Δημητράκοπουλος μὲ θέμα: «Δωρόθεος Σχολάριος, ὁ ποιῆσας και διδάξας». Στὴ συνέχεια ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν προσκεκλημένων στο «Φρούριο» Τρικάλων και μοίρασε ἀναμνηστικά.

—Στις 11 Σεπτεμβρίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας ἐτέλεσε τὴν ἀκολουθία τοῦ ἀγιασμοῦ μὲ τὴν ἐναρξη τῶν μαθημάτων σὲ ὅλα τὰ Γυμνάσια και Λύκεια τῆς πόλεως τῶν Τρικάλων. Στις 21 Σεπτεμβρίου τέλεσε τὸν ἀγιασμό στο Οἰκοτροφεῖο ἀρρένων «Ἁγιοι Ἀνάργυροι» και στο Οἰκοτροφεῖο θηλέων «Καστρακίδειον» τῆς Ἱ. Μητροπόλεως. Σὲ ὅλους μίλησε ἐπίκαιρα και ἔδωσε τὶς πατρικὲς συμβουλές.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἱερά Μητρόπολις Λέρου, Καλύμνου και Ἀστυπάλαιας
Ἐκατονταετηρίδα ἐόρτασε ἀπὸ 10 - 17 Ιουλίου 1988 ἡ Ἱερά Μητρόπολις Λέρου, Καλύμνου και Ἀστυπάλαιας ἀπὸ τῆς ἀνυψώσεώς της, εἰς τὴν Μητροπολιτικὴν ἀξίαν. Αἱ ἐπταήμεροι ἐκδηλώσεις εἶχαν δοξολογικὸ, ἐπιστημονικὸ και πολιτιστικὸ χαρακτήρα. Ἐλαβον χώραν πολυαρχιερατικά Θ. Λειτουργία και ἄλλαι λατρευτικά συνάξεις και εἰς τὰς τρεῖς νήσους τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως, θεολογικὸ ἐπιστημονικὸ θραδυνὸ στὴν Κάλυμνο μὲ ὁμιλητὰς καθηγητὰς τῶν Πανε-

πιστημίων Ἀθηνῶν και Θεσσαλονίκης και διάφοροι φολκλορικὰ ἐκδηλώσεις. Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἐορτῶν ἔγιναν τὰ ἐγκαινία Κέντρου Νεότητος, τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσείου Λέρου και τῆς Πολυκλαδικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Λογιστῶν, Δακτυλογράφων και Κομπιούτερ.

Εἰς τὰς ἑορτὰς παρέστησαν ὁ πατριαρχικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Σεβ. Μητροπολίτης Κολωνίας κ. Γαβριήλ, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Παρθένιος συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Ἱωαννουπόλεως κ. Παῦλον και Ἀζώμης κ. Πέτρον, ἀπὸ τὴ Ρωσία ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀδησοῦ κ. Σέργιος, ἀπὸ τὴ Ρουμανία ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κεντρῶας Εὐρώπης κ. Ἀνδριανός, ἀπὸ τὴν Κύπρο ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κιτίου κ. Χρυσόστομος, ἀπὸ τὴν Κρήτη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γορτύνης και Ἀρκαδίας κ. Κυρίλλος και ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καρπενήσιου κ. Νικόλαος. Παρέστη ἀκόμη ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου κ. Γεώργιος Θέμελης, ἀνώτατοι δικαστικοί, καθηγηταὶ Πανεπιστημίου και ἄλλοι ἐπίσημοι. Ἡ Κυβέρνησις πρὸς διευκόλυνση τῶν ἐορτῶν διέθεσε τὸ ἀντιτορπιλικὸ «ΠΑΝΘΗΡ» και ὁ Δήμαρχος Καλυμνίων τὸ πλοῖο «ΚΑΛΥΜΝΟΣ». Ὁ πρωθυπουργὸς κ. Ἀνδρέας Παπανδρέου συνεχάρη τὸν Σεβασμιώτατο γιὰ τὴν ἐπέτειο τῆς ἐκατονταετηρίδος και τὸ κοινωνικὸ ἔργο τῆς Μητροπόλεως.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερά Κοινότης Ἁγίου Ὁρους Ἀθῶ

Διακήρυξις τῆς Ἱεράς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθῶ διὰ τὸ Βορειοηπειρωτικὸν πρόβλημα.

Ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερά Κοινότης μετὰ θαυμάτης οὐδύνης παρακολουθεῖ τὰ δεινὰ τῶν Ἑλλήνων ἀδελφῶν μας ἐν Βορείῳ Ἠπείρῳ.

Εἰς μίαν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν διεθνῶς γίνονται σεβαστὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα και ἀνάνωρίζεται ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως εἶναι ἀπογοητευτικὸν φαινόμενον τὸ γεγονός τῆς στραγγαλίσεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων και ἡ ἀπαγόρευσις κάθε λατρευτικῆς ἐκδηλώσεως ἐν Ἀλβανίᾳ.

Κανένα καθεστῶς εἰς τὴν ὑφήλιον δὲν εἶναι τόσο στυγνὸν και ἀπάνθρωπον, ὅσον τὸ ἀβείστικόν καθεστῶς τῶν Τιράνων. Ἡ ζωὴ εἰς τὴν ἐν λόγω χώραν εἶναι μίᾳ πραγματικῆ τυραννία.

Ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερά Κοινότης παρακολουθεῖ μετ' ἐνδιαφέροντος τὴν συμπαράστασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τὴν ὁποίαν ἐπιδεικνύει εἰς τοὺς λαοὺς ποὺ καταπατοῦνται τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα εἰς τὰς διαφορὰς χώρας τῆς ὑφῆλιου. Διερωτᾶται ὁμως διατί ἀδιαφορεῖ διὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα τῶν ὀρθόδοξων χριστιανῶν τῆς Β. Ἠπείρου, οἱ ὁποῖοι στεροῦνται κλήρου, ἐπισκόπων, ἱερέων και διδασκάλων κατὰ παράστασιν διεθνῶν συνθηκῶν;

Ποιεῖται ἐκκλησίᾳ πρὸς αὐτὴν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς δυνατότητας, ποὺ ἔχει εἰς τὰ διεθνή θήματα, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Κοινότητα, τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης και τὸν Ο.Η.Ε., ὥστε και ἐν Ἀλβανίᾳ νὰ ἐπιτραπῇ ἡ τέλεσις θρησκευτικῶν ἐκδηλώσεων και νὰ ἡχῆσιν πάλιν οἱ καμπάνες τῶν Ἐκκλησιῶν.

Κατὰ τὴν παρούσαν κρίσιμον ὥραν συμπαριστάμεθα θερμῶς εἰς τὰ δεινὰ τῶν Βορειοηπειρωτῶν, προσευχόμενοι εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἐξ ὕψους ἐνίσχυσιν των και τοὺς ἀποστέλλομεν μῆνυμα καρτερίας, αἰσιοδοξίας και ἐλπίδος, ὅτι σύντομα ἐγγίξει ἡ ἀπολύτρωσις των και καταδικάζομεν πλήρως τὴν πρωτοφανῆ καταπίεσιν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος και ἐλευθερίας.

Εὐχόμεθα ἀπὸ καρδίας ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς διὰ πρεσβειῶν τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ και πάντων τῶν ἐν τῇ περιοχῇ διαλαμπάντων ἁγίων δώσῃ σύντομα νὰ ἴδουν ἡμέρας ἐλευθερίας οἱ Βορειοηπειρωτῶν ἀδελφοί μας.

ΙΕΡΑ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΑΘΩ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Μητροπολίτου Σηλυβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ὁρθόδοξοι προβληματισμοὶ στὴν ΔΙΑΣΠΟΡΑ, Ἔκδοση Ἱεραῶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Πρέβεζα 1988, σσ. 141.

Ἡ ἀξία ἐνὸς βιβλίου δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν σελίδων τοῦ ἢ τὴν ἐντυπωσιακὴν προβολήν, ποῦ ἐνδέχεται νὰ συνοδεύει τὴν ἐμφάνισή του, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ποιότητα τοῦ περιεχομένου του. Στὴ σκέψη αὐτὴ —ποῦ συχνὰ κάνουν ὅσοι ἀσχολοῦνται λίγο περισσότερο μὲ τὸ βιβλίο— θὰ ὀδηγηθεῖ καὶ ὅποιος ἀποφασίσει νὰ διαβάσει ἕνα μικρὸ σὲ σχῆμα καὶ σὲ ἀριθμὸ σελίδων βιβλίο τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σηλυβρίας κ. Αἰμιλιανοῦ μὲ τὸν ὠραῖο τίτλο «Ὁρθόδοξοι προβληματισμοὶ στὴν Διασπορά», ποῦ ἐξέδωσε μὲ πολλή φροντίδα ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως κ. Μελέτιος ὡς ἔκδοση τῆς Ἱεραῶς Μητροπόλεως του.

Ὁ Σεβ. κ. Αἰμιλιανὸς τόσο ὡς πρεσβύτερος ὅσο καὶ ὡς ἐπίσκοπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὑπηρέτησε τὴν Ἐκκλησία τῆς Διασπορᾶς στὴν Εὐρώπη. Ἐν τούτοις εἶναι πολὺ γνωστὸς καὶ στὸν ἑλλαδικὸ χῶρο τόσο ἀπὸ τὴν συγγραφικὴν του προσφορά ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἀθόρυβη συμπαράστασή του στὶς δραστηριότητες διαφόρων Μητροπόλεων τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μακρὰ διακονία του μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων τῆς ἐλληνικῆς Διασπορᾶς τὸν ἔκανε νὰ ἐγκύψει ἰδιαιτέρως στὴ μελέτη τῶν πολλῶν καὶ δυσκόλων ποιμαντικῶν προβλημάτων τῶν μεταναστῶν. Καταστάλαγμα αὐτῆς τῆς μελέτης καὶ τῆς πολυετοῦς πείρας ποῦ ἀπέκτησε εἶναι καὶ οἱ «Ὁρθόδοξοι προβληματισμοὶ» του. Γνώση θεολογικῆ, πείρα ποιμαντικῆ, ὄριμη κρίση, ρεαλιστικὴ σκέψη, εὐλικρίνεια αὐτοκριτικῆς —«τὸ θάρρος τῆς αὐτοκριτικῆς», ὅπως λέει ὁ ἴδιος (σ. 129)—, ὅλα αὐτὰ συντελοῦν ὥστε οἱ «προβληματισμοὶ» τοῦ Σεβ. νὰ εἶναι ἕνα χρησιμότατο καὶ πολλαπλὰ ὠφέλιμο βιβλίο. Ἰδιαιτέρως γιὰ μᾶς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ποιμένες. Καὶ ὅς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ προσθέσω, τοὺς κληρικοὺς τῆς δικῆς μας Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ διεύρυνση τῶν ποιμαντικῶν ἀναζητήσεών μας.

Ἄν καὶ ἡ ἀφετηρία τῶν σκέψεων τοῦ συγγραφέα εἶναι ἡ Διασπορὰ μὲ τὰ εἰδικὰ προβλήματα τῆς, ἡ θαυτότερη προβληματικὴ τοῦ βιβλίου εἶναι ἡ ἀναγκαιότητα ἀνανέωσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ ἡ ἐξόδος τῆς σημερινῆς ἐνορίας ἀπὸ τὸ μαρasmus καὶ τὴν τυποποίηση. Ὁ Σεβ. διαδλέποντας τὶς τρομακτικὲς δυσκολίες τοῦ αὐριο καὶ συναισθανόμενος τὸ θάρος τῆς ποιμαντικῆς του εὐθύνης ἀγωνιᾷ. Καὶ αὐτὴ τὴν ἀγωνία του καταθέτει ἐνώπιόν μας μὲ τὶς σκέψεις ποῦ διατυπώ-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 2^ο παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χ^ο του τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ροδοχωρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Νεαπόλει τῆ 29ῃ Σεπτεμβρίου 1988

† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις α) τῶν ἄρθρων 38, παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱ. ναφ Ἁγίου Ἀθανασίου Εὐδόμου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34)β' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρξέως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Νεαπόλει τῆ 12ῃ Ὀκτωβρίου 1988

† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κερκύρας καὶ Παξῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 673)77 (ἄρθρ. 1, παρ. 1, ἐδάφ. Β'), τὸ ἄρθρον 25 τοῦ Νόμου 817)1978 καὶ τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος 582)2-7)11.7.1980 «περὶ κατανομῆς θέσεων Ἱεροκηρύκων εἰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν β' κενὴν θέσιν Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱεραῶς Μητροπόλεως Κερκύρας καὶ Παξῶν, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρξέως εἰς τὸ Περιοδικὸ «ΕΚΚΛΗ-

νει. «Ὁφείλομε νὰ προσέξουμε τὸ αὐριο, τὸ μέλλον, ποῦ δὲν φαίνεται καθόλου ρόδινο στὸν ἀπειλητικὸ ὄριζοντα. Πρὶν ὁ ἄνεμος τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας καὶ ἐκκοσμηκέσεως σαρώσῃ τὰ πάντα καὶ ψυχράνῃ τελείως τὸν κόσμον, εἶναι καιρὸς νὰ ἀναλάβωμε ἕνα ξεκίνημα γιὰ νὰ βρῆ ὁ καθένας τὴν ἀγωνιστικὴν του θέση μὲ τὴν ἀνάλογον προσφορά του» (σ. 68).

Θὰ ἦταν εὐχῆς ἔργο οἱ «Ὁρθόδοξοι προβληματισμοὶ στὴν Διασπορὰ» νὰ προβληματίσωσι ὅσο γίνεται περισσοτέρως. «Νὰ μελετηθοῦν θαθεῖα γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας μας», ὅπως σημειώνει στὸν Πρόλογό του ὁ Σεβ. Νικοπόλεως.

Ἀρχιμ. ΣΥΜΕΩΝ Π. ΚΟΥΤΣΑΣ

ΣΙΑ», υποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Κερκύρα τῆ 10ῃ Νοεμβρίου 1988

† Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρὰ γρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῆ 16ῃ Νοεμβρίου 1988

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ὁ Ρ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρὰ γρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ἁγίας Βαρβάρας καὶ β) Παναγίας τῆς Δεξιᾶς, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῆ 23ῃ Νοεμβρίου 1988

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ὁ Β'

Ἱερὰ Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παρὰ γρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 καὶ προκειμένου ἵνα προδῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς: 1) Καθεδρικοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κυπαρισσίας καὶ 2) Εἰσοδίων Θεοτόκου Φιλατρῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34)ιβ' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῆ 18ῃ Νοεμβρίου 1988

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παρὰ γρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 καὶ προκειμένου ἵνα προδῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. ναοῖς α) Ἀγ. Κων(νου) Βόλου, β) Ἀγ. Θεοδώρων Βόλου καὶ γ) Ἀγ. Ἀναργύρων Βόλου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὰς Δια-

κονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34)ιβ' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Βόλῳ τῆ 24ῃ Νοεμβρίου 1988

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παρὰ γρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 καὶ προκειμένου ἵνα προδῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱ. ναῷ Ἁγίου Δημητρίου Τριπόλεως,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34)ιβ' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Τριπόλει τῆ 28ῃ Νοεμβρίου 1988

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παρὰ γρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 καὶ προκειμένου ἵνα προδῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱ. ναῷ Κοιμ. τῆς Θεοτόκου Καλαβρύτων (Μητροπολιτικόν), καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34)ιβ' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Αἰγίῳ τῆ 29ῃ Νοεμβρίου 1988

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐπισκοπικὸν Δικαστήριον

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς

Τὸν Πρωτοπρεσβύτερον Γεώργιον Κατινᾶν τοῦ Πολυχρόνη, Συνταξιοῦχον Κληρικὸν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν (καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, εἰς τὰ Γραφεῖα Αὐτῆς, ὁδὸς Ἁγίας Φιλοθέης 19 - 21, τὴν 20ῃν Δεκεμβρίου 1988, ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 10ην π.μ., ἵνα δικασθῆς ἐπὶ ὀκτῶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, ἅτινα λόγῳ τῆς φύσεώς των κρίνεται σκόπιμον κατ' ἄρθρον 110 παρὰ γρ. 3 Ν. 5383)1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐ-

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ Ξ' (1988) ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»*

ΕΟΡΤΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἄθηνῶν Σερραφείμ, Πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, σ. 4. — Τοῦ αὐτοῦ, Πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ἐπὶ τῷ Πάσχα, σ. 210. — Οἰκουμ. Πατριάρχου Δημητρίου, Πρὸς τὴν Ἱερὰν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὁρους, σ. 307.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Ἀρχιεπ. Ἄθηνῶν Σερραφείμ, ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις, σ. 3. — Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις, σ. 5. — Τοῦ αὐτοῦ, Πασχάλιος ποιμαντορικὴ ἐγκύκλιος, σ. 209. — Οἰκουμ. Πατριάρχου Δημητρίου, Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις ἐπὶ τῷ Πάσχα, σ. 259. — Τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Πρὸς τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαὸν (κατὰ τῆς ταινίας «Ὁ τελευταῖος πειρασμός»), σ. 549.

(*) Τὰ περιεχόμενα κατήρτισεν ὁ Εὐάγγελος Π. Λέκκος.

τῶν διαδικασιᾶς», ὅπως μὴ ἀναφερθῶσι ἀναλυτικῶς ἐν τῷ παρόντι Κλητηρίῳ Ἐπικρίματι.

Προσεπιδηλουμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὥσ ἄνω ἡμέρα τε καὶ ὥρα θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ὁ Προεδρεύων τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
Ο ΠΡΩΤΟΥΓΚΕΛΛΟΣ

Ἀρχιμ. Δημήτριος Μπεκιάρης

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Μεντζελόπουλος

Ἱερὰ Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς

Τὸν Αἰδεσ. Χαράλαμπον Ἰωάν. Χιρμπάκη κληρικὸν τῆς Ἱ. Μ. Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Ἀγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου τῇ 31ῃ Ἰανουαρίου 1989 ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥρα 9.30 π.μ. ἐν Χανίοις καὶ ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱ. Μητροπόλεως διὰ νὰ δικασθῆς ἐπὶ κανονικῶν παραπτωμάτων.

Προσεπιδηλουμέν σοι, ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὥσ ἄνω ἡμέρα τε καὶ ὥρα θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Εἰρηναῖος

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱερ. Δημήτριος Ἀλεξανδράκης

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Τὸ πλήρες κείμενο τοῦ προσυμφώνου γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιουσία, σ. 211. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 38/1988, σ. 673.

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὑπέρχονα μὴνύματα τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, σ. 6, 65, 97, 145, 177, 215, 257, 305, 337. — Ἡ χιλιετηρὶς τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Ρώσων, σ. 369. — Ἡ Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, σ. 401. — Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καὶ ὁ ρωσικὸς πολιτισμὸς, σ. 433. — Ἡ 900ετηρὶς τῆς ἐν Πάτρῳ Ἱ. Μονῆς ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, σ. 465. — Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἐντὸς τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, σ. 513. — Πατριαρχικαὶ ἐπισημάνσεις καὶ παραινέσεις, σ. 578. — Προσοδοκώμενος, ἀναζητούμενος καὶ εὐρισκόμενος Λυτρωτής, σ. 657.

ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ

Ἱ. Μ. Χατζηφώτη, Χρονικὸ 900ετηρίδος τῆς Ἱ. Μονῆς Θεολόγου Πάτμου, σσ. 583-645.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ
ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ
Εἰς τὰς σελ. 70, 99, 187, 475.

ΕΚΛΟΓΑΙ - ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΙ - ΕΝΘΡΟΝΙΣΕΙΣ
ΝΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ

Ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία τοῦ Σεβ. Λαοδικεῖας κ. Ἰακώβου, σ. 157. — Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Σεβ. Ουατεῖρων καὶ Μ. Βρετανίας κ. Γρηγορίου, σ. 391, 419. — Πρωτοπρ. Παναγιώτου Σιμιγιάτου, Ἡ ἐκλογή καὶ ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλιτίας κ. Ἱερεμίου, σ. 485.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη, «Ἡ ἡγουμένη τοῦ Ἀθῶνα, κυρὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος», σ. 53, 82, 135, 164, 191, 231, 294, 321, 354. — Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ ὁσίου Νικάνορος καὶ τὸ κειμηλιοφυλάκιον αὐτῆς, σ. 73, 122, 147, 184, 217, 308, 347, 378, 413, 478, 523, 554, 676. — Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, Ἀνθρωπος καὶ φυσικὸ περιβάλλον, σ. 76, 124, 149, 186, 220, 311, 349, 381. — Βλασίου Ι. Φειδᾶ, Ὁ ἱερός Φώτιος καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, σ. 127. — Ἰω.

Παπαγιαννοπούλου, Προσπάθεια πρὸς αὐξήσιν τῆς μυϊκῆς ἰσχύος παρ' ἀρχαίους Ἰσραηλίταις, σ. 161. — Ἰω. Φ. Ἀθανασοπούλου, Ὁ Ἱερόθεος Μητρόπουλος, ὡς ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν καὶ Ἡλείας, σ. 198, 239, 327, 357. — Νικ. Π. Μπρατσιώτου, Μνήμη Ἰωάννου Θ. Σακελλαρίδου, ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ὕμνωδου, σ. 226, 277. — Βλασίου Ἰ. Φειδᾶ, Μάξιμος ὁ Γραικός, φωτιστὴς τῶν Ρώσων, σ. 274, 314, 351, 387. — Μητροπολίτου Λεοντοπόλεως Τίτου, Ἱστορικαὶ ἐπιστολαὶ Ἰω. Θ. Σακελλαρίδου πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Φώτιον, σ. 483. — Ἀρχιμ. Χριστοδ. Μουστακά, Σκιαγραφία μιᾶς μορφῆς (Δωρόθεος Σχολάριος, ὁ Θετταλός), σ. 566. — Μητροπ. πρ. Παραμυθίας Τίτου, Πρακτικὰ τοῦ Φροντιστηρίου τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου..., σ. 668. — Ἀποκαλυπτήρια ἀνδριάντος Μητροπ. Ν. Σμύρνης κυροῦ Χρυσοστόμου, σ. 674.

ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ

Ἀθαν. Μπασδέκη, Ἡ ἐνέργεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἐμπειρίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, σ. 229, 281, 318. — π. Παναγ. Χ. Σιμιγιάτου, «Ἡ ἀνάπαυση τοῦ Πνεύματος στὸν Χριστό», σ. 237. — Ἀναστασίου Π. Τίγκα, Αἱ ἀναστάσεις νεκρῶν εἰς τὸν βιβλικὸν καὶ ἐλλαδικὸν χῶρον, σ. 422, 446, 499, 535, 569. — Μητροπ. Σηλυβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ὁφελοῦν σχίσματα καὶ αἵρέσεις; σ. 526, 557, 679. — Παν. Ι. Μπούμη, Πνευματικὴ λύση γάμων μεταξὺ ὀρθοδόξων (Ἑλλήνων καὶ Ἀλλοδαπῶν), σ. 532. — Βασ. Ν. Ἀναγνωστοπούλου, Τὸ διορθόδοξο καὶ διαχριστιανικὸ ἔργο τοῦ Οἴκ. Π/ρχείου (1923-87), σ. 683.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ

Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Βλάχου, Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ὡς ἐρμηνευτὴς τῶν Γραφῶν, σ. 84, 167, 234, 324, 394. — Μητροπ. Σισανίου Ἀντωνίου, Ἡ Πολιτεία ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀποκαλύψει Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, σ. 552, 670.

ΛΟΓΟΙ - ΟΜΙΛΙΑΙ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ - ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Π. Β. Πάσχαου, Ὁ φίλος τῶν Ἀγίων (ὁ ἁγιολόγος πρωτοπρ. Ἰω. Ράμφορ), σ. 78. — Μητροπ. Κοζάνης Διονυσίου, «Πατροπαράδοτον σέβας», σ. 179. — Γιώργου Κ. Ἀγγελινάρα, Συνέχεια καὶ ὁμοιογένεια τῆς ἐλληνικῆς μουσικῆς παραδόσεως, σ. 244. — Ἀνδρέου Ι. Φυτράκη, Ἡ προσωπικότης τοῦ Καθηγ. Γεωργίου Σωτηρίου καὶ ἡ συμβολὴ του..., σ. 384, 416. — Μητροπ. Κίτρους Ἀγαθονίου, Ὁ Κίτρους Βαρνάβας (†), σ. 481. — Ἀρχιμ. Θεοδωρήτου Παλυζωγοπούλου, Ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμον, σ. 491.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Μητροπ. Τριφυλίας Στεφάνου, Ὁ ἐπίσκοπος ὡς διαχειριστὴς τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, 46, 68, 118. — Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ἡ φιλόνηρωπη στάση, σ. 47. — Τοῦ αὐτοῦ, Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες ὡς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, σ. 71. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἐντυπώσεις ἀπὸ τῆς ἐκδηλώσεως γιὰ τὴν ἀπόδημο Ἑλληνίδα, σ. 152, 188, 222, 284. — Δημ. Ν. Παπαθανασοπούλου, Τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά καὶ ἡ γλῶσσα, σ. 168, 195. — Ἀρχιμ. Νικ. Πρωτοπαπᾶ, «Ἐσιώπας δὲ Χριστέ...», σ. 193. — Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Αἱ παιδαγωγικαὶ ἰδέαι τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, σ. 340, 372, 404, 436, 469, 516. — Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου, Ἠθικὰ καὶ δεοντολογικὰ προβλήματα στὴν τεχνητὴ γονιμοποίηση, σ. 345, 375. — Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ὁ ἀσκητικὸς χαρακτήρας τῆς Ὀρθοδοξίας, σ. 407. — Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Γ. Σταυροπούλου, Ὁ ἐθουσιασμός, κυρίαρχο στοιχεῖο ζωῆς, σ. 440. — Πρωτοπρ. Νικ. Γ. Σκιαδάρεση, Μιὰ πρόταση γιὰ τὴν Παιδεία μας, σ. 454. — Ἡ Δ. Ι. Σύνοδος τῆς 132ης περιόδου (1.9.88-31.8.89), σ. 476. — Πατριαρχικὸς ὕμνος τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, σ. 561. — Γρ. Θ. Στάθη, Ἀποκάλυψη καὶ ἱστορικὴ μαρτυρία, σ. 685.

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΚΑΙ ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ἡ ἱερὰ πορεία τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου κ. Δημητρίου πρὸς τὰς Ἐκκλησίας Ρωσσίας καὶ Γεωργίας, σσ. 9-45. — Μητροπ. Περιστερίου Χρυσοστόμου — Καθηγητοῦ Γερ. Κονιδάρη, Ἐκθεσις συμμετοχῆς εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Κ.Ε. τοῦ Π.Σ.Ε., σ. 51. — π. Γεωργίου Τσέτση, Μιὰ σύνθεση τῶν ἀπαντήσεων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στὸ «Κείμενο τῆς Λίμα», σ. 86. — Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου κ. Δημητρίου πρὸς τὰς Ἐκκλησίας Σερβίας καὶ Ρουμανίας (11-21.9.1987), σ. 100-118. — Ὁ ἐορτασμός τῆς συμπληρώσεως χιλιετίας ἀπὸ τοῦ Βαπτίσματος τῶν Ρώσων εἰς τὸ Οἶκον. Πατριαρχεῖον, σ. 260. — Μητροπ. Κυθήρων Ἰακώβου, Ἐκκλησιαστικὴ ἀντιπροσωπεία εἰς Μεγ. Βρετανίαν σ. 480. — Μ. Πρωτοπρ. Γεωργίου Τσέτση, Ἡ 40ετία τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν (1948-88), σ. 495. — Κων. Β. Σκουτέρη, Ἐκθεσις περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Γ' Θεολογικῆς Συνδιασκέψεως ἐπὶ τῇ 1000ετηρίδι βσπίσεως τῶν Ρώσων, σ. 529. — Γ. Ν. Λαίμοπούλου, Γενηθῆτω τὸ θέλημά σου: ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὀρθοδοξίας σήμερον, σ. 562, 688.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

Ὁ Ἄρτης Ἰγνάτιος (†), σ. 289. — Μητροπ. Σταυρουπόλεως Μαξιμου, Ἐπικήδειος εἰς τὸν

Καθηγ. Ἐμμ. Φωτιάδην, σ. 560. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Ὁ πρῶν Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος, σ. 661. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος πρῶν Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος (Βιογραφικά στοιχεία), σ. 663.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Μήνυμα πανορθόδοξου καὶ οἰκουμενικῆς σημασίας. — Οἱ βυζαντινοὶ πρόγονοί μας δὲν ὑπῆρξαν σκοταδιστάι. — Πρὸς ἐπανεύρεσιν τῆς προφητικῆς παρρησίας, σ. 55. — Ἡ ἱεραποστολὴ ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει τῆς Κεντρῶας Ἀφρικῆς. — Ἡρωίδες τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ ἔθνους, σ. 56. — Πρὸς ἀναβίωσιν μακροαίωνος ἱεραποστολικῆς παραδόσεως. — «Ἡ Ἐκκλησία στρατευομένη στὸν Ἔβρο». — Νέος «Μέγας Ἀρχαν Ἱερομνήμων», σ. 57. — Ἀκτινοβόλος θεσμός τῆς Συμπρωτεύουσης. — Ἡ σημερινὴ Ἱατρική, σ. 90. — Στρουθοκαμηλισμός ἢ ὑποκρισία; — Διαδηλώσεις ἐναντίον τῶν ἀμβλώσεων. — Ἡ Ἐκθεσις «Ἑλληνικά Δάση», σ. 91. — Σημαντικὸς σταθμός. — «Ἴνα πάντες ἐν ὤμεν», σ. 138. — Ὁ ἱερός Φώτιος καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας. — Στόχος εἶναι ἡ μετὰδοσις τῆς σκυτάλης, σ. 139. — Ρεαλιστικαὶ ἐπισημάνσεις. — Ὀρησκευτικὴ ἀναγέννησις ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ, σ. 140. — Ἡ Ὀρθοδοξία ὡς ζωὴ τῆς σήμερον καὶ ὡς ἐπαγγελία τοῦ αὔριου. — «Χίλια ἔτη Ἐκκλησία ἐν Ρωσία», σ. 169. — Ὁ νέος Προκαθήμενος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Φινλανδίας. — Ἡ προσωπικότης καὶ τὸ ἔργον τοῦ Π. Τρεμπέλα, σ. 170. — Τὸ ζήτημα τῆς ἐπικτήτου ἀνοσοανεπαρκείας. Δὲν πρέπει νὰ σιωποῦν, σ. 171. — «Ἵπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος». — Ὁ Μακρυγιάννης καὶ τὸ 1821. — Ἀφοπλισμός διὰ τοῦ ἠθικοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ, σ. 200. — Ἐπιδιώξεις ἀντιφατικαί. — «Οὐκ ἔστιν ἄρσεν καὶ θῆλυ». — «Βορειοηπειρωτικὸν Βῆμα», σ. 201. — «Σταυρώσιμον» καὶ «ἀναστάσιμον» Πάσχα. — «Ἰδρυμα Νεότητος τῆς Ἱ. Ἀρχ/πῆς Ἀθηνῶν», σ. 249. — Αἴτημα τοῦ Γιεφτσυσένκο καὶ τῶν ρώσων πιστῶν. — «Ἀφυπνίζει νέαν ἐλπίδα». — Ὀρησκευτικὸς καὶ ἔθνικὸς φρονηματισμός, σ. 250. — Ἀμβλύνεται ἡ ἠθικὴ συνείδησις, σ. 251. — «Τὸ σπουδαιότερον μήνυμα αἰσιοδοξίας». — Τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως. — Ραδιοφωνικὸς Σταθμός τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 296. — Ἐπανεκδοσις καὶ ὀγδοηκονταετηρὶς τοῦ περιοδικοῦ «Πάνταινος». — Προσευχόμεναι γυναῖκες ἐν Σοβιετικῇ Ἐνώσει. — Ἡ ζωοποιὸς δύναμις τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρώσων, σ. 297. — Στοργικὴ μήτηρ καὶ φιλόστοργος θυγάτηρ. — «Ἐν κατανοήσει ἀμειβαίᾳ καὶ συμπαθείᾳ βαθυτάτη». — Κατηχητικὰ Σχολεῖα καὶ Γυναικεῖος Μοναχισμός, σ. 331. — Δημοσιογραφικὴ Δεοντολογία. — Ἐκφυλισμός τοῦ ἀθλητικοῦ πνεύματος, σ. 332. — Ἐκκλησιολογικὸν καὶ πνευματολογικὸν ἐνδιαφέρον. — Τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας. — Ἀξιόπαινος πρωτοβουλία, σ. 361. — Ὀρθόδοξος προοπτικὴ διὰ τοὺς Θεολογικοὺς Διαλόγους. — Ἐλπίδες καὶ εὐχαί. — Αἱ Ὀρθόδοξοι Ἑλληνίδες, σ. 362. — Ἐλπίζομεν, ὅτι θὰ ἀρθοῦν τὰ γενεσιουργὰ αἰτία, σ. 396. —

Τὸ ποιμαντικὸν ἔργον ἐν ταῖς φυλακαῖς. — Ἐγκώμιον καὶ πατρικὴ προτροπή. — «Μὲ γλῶσσα ἑλληνικὴ καὶ ὑπερήφανη». — Ὁδὸς Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα», σ. 397. — Αἱ νέαι ἐπισκέψεις τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. — «Δὲν εὐρίσκεται εἰς τὸ τέλος», σ. 425. — «Κεντρικὸν Γραφεῖον Δωρεᾶς Σωμάτων καὶ Ὀργάνων». — Ἀστοχος ἔκφρασις, σ. 426. — Θεομητορικὴ εὐλάβεια. — Ἡ ΚΘ' Κληρικο-λαϊκὴ Συνέλευσις τῆς Ἀρχ/πῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς, σ. 455. — 35ῃ ἐβδομάς λειτουργικῶν σπουδῶν. — Ἐκκλησία καὶ Νεότης. — Ἐκκλησιαστικὸν Βῆμα». — Τὸ ζήτημα τῆς μειώσεως τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν, σ. 456. — Ἐπὶ τῇ ἐπικειμένη ἐλεύσει τοῦ Παναγ. Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. — Τὸ ἔργον τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, σ. 503. — Ἀσεβεστάτη ταινία. — Ἐλευθερία καὶ τέχνη. — Ἐκκλησιαστικὸς Ὑμνωδός, σ. 504. — Ἡ 50ετηρὶς τῶν «Μικρασιατικῶν Χρονικῶν», σ. 505. — Ἡ ἐν Ἑλλάδι Παρουσία τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. — Ἀφυπνιστὸς συνειδητῶν ἢ ὑποσυνειδητῶν ἀναμνήσεων. — Τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον καὶ αἱ διεκκλησιαστικαὶ σχέσεις, σ. 537. — Οἱ Ρῶσοι νεομάρτυρες. — «Περὶ ἡθῶν καὶ ἠθικῆς». — «Τιμήθηκε ἀπὸ τὴν Πολιτεία μὲ διθυράμβους», σ. 538. — Ἡ «ἀπὸ Βοσπόρου αὔρα». — «Νεφύδιον ἔσται καὶ θάττον παρελεύσεται». — Τὸ ζήτημα τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου, σ. 571. — Ἡ οἰκουμενικότης τοῦ Χριστιανικοῦ Βυζαντίου. — Νέο κρούσμα ἠθικοῦ μισοδατισμοῦ, σ. 572. — Περιβλεπτον καὶ περιώνυμον μοναστικὸν κέντρον. — «Ἐξ ὀνόματος ὅλης τῆς Ὀρθοδοξίας». — Τὸ χρέος τῆς Πανορθοδόξου Ἐκκλησιαστικῆς Μαρτυρίας. — Ναιπαὶ ἐντυπώσεις καὶ ἀναμνήσεις, σ. 646. — «Δονούμενη ἀπὸ πλειάδα συναισθημάτων». — Ἡ «Ἀποκάλυψις», σ. 647. — Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 50ετίας, σ. 691. — Ἐπὶ τῇ πρὸς Κύριον ἐκδημίᾳ του. — Ἀνακρινωθὲν τῆς Ἱεραρχίας διὰ τὸν «Τελευταῖον Πειρασμόν». — «Φύλακες γρηγορεῖτε», σ. 692. — Ἐκκλησιαστικὸς Ραδιοφωνικὸς Σταθμός. — Αἱ γυναῖκες ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. — Σταθμός εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, σ. 693.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Πράξεις συστάσεως ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων, σσ. 1-16 καὶ 17-32 τῶν ὑπ' ἀρ. 2/1.2.88 καὶ 6/1-15.4.88 τευχῶν - παραρτημάτων τῆς «Ἐκκλησίας». Τροποποιήσεις Πράξεως, σ. 256. — Πράξεις ἐκκλησιαστικῆς ὑπαγωγῆς Κοινότητος, σ. 510. — Τροποποιήσεις Πράξεως, σ. 543. — Κανονισμός 38/1988, σ. 670.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἐπισκόπου Διονυσίου Ψαριανοῦ, Μητροπ. Κοζάνης, Ἡ Θ. Λειτουργία (Π.Β. Πάσχα), σ. 203. Γ. Κ. Παπάζογλου, Βιβλιοθήκας στὴν ΚΠολη

τοῦ 16ου αἰῶνα (Π. Β. Πάσχου), σ. 204. — Χαρ. Μπούσια, Κανὼν Παρακλητικὸς... καὶ Ἑρήμου Μελίσματα (Π. Β. Πάσχου), σ. 204. — «Ὁσιος Εὐγένιος ὁ Αἰτωλὸς» (π. Νικ. Γ. Σκιαδαρέση), σ. 205. — Θεοκλήτου Μοναχοῦ Διονυσιάτου, Ὁ Γέροντάς μου Ἡγούμενος Γαβριὴλ Διονυσιάτης, (Π. Β. Πάσχου), σ. 301. — Ἄγ. Γρηγορίου τοῦ Μεγάλου, Βίοι ἀγνώστων Ἀσκητῶν (Π. Β. Πάσχου), σ. 302. — Τὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ (Π. Β. Πάσχου). — Ἀρχιμ. Λεοντίου Χατζηκώστα, Μνήμες τοῦ Νοέμβρη (Π. Β. Πάσχου), σ. 302. — Ἰω. Κ. Κουντουροῦ, «Ὡς φωνὴ ὑδάτων» καὶ «Ἐρχομαι ταχὺ» (Π. Β. Πάσχου), σ. 334. — Μελίτωνος Καραῖ, Ἡ νῆσος Ἰμβρος, συμβολὴ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς (Πέργης Εὐαγγέλου), σ. 460. — Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου, Ὁ ἅγιος Ἄνθιμος τῆς Χίου (Π. Β. Πάσχου) σ. 461. — Ἰ. Β. Μουσικολογίας, Ἰωάννης Παπαδόπουλος ὁ Κουκουζέλης (Π. Β. Πάσχου), σ. 461. — Π. Β. Πάσχου, «Ἐρωδιὸς φιλαμαρτήμων» (Ν. Β. Τυπάλδου), σ. 462. — Εὐσταθίου, Μητροπ. Σπάρτης, Διδαχικά (Ε. Π. Λέκκου), σ. 509. — Γ. Α. Χώρα, Ἱστορία τῆς Μονῆς Καλαμίου (Ε. Π. Λέκκου), σ. 509. — Ἀρχιμ. Διον. Μπέκου, Χτίσε τὴν προσωπικότητα τοῦ παιδιοῦ σου (Ε. Π. Λέκκου), σ. 542. — Μ. Μελινοῦ, Μίλησα μὲ τὸν ἅγιο Νεκτάριο (Π. Β. Πάσχου), σ. 542. — Κων. Κ. Παπουλίδης, Ἡ Ἐκκλησία στὴ νεότερη ρωσικὴ θεολογικὴ σκέψη (Π. Β. Πάσχου), σ. 573. — «Ἰδὼρ ἐκ πέτρας» (Ν. Θ. Μπουγάτσου), σ. 573. — Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, Ὁ ἐνιαύσιος στέφανος τῆς Ὁρθόδοξης Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας (Π. Β. Πάσχου), σ. 652. — Εὐαγ. Καραδήμου, Ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τῶν Πατέρων (Ἠλ. Δ. Μουτσούλα), σ. 653. — Μητροπ. Σηλυβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ὁρθόδοξοι προβληματισμοὶ στὴ Διασπορὰ (ἀρχιμ. Συμ. Κούτσα), σ. 697.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Κοινὸν Ἀνακοινωθὲν τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, σ. 141.

Ἐπισκόπου
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Α. ΨΑΡΙΑΝΟΥ
Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης

Ἡ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

(Πενηταδύο ὁμιλίες γιὰ τὴ θεία Λειτουργία.
"Ὅχι μόνο γιὰ τὸ λαὸ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἱερεῖς)."

*Ἐκδοση Ἀποστολικῆς Διακονίας, σελίδες 107
+ 438, δρχ. 650.

Βιβλιοπωλεῖο Δραγατσάνου 2 — Πλατεία
Κλαυθμῶνος.

Γράφατε Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλέφ.
722.8008.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Εἰς τὰς σελ. 334, 335, 399, 463, 574.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προκηρύξεις ἐκλογῆς:

Ἐφημερίων: σ. 63, 64, 94, 95, 96, 143, 144, 175, 176, 207, 208, 254, 255, 303, 304, 336, 368, 399, 400, 431, 432, 464, 511, 543, 544, 575, 576, 653, 654, 655, 698.

Διακόνων: σ. 63, 94, 144, 207, 208, 254, 336, 367, 368, 400, 441, 510, 511, 512, 544, 576, 653, 654, 698, 699.

Ἰεροκηρύκων: σ. 176, 256, 511, 654, 699.

Ἐκκλησ. Ὑπαλλήλων: σ. 62, 63, 95, 254, 399, 511, 543, 575, 655.

Ἐκκλησ. Σχολῶν: σ. 96, 400.

Ὑποτροφῶν: σ. 142.

Κλήσεις κατηγορουμένων: 431, 464, 512, 656, 699.

Ἀποφάσεις Ἐκκλ. Δικαστηρίων: 62, 64, 143, 303, 431, 574.

ΕΙΚΟΝΕΣ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ἰησοῦς Χριστός, σ. 2. — Φωτογραφίες ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς Ρωσιαν-Γεωργίαν, εἰς τὰς σελ. 10-39. — Φωτογραφίες ἀπὸ τὸ προσκύνημα τῆς εἰκόνας «Ἄξιόν ἐστιν» εἰς τὰς σελ. 53, 54, 164, 165, 192, 232, 295, 321, 322. — Φωτογραφίες ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Οἴκουμ. Πατριάρχου κ. Δημητρίου πρὸς τὰς Ἐκκλησίας Σερβίας καὶ Ρουμανίας, εἰς τὰς σελ. 103, 104, 105, 108, 113, 114, 115, 117. — Ἀπὸ τὸν ἑορτασμὸν τοῦ ἱεροῦ Φωτίου (6.2.1988) εἰς τὰς σελ. 129, 131, 133. — Ἀπὸ τὸ Συνέδριον γιὰ τὴν ἀπόδημο Ἑλληνίδα, εἰς τὰς σελ. 153, 155, 189, 223, 224, 225, 285. — Ὁ Σεβ. Λαοδικείας κ. Ἰάκωβος, σ. 157. — Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος, σ. 182. — Ὁ Ἱερόθεος Μητρόπουλος εἰς τὰς σελ. 199, 242, 328, 329, 360. — Ἀπὸ τὸν ἑορτασμὸν τῆς χιλιετίας βαπτίσματος τῶν Ρώσων, εἰς τὰς σελ. 261-267. — Ὁ Ἄρτης Ἰγνάτιος (†), σ. 290. — Ὁ Θυατείρων κ. Γρηγόριος, σ. 391. — Ἱερατικὸν Συνέδριον Ἰ. Μ. Δράμας, σ. 399. — Ἡ Δ.Ι.Σ. τῆς περιόδου 1988-89, σ. 476. — Ὁ Γαλλίας Ἱερεμίας, σ. 487. — Κατασχέσεις τῆς Ἱ. Μητρ. Πειραιῶς, σ. 540. — Ἀπὸ τὸ Χρονικὸν 900ετηρίδος

(1088-1988) τῆς Ἱ. Μονῆς Θεολόγου Πάτμου, εἰς τὸ τεύχος 16 (σσ. 577-645). Ὁ πρῶν Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος, σ. 661, 663.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος

Ἱερά Σύνοδος, σ. 58, 140, 171, 172, 202, 251, 252, 253, 333, 505, 539, 573.

Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν, σ. 59, 140, 172, 253, 298, 363, 398, 648.

Ἱεραὶ Μητροπόλεις:

Δημητριάδος, σ. 59, 141, 173, 253, 298, 427, 506, 540, 650, 694.

Δράμας, σ. 398.

Ἡλείας, σ. 174, 298, 540, 650.

Θεσσαλονίκης, σ. 92.

Θήρας, σ. 506.

Καλαβρύτων, σ. 299, 363, 507, 694.

Κορίνθου, σ. 92, 174, 254.

Λήμνου, σ. 398.

Μαρωνείας, σ. 364, 507, 695.

Μεγάρων, σ. 364.

Μονεμβασιάς καὶ Σπάρτης, σ. 184, 650.

Ν. Ἰωνίας, σ. 93, 299, 399, 695.

Νικοπόλεως, σ. 508.

Πειραιῶς, σ. 540.

Τρίκκης, σ. 427, 457, 695.

Χαλκίδος, σ. 299, 333.

Πατριαρχεῖα

Οἰκουμενικόν, σ. 508.

Ἱεραὶ Μητροπόλεις:

Ρεθύμνης, σ. 428.

Ρόδου, σ. 366.

Λέρου, 696.

Αὐστρίας, σ. 60, 429.

Γαλλίας, σ. 299, 366, 428.

Θυατείρων, σ. 60, 365, 508, 651.

Ἱ. Κοινότης Ἀγίου Ὄρους, σ. 696.

Ἀλεξανδρείας, σ. 61, 202, 333, 430, 540, 541.

Σερβίας, σ. 175, 300, 457, 651.

Βουλγαρίας, σ. 62.

Ἐκκλησία Κύπρου, σ. 333, 541.

Ἐκκλησία Αἰθιοπίας, σ. 458.

Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, σ. 367, 573.

Οἰκουμενικὴ Κίνησις, σ. 62, 367.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἐλασσώνος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

† Ὁ Θήρας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Προσδοκώμενος, ἀναζητούμενος καὶ εὐρισκόμενος Λυτρωτῆς.

Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Ὁ πρῶν Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος (†).

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος πρῶν Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος (Βιογραφικὰ στοιχεία).

Μητροπ. πρ. Παραμυθίας Τίτου, Πρακτικὰ τοῦ Φροντιστηρίου τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου... τῆς περιόδου 1934 - 35.

Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Ἡ πολιτεία ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀποκαλύψει Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 38/1988.

Ἀποκαλυπτήρια ἀνδριάντος τοῦ Ἀ' Μητροπολίτου Ν. Σμύρνης κυροῦ Χρυσοστόμου.

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Ὁσίου Νικάνορος καὶ τὸ κειμηλιοφυλάκιον αὐτῆς.

Μητροπ. Σηλυβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ὁφελῶν σχίσματα καὶ αἱρέσεις;

Βασ. Ν. Ἀναγνωστοπούλου, Τὸ διορθόδοξο καὶ διαχριστιανικὸ ἔργο τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου (1923 - 87) καὶ ἡ συμβολὴ σ' αὐτὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης.

Γρ. Θ. Στάθη, Ἀποκάλυψη καὶ ἱστορικὴ μαρτυρία.

Γ. Ν. Λαίμοπούλου, «Γεννηθῆτω τὸ θέλημά Σου: Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδοξίας σήμερα».

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

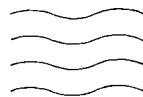
Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

Περιεχόμενα τοῦ τόμου.

Συνεργάται ἔτους 1988.

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ”

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο ΕΛΑΣΣΩΝΟΣ ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

† Ο ΘΗΡΑΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΟΜΟΤΙΜΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1988 ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

† Η Α.Θ.Π. Ο ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
 † Η Α.Θ.Μ. Ο ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ ΣΕΡΑΦΕΙΜ
 † Ο ΣΕΡΒΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΖΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
 † Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
 † Ο ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ
 † Ο ΔΡΑΜΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
 † Ο ΠΑΤΡΩΝ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
 † Ο ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
 † Ο ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ
 † Ο ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
 † Ο ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΣΕΡΓΙΟΣ
 † Ο ΚΥΘΗΡΩΝ ΙΑΚΩΒΟΣ
 † Ο ΚΙΤΡΟΥΣ ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ
 † Ο πρ. ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ ΤΙΤΟΣ
 † Ο ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΑΞΙΜΟΣ
 † Ο ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ
 † Ο ΔΕΟΝΤΟΠΟΛΕΩΣ ΤΙΤΟΣ
 † Ο ΑΧΕΛΩΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΣ
 ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΚΟΝΙΑΔΑΡΗΣ
 ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ
 ΒΑΣ. Ν. ΑΝΔΡΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
 ΒΛΑΣΙΟΣ ΦΕΙΔΑΣ
 ΝΙΚΟΛΑΟΣ Π. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ
 ΚΩΝ/ΝΟΣ Β. ΣΚΟΡΤΕΡΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ι. ΜΠΟΥΜΗΣ
 ΓΡΗΓ. Θ. ΣΤΑΘΗΣ
 Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ
 ΑΘΑΝ. ΜΠΑΣΔΕΚΗΣ

ΑΡΧΙΜ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
 » ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ
 » ΔΗΜ. ΜΠΕΚΙΑΡΗΣ
 » ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΣ ΠΟΛΥΖΩΓΟΠΟΥΛΟΣ
 » ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ
 » ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΩΤΟΠΡ. ΠΑΝΑΓ. Χ. ΣΙΜΙΓΙΑΤΟΣ
 » ΝΙΚ. Γ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ
 » ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΕΤΣΗΣ

ΓΙΩΡΓΙΟΣ Κ. ΑΓΓΕΛΙΝΑΡΑΣ
 Γ. Ν. ΛΑΙΜΟΠΟΥΛΟΣ
 ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ
 ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
 ΙΩΑΝ. Φ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
 ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΙΓΚΑΣ
 Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ